

Identitet og selvforståelse

- Ungdommer i erfaringskonsulentroller

Reidun Erene Kerlefsen

Veileder

Tale Steen-Johnsen

Masteroppgaven er gjennomført som ledd i utdanningen ved Universitetet i Agder og er godkjent som del av denne utdanningen. Denne godkjenningen innebærer ikke at universitetet inntår for de metoder som er anvendt og de konklusjoner som er trukket.

Universitetet i Agder, 2016
Fakultet for Samfunnsvitenskap
Institutt for sosiologi og sosialt arbeid

Forord

Nå er jeg endelig ved veis ende. Det har vært en lang reise, men reisen var planlagt å ta tid med bakgrunn i at jeg skulle se tilbake på det som en god opplevelse, og det har det stort sett vært. Selvfølgelig har det vært noen stressende, forvirrende og frustrerende øyeblikk, men det har også vært en lærerik, interessant og givende prosess.

Studien har krevd mye egeninnsats, men egeninnsatsen alene hadde ikke vært nok uten en arbeidsplass og arbeidsgiver som har lagt til rette og oppmuntret meg til dette. Så tusen takk for det Avd. leder/avd. overlege Karl Erik Karlsen og ass. avd. leder Iris A. Olsen ved Avdeling for barn og unges psykiske helse (ABUP), Sørlandet sykehus helseforetak (SSHF). Jeg vil også takke lederne/staben på Kick-off for godt samarbeid og imøtekommenhet, og informantene for velvillighet og tillit til meg.

En stor takk vil jeg også rette til min enhetsleder i FoU enheten, Dagfinn Ulland. Takk for tilrettelegging, gode innspill, forslag til litteratur, utlån av bøker osv. Det har vært uvurderlig. Ellers takk til hele FoU miljøet på ABUP for deres interesse og tilgjengelighet for mine mange og “dumme” spørsmål og takk til venninne og kollega Gro Anita K. Poulsen for å være en støttespiller i hele perioden.

I tillegg vil jeg rette min takknemlighet til min veileder på Universitetet i Agder, Tale Steen-Johnsen. Du har vært til god støtte og faglig hjelp med dine konstruktive tilbakemeldinger og kyndige veiledning. Du har alltid vært tilgjengelig for mine utallige henvendelser og hatt forståelse for at jeg må gjøre dette studie i mitt eget tempo. Har satt stor pris på det.

Sist, men ikke minst vil jeg takke min familie, min mann og mine tre sønner for å holde ut i en periode som jeg ikke alltid har vært “helt tilstede”, og for alle guttehelgene dere har tatt på hytta for å gi meg anledning til å skrive, TAKK☺

Kristiansand, 30. mai 2016

Reidun Erene Kerlefsen

Sammendrag

Denne studien ser nærmere på junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off ungdomsleir i Kristiansand. Kick-off leiren er en leir som arrangeres av Avdeling for barn- og unges psykiske helse (Abup) ved Sørlandet sykehus helseforetak (SSHF), Kristiansand kommune, Vest-Agder Røde kors og Alarm. Leiren er et tilbud til ungdom som opplever å ha det vanskelig, eller som har en i familien som sliter psykisk og/eller med rusavhengighet.

Jeg har gjennomført en kvalitativ studie med intervjuer og deltakende observasjon der jeg har ønsket å se nærmere på følgende problemstilling; ***“Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene - hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”***. Som teoretisk bakteppe har jeg vektlagt symbolsk interaksjonisme og hovedsakelig anvendt sosiolog Erving Goffmans rolleteorier og scene metaforer som stort sett omhandler mikronivå. Jeg har samtidig valgt å drøfte dette ved å løfte det til makronivå og Anthony Giddens perspektiver på system og struktur. Junior- og ungdomslederne har selv vært tidligere deltakere på leiren og er nå med på leiren som ledere med ulike ansvarsområder. En kan dra paralleller fra disse rollene som junior- og ungdomsledere har til erfaringskonsulentrollen. Å være erfaringskonsulent er en stillingsbetegnelse på tidligere pasienter/brukere som blir ansatt i helseforetakene, eller andre instanser på bakgrunn av egen erfaring som pasient, bruker eller pårørende.

Oppsummerende så viser studien at rollen disse ungdommene har påvirker dem positivt. De bygger selvtillit i rollen på bakgrunn av ansvaret de får og tilbakemeldingene de mottar fra deltakerne og voksenlederne, og det igjen får betydning for deres selvforståelse. De opplever også å kunne være seg selv på leiren og opparbeider seg et større nettverk og flere venner i rollen sin som leder, også fordi gjenkjennelse effekten er sentral og binder dem sammen.

Funnene totalt kan blant annet ha betydning for å trygge ledelsen i Kick-off og organisasjonene som står bak, på at slike leirer, og bruk av ungdommer i erfaringskonsulentroller har stor positiv betydning for ungdommene selv. Funnene kan også ha betydning for fremtidig utvidelse av Kick-off leirene og generelt for å benytte seg av ungdom som erfaringskonsulenter både innenfor helsesektoren, men også andre sektorer. Eksempelvis kan ungdommer i en slik rolle bruke i ulike gruppeterapier som en likemann for å bryte stillheten og ta ordet, eller som ”brukerrepresentant” i ulike sammenhenger for å fremme brukerperspektivet, som det også foreligger politiske føringer for å gjøre.

Innholdsfortegnelse

FORORD	2
SAMMENDRAG	3
1.0 INNLEDNING	5
1.1 TEMA OG PROBLEMSTILLING	5
1.2 BAKGRUNN	6
1.3 BEGREPER	8
1.4 OPPBYGNING AV STUDIEN.....	10
2.0 METODE	11
2.1 INTERVJUENE	11
2.2 INTERVJUGUIDE.....	13
2.3 FORSKERENS POSISJON	16
2.4 UTVALG OG FORSKNINGSPROESS	17
2.5 DELTAKENDE OBSERVATØR	19
2.6 ETIKK OG FORSKNING.....	21
2.7 ANALYSEMETODE.....	23
2.8 RELIABILITET, VALIDITET OG GENERALISERBARHET.....	24
2.9 AVSLUTNING	28
3.0 TIDLIGERE FORSKNING OG TEORI	29
3.1 TIDLIGERE FORSKNING	29
3.2 TEORETISKE PERSPEKTIVER OG DRØFTING.....	32
3.2.1 Roller og rolleforventninger	34
3.2.2 Frontstage/backstage.....	36
3.2.3 Stigma.....	37
3.2.4 Samhandling	38
3.2.5 Tillit	40
3.2.6 Asylums	41
3.3 AVSLUTNING	42
4.0 RESULTAT OG DRØFTING	43
4.1 JUNIOR- OG UNGDOMSLEDERNES ROLLE.....	45
4.2 FRONTSTAGE/BACKSTAGE	51
4.3 STRUKTURENE PÅ KICK-OFF LEIREN	57
4.4 I SAMME BÅT	62
4.5 VENNER FOR LIVET	65
4.6 JUNIOR- OG UNGDOMSLEDERNES IDENTITET	69
4.7 AVSLUTNING	72
5.0 OPPSUMMERING/KONKLUSJON	74
5.1 REFLEKSJONER RUNDT DET TEORETISKE BAKTEPPE	75
5.2 RESULTATENE SETT I LYS AV TIDLIGERE STUDIER.....	76
5.3 SAMFUNNMESSIG PERSPEKTIV OG VEIEN VIDERE	77
5.4 KONKLUSJON	79
LITTERATURLISTE:	81
VEDLEGG	85
FORESPØRSEL OM DELTAKELSE I UNDERSØKELSE	85
INTERVJUGUIDE TIL JUNIOR- OG UNGDOMSLEDERE.....	88
INTERVJUGUIDE TIL VOKSENLEDERNE PÅ LEIREN.....	91
MELDESKJEMA, NSD.....	94

1.0 Innledning

1.1 Tema og problemstilling

I denne studien ser jeg nærmere på bruk av ungdom i rollen som junior- og ungdomsledere på Kick-off leiren. Rollen deres kan ses i sammenheng med erfaringskonsulentroller på bakgrunn av at disse ungdommene har vært tidligere deltakere på leiren og nå er med som ledere på bakgrunn av sin erfaring og historie som bruker eller pårørende.

Kick-off leirer blir arrangert hvert år som et samarbeid mellom ABUP, Vest-Agder Røde kors, Kristiansand kommune og Alarm. Leiren er en tilbud til ungdom i 8.-10.-skoletrinn som selv opplever å ha det vanskelig, eller som har en i familien som sliter psykisk og/eller med rusavhengighet. Her brukes ungdom som har vært tidligere deltakere til junior- og ungdomsledere. Juniorledere er deltakere som har gått ut av 10. klasse, men som ønsker eller har behov for å være med videre, og ungdomsledere har også vært deltakere og juniorledere tidligere, men har i tillegg blitt håndplukket til å være ungdomsleder. Jeg har ønsket å se nærmere på junior- og ungdomsleder rollen som disse ungdommene har og har stilt følgende problemstilling:

”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”

Det som er interessant i denne sammenhengen er hvordan disse ungdommene selv opplever rollen sin på leiren, både hvordan de håndterer den og hvilke forventninger de opplever at andre har til rollen. Jeg ønsker også å se nærmere på hvordan de opplever sin egen identitet og selvforståelse. Er det å bidra som leder på Kick-off leiren med på å bygge selvtillit og øke selvfølelsen, og hva er det i tilfelle som bidrar til dette? Eller fører det til at ungdommen blir mer ”fastlåst” i en slags avvikerrolle eller sykerolle?

Jeg har utført en kvalitativ studie bestående av intervjuer og deltakende observasjon. I den forbindelse har jeg intervjuet ti informanter; både junior- og ungdomsledere og voksenledere, samt deltatt to dager på leiren. Den deltakende observasjonen er i all hovedsak ment som et supplement til intervjuene. I tillegg har jeg valgt en naturalistisk tilnærming (Ryen, 2012, s. 62), der en vektlegger informantenes egne virkelighetsoppfatninger, og på den måten får deres perspektiv. Jeg har hovedsakelig vektlagt samhandlingen mellom mennesker

med symbolsk interaksjonisme (Aakvaag, 2012, s. 65-76) som bakteppe, men har også sett det litt opp mot mer strukturteori (Giddens, 1984, s. 16-17).

Det teoretiske rammeverket er hovedsakelig hentet fra sosiolog Erving Goffman og et utvalg av hans bøker, blant annet "Vårt rollespill til daglig" (1992), "Social samhandling og mikrosociologi" (2004), "Stigma" (1972) og "Anstalt og menneske" (1991). Goffman er spesielt opptatt av roller og sammenligner mye teater metaforer med hverdagslige handlinger. I tillegg er han opptatt av sosial samhandling som jeg i studien ser i sammenheng junior- og ungdomsledernes samspill med deltakerne. Jeg bruker også hans begrep "stigma" for å belyse junior- og ungdomslederne i lys av å være avvikere, og boken "Anstalt og menneske" for å dra paralleller fra en total institusjon eller anstalt til Kick-off ungdomsleirer.

Funnene i studien viser at rollen junior- og ungdomslederne har som erfaringskonsulenter på Kick-off leiren har positiv betydning for dem selv. De opplever å få bedre selvtillit ved å hjelpe deltakerne, og ved at de får ansvar og positive tilbakemeldinger fra de voksne lederne og deltakerne. Ungdommene i disse rollene opplever at deres meninger og synspunkter har betydning for gjennomføringen av leiren og i tillegg får de nye venner og større nettverk på bakgrunn av rollen de har, som igjen har positiv virkning for deres identitet og selvforståelse. En sentral betydning for selvfølelsen er også å være sammen med likesinnende, kunne dele erfaringer og følelser, og oppleve at en kan være seg selv.

1.2 Bakgrunn

Junior- og ungdomslederrollen kan ses i sammenheng med stillinger som brukeransatt og erfaringskonsulentrolle. Felles for disse begrepene er at det er mennesker som har erfaring som pasient, bruker eller er/har vært pårørende og inntreer i rollen på bakgrunn av sin erfaring.

Brukermedvirkning har vært et mye brukt begrep i en årrekke nå og det har vært stort fokus på at pasienter/brukere skal bli hørt, og få være med på å utforme sitt eget tjenestetilbud, spesielt innenfor psykisk helse. I Stortingsmelding 25 (1996/1997, s. 32) er dette et sentralt tema. Da løftes også likemannsarbeid innenfor ulike organisasjoner fram. En NOU (2005:3, 2005, s. 70) melding fra 2005 omtales også likemannsarbeid som noe som skjer innenfor organisasjonene og i mange ulike former. Det sentrale er imidlertid at mennesker med erfaringer og bakgrunn fra eksempelvis psykisk helsefeltet møtes og snakker sammen, deler erfaringer, støtter og hjelper hverandre og på den måten opplever mestring og bedring. Det kommer samtidig fram at dette er et brukerstyrt tilbud som ikke er tilknyttet helseforetakene.

Ikke lenge etter dette, i 2007, vokste det fram en type likemannsarbeid på Sørlandet sykehus, Kristiansand. Her ble det ansatt brukere eller pårørende til brukere med erfaring fra psykisk helse eller rusfeltet, og de fikk tittelen erfaringskonsulenter (Ulland, Thorød & Ulland, 2015, s 231). Erfaringskonsulentene skulle blant annet bidra til økt brukermedvirkning og til å fremme brukerperspektivet. I 2009 ble rapporten *“Med livet som kompetanse – brukersansettelser i psykiske helsetjenester”* utgitt. Her omhandler et kapittel virkninger for de brukersansatte selv. Rapporten beskriver at brukersansatte kan få bedre selvtillit og en opplevelse av å være til nytte i en slik type stilling (Rådet for psykisk helse, 2009, s. 4).

I kjølvannet av dette startet Kick-off leiren opp i 2009. Her ble ungdommer med brukererfaringer med helt fra starten for å planlegge og for å være med som ledere på leiren. Dette utviklet seg til et samarbeid mellom ABUP (Avdeling for barn- og unges psykiske helse), Sørlandet sykehus Kristiansand, Vest-Agder Røde kors og Kristiansand kommune (organisasjonen Alarm ble tilknyttet senere) om å arrangere ungdomsleir for ungdom som opplever å ha det vanskelig, eller som har noen i nær familie som har det vanskelig. Leiren fikk navnet Kick-off – en leir med mening, og skal først og fremst være en leir der lek og livets alvor er hovedtema, uten at det skal være et behandlingstilbud. Aldersgruppen for deltakerne er ungdomsskoletrinnene. Leiren har i tillegg juniorledere og ungdomsledere. Juniorledere er ungdom som har deltatt på leiren tidligere år og som har gått ut av 10. klasse. Ungdomsledere har også deltatt tidligere år på leiren, men er mer ”håndplukket” til å delta videre som ledere. Leiren varer i 5 dager hver vår/sommer. Leiren fylles med ulike aktiviteter og litt fritid. I tillegg har de morgensamling og ulike gruppesamlinger. Det finnes også mange ulike gruppetilbud som både deltakerne, junior og ungdomslederne kan delta på resten av året i regi av ABUP, Røde kors og Kristiansand kommune. Denne type leir har nå blitt utvidet fra å bare arrangeres i Kristiansand til også å arrangeres i Lister og Arendal.

Hensikten med leiren er at ungdommene skal få mulighet til å bli kjent med andre ungdommer i samme livssituasjon, slik at de kan dele erfaringer med hverandre. Et annet mål er å sidestille erfaring og fagkunnskap (Hasund, Gabrielsen & Kerlefsen, 2014, s. 5).

Leiren har tidligere blitt evaluert av Røde kors og høsten 2014 har ABUP v/Leiv E. Gabrielsen, Kristine Hasund og undertegnede foretatt en kvantitativ undersøkelse i form av spørreskjema med avkrysning og åpne svar til deltakerne. På bakgrunn av denne undersøkelsen er det laget en rapport, hvor funnene viser stor grad av tilfredshet blant annet med at de treffer andre i samme situasjon og dermed føler seg mindre alene, samt at oppholdet på leiren har hjulpet dem når de er tilbake i hverdagen (Hasund m. fl., 2014, s. 11).

Deltakelsen i evalueringen og innsikten jeg da fikk har bidratt til at jeg har blitt mer nysgjerrig og interessert i hvordan ulike aspekter ved leiren oppleves og da spesielt med tanke på rollen som junior- og ungdomslederne har. Er det å bruke ungdom som ”erfaringskonsulenter” og ledere på denne type leir ensidig positivt for disse ungdommene eller finnes det noen utfordringer? Jeg ønsket også å se hvilken betydning denne rollen har for ungdommene selv og for deres identitet og selvforståelse og på bakgrunn av det utformet jeg problemstillingen: ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelsen har den i deres liv?”. Kanskje en studie som dette kan være med å bidra til enda bedre ivaretagelse av disse ungdommene, og til å forebygge eventuelle utfordringer slike roller kan medføre. Dette kan også være viktig å få belyst dersom leirene utvides til å arrangeres i andre helseforetak i Norge eller mer generelt når ungdom brukes som erfaringskonsulenter.

1.3 Begreper

Jeg vil nå tydeliggjøre de mest brukte begrepene jeg bruker i studien. Mange begreper kan ha ulike definisjoner og betydninger alt etter hvilken kontekst eller fagtradisjon de hører til under. Jeg velger imidlertid å benytte meg av definisjoner på bakgrunn av et sosiologisk ståsted og teorien som jeg har anvendt i studien. Som jeg beskrev i 1.1 er det teoretiske bakteppe i stor grad hentet fra Goffman, og hovedsakelig hans perspektiver på roller (1992) og sosial samhandling (2004). Konteksten for hele studien er som nevnt tidligere en Kick-off leir som er for ungdommer på 8.-10. trinn, samt junior- og ungdomsledere som er ferdig med ungdomsskolen.

Juniorleder begrepet er et begrep Kick-off leiren bruker på ungdommer som har gått ut av 10. klasse, men som har ønske eller behov for å delta på leiren lenger. Disse ungdommene får da tilbud om å delta på leiren som juniorleder.

Ungdomsleder blir du etter at du har vært juniorleder og tidligere deltaker. De som er ungdomsledere blir håndplukket til å være det, for det er da viktig at du har kommet videre i livet. Disse to begrepene er gjentakende i studien, og jeg benevner dem også med fellesbetegnelsen ungdommer. I tillegg bruker jeg begrepet deltakere om de som deltar på leiren og ikke er ledere. Dette er også ungdommer, men disse ungdommene er yngre og tilhører ungdomsskoletrinnene. Stort sett benevnes disse ungdommene kun som deltakere.

Rollebegrepet kan defineres forskjellig utfra forskjellige perspektiver, men jeg velger å bruke Goffman (2004, s. 197) sin definisjon som uttaler at ulike roller er avhengig av forskjellige personlige egenskaper for å inneha rollen, og disse egenskapene vil sammen med rollens tittel utgjøre hvordan andre ser på den som har rollen. Bakgrunnen for å bruke Goffman sitt perspektiv på rolledefinisjon er at jeg bruker Goffman som teoretisk bakteppe i studien. Samtidig så definerer Goffman begrepet på mikronivå, og jeg velger senere i oppgaven og også løfte det til makronivå ved å se på ulike systemer og strukturer som kan være med på å påvirke rollen og handlingsrommet den har, og dette vil jeg se i lys av Giddens strukturperspektiver (Giddens, 1984, s. 16-17). Begrepet rolle blir først og fremst brukt i problemstillingen i studien min og jeg ønsker å se nærmere på juniorlederrollen og ungdomslederrollen på Kick-off leiren. Jeg vil da se på hvilke rammer og forventninger som stilles til rollen og hvilke egenskaper man må ha for å inneha disse rollene.

I problemstillingen min er jeg også opptatt av selvforståelse og identitet. Jeg har i studien anvendt Mead (2005, s. 165) sin definisjon av selvet.

”Selvet er noget, der udvikler sig. Det er ikke oprindelig til stede ved fødslen, men det bliver til som en del af den sociale erfaringsdannelses- og aktivtetsproces” (Mead, 2005, s. 165).

Dette tolker jeg som at han mener at selvet blir dannet i samhandling med andre og utvikler seg gjennom handlinger og erfaringer. Dette kan etter min mening også ses på som en definisjon av begrepet identitet som omhandler selvbilde og hvordan det blir dannet og utviklet. I min studie ser jeg nærmere på identitetsdannelsen i det å være junior- og ungdomsleder og bruker da Mead (2005, s. 165, 173) sin forståelse av dette, samt Goffman (2004, s. 24-29) sin forståelse av selvforståelse og identitet knyttet til roller.

Jeg bruker også begrepet stigma i studien min. Her anvender jeg igjen Goffman (2004, s. 12-14) sin forståelse som beskriver stigma som en merkelapp ved mennesker som avviker fra det normale. En kan bli stigmatisert på bakgrunn av utseende, holdninger, sykdommer osv. Det å bli stigmatisert er sosialt konstruert ved at ulike miljøer eller enkeltmennesker utvikler ulike fordommer eller kriterier for hvem som passer inn eller ikke og gir dem ulike merkelapper (Goffman, 2004, s. 11-12). Jeg anvender begrepet i studien for å se om det finnes eventuelle paralleller til junior- og ungdomslederne, som alle har en bakgrunn som pårørende til mennesker som har det vanskelig eller har/hatt det vanskelig selv.

1.4 Oppbygning av studien

Studien er delt inn i fem kapitler. Det første kapittelet inneholder blant annet innledning og bakgrunn for studien. Her gir jeg en kort introduksjon om hva jeg skal undersøke i studien, hvorfor og på hvilken måte. Her blir allerede problemstillingen for studien presentert. Jeg forsøker også å sette studien inn i en samfunnsmessig kontekst der jeg ser på historien til brukerbegrepet og erfaringskonsulenter, samt ulike rapporter og forskrifter dette fenomenet blir presentert i.

I kapittel to beskriver jeg forskningsmetoden jeg har anvendt. Jeg redegjør for blant annet planlegging av studien og ulike søknader og prosedyrer jeg gjennomførte, samt utførelsen av selve intervjuene og analyseprosessen. Jeg beskriver også etiske refleksjoner som er sentrale for studiens troverdighet.

Tidligere forskning både nasjonalt og internasjonalt blir presentert i kapittel tre. Dette er forskning som enten fokuserer på samme tema, altså brukersatte eller erfaringskonsulenter, eller som anvender lignende teoretisk bakteppe som min studie. Denne oversikten blir så overtatt av det teoretiske grunnlaget jeg har brukt i oppgaven. Her har jeg ulike underoverskrifter for å tematisere teorien og gjøre det mer oversiktlig. Samtidig vil de ulike teoriene ikke nødvendigvis bli beskrevet i samme kronologisk rekkefølge i resultat og drøftingsdelen, men trukket inn der jeg finner det mest hensiktsmessig.

Kapittel fire inneholder både resultater og drøfting av empirien på bakgrunn av teorigrunnlaget. Jeg har anvendt tematisk analyse og laget en ny overskrift for hvert tema. Hvert tema inneholder sitater fra informantene som har blitt kategorisert under nevnte tema, og også notater fra min deltakende observasjon. Temaene beskriver hovedtendensene, samtidig som jeg viser til avvik. Både hovedtendensene og avvik blir drøftet opp mot relevant teori.

Jeg avslutter så studien med en oppsummering i kapittel fem på bakgrunn av problemstillingen, og trekker ulike slutninger på grunnlag av resultatene og drøftingen i kapittel fire. Jeg reflekterer også rundt valg av teori og ser studien i lys av tidligere forskning, samt forsøker å belyse studien inn i et samfunnsmessig perspektiv.

Helt tilslutt i studien vedlegges litteraturlista, samtykkeerklæringen og intervjuguidene, en til junior- og ungdomslederne og en til voksenlederne, samt godkjenningen fra Norsk Data tilsyn (NSD).

2.0 METODE

I dette kapittelet gjør jeg rede for mine vurderinger og valg av forskningsmetode på bakgrunn av problemstillingen min som er ”*Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?*”. Jeg har valgt å utføre en kvalitativ studie, og bruker både intervjuer og deltakende observasjon som metode. Jeg har intervjuet junior- og ungdomsledere, samt voksenledere for å belyse fenomenet fra to ulike ståsted.

Selve gjennomføringen av intervjuene og den deltakende observasjonen på leiren vil jeg gjøre rede for i dette kapittelet og vise til utfordringer knyttet til å intervju ungdommer versus voksne. I tillegg vil jeg beskrive mine vurderinger ved å velge informanter til studien og utformingen av intervjuguide. Videre omtaler jeg i et avsnitt mine refleksjoner over rollen min som forsker, og et sentralt fokus her er asymmetrien som finner sted i selve intervjusituasjonen. Jeg redegjør også videre for de formelle godkjenningene som ligger til grunn før studien kan starte, og helt tilslutt beskriver jeg hvordan jeg gjennom hele studien har validert de ulike prosessene slik at forskningen skal bli mest mulig vitenskapelig og troverdig.

2.1 Intervjuene

Det å studere en ungdomsleir med dens kjennetegn og de sosiale interaksjonene som trer fram kan framstå som en casestudie. En casestudie er i følge Repstad (2007) en studie på et avgrenset område, hvor man er interessert i prosessene og særtrekkene ved fenomenet (Repstad, 2007, s. 24). En casestudie er ofte en detaljert og intensiv studie av et felt. Det kan for eksempel være av et samfunn, en familie eller en enkeltstående organisasjon. Hensikten er å fange opp dagligdagse eller vanlige situasjoner og opplevelser (Bryman, 2012, s. 71). På bakgrunn av dette og problemstillingen i studien ble det naturlig å velge kvalitativ metode. Kvalitativ metode kjennetegnes blant annet av at datamaterialet som innhentes er naturlig gjennom observasjon eller intervju med enkeltpersoner eller grupper for å få frem individenes egne opplevelser og perspektiver. Jeg ønsket i studien min å få tilgang til aktørenes egne virkelighetsoppfatninger og i minst mulig grad påvirke dem. I lys av dette ble en Naturalistisk tilnærming naturlig å velge. Kjernen i den naturalistiske tilnærmingen er som Ryen (2012, s. 62) beskriver: ”...troen på at den sosiale virkeligheten er virkelig”. Med dette mener Ryen (2012, s. 62) at aktørenes egen virkelighetsoppfatning er virkeligheten for dem og som forsker

blir det essensielt å være nær nok til oppfatte og beskrive denne virkeligheten, men ikke så nær at man påvirker aktørene.

Åtte av intervjuene ble utført på leirstedet og gjennomført på to dager. Ønsket mitt var å gjennomføre alle intervjuene på leiren for at alle informantene skulle være i samme ”boble” eller ”modus”. Imidlertid gikk ikke alt eller planen og plutselig måtte to av avtalene utsettes til uka etter hjemkomst fra leiren. Ti intervjuer ble likevel gjennomført innenfor en periode på 1 ½ uke.

De åtte intervjuene som ble utført på leiren ble gjort på et eget rom i tilknytning til oppholdsrommet/stua på leirstedet. Dette medførte en del støy fra stua, og også enkelte avbrytelser av ledere som skulle finne ting på rommet vi satt på. Informantene taklet avbrytelsene fint, og jeg følte også at de var trygge på lydisoleringen ut til stua. Ellers var rommet utstyrt med to sofaer, som innbydde til en avslappet og hyggelig sfære. De to siste intervjuene som jeg måtte gjøre i etterkant av leiren fant sted på min arbeidsplass. Dette var etter avtale med informantene og uproblematisk slik som jeg forstod det. Her hadde jeg satt av et møterom, også her med sofaer og lenestoler, slik at sfæren skulle bli avslappet. Bakgrunnen for å utføre intervjuene på selve leiren var at det ville være mer på informantenes ”hjemmebane”. De hadde allerede vært på leiren i to dager, og de hadde også vært på leiren tidligere år. Dette var med andres ord deres arena og jeg som forsker var den som var ukjent og fremmed. Dette håpte jeg medførte et mer symmetrisk maktforhold, samt trygghet og også et annerledes perspektiv enn om møte hadde funnet sted på mitt kontor (Ryen, 2012, s. 137-138).

Intervjuene varte alt fra 40 minutter til 1 ½ time og ble tatt opp på lydbånd. Jeg begynte alle intervjuene med å informere om studiet og om samtykkeerklæringen. Jeg tilbudte meg å lese den høyt for de som ønsket det, og noen takket ja til det. Ellers gjorde jeg rede for at jeg var ute etter deres egne opplevelser og synspunkter og at de ikke måtte svare det de trodde jeg ønsket å høre. Jeg informerte dem også om deres rett til selv å avgjøre hvilke spørsmål de ville svare, samt at de når som helst kunne trekke seg eller ytre ønske om pause underveis dersom de følte behov for det. Noen av intervjuene var avtalt i forhold til tidspunkt, mens noen impulsivt banket på døra og spurte om det passet. Jeg la stor vekt på å være tilgjengelig når det passet informantene og tilpasset meg i størst mulig grad deres timeplan. Dette medførte at jeg hadde flere intervjuer rett etter hverandre og at jeg ikke fikk forberedt meg i særlig grad eller ”tunet” meg inn på de ulike respondentene. Jeg opplevde også at to av informantene byttet internt på tidspunktet slik at det kom en annen enn forventet. Imidlertid så

prioriterte jeg å få gjennomført flest mulig intervjuer når jeg først hadde alle informantene så tilgjengelig som jeg hadde på leiren, og håper og tror at intensiteten ikke har påvirket kvaliteten på intervjuene i særlig grad.

Jeg intervjuet både voksenledere og junior- og ungdomsledere og måtte også ta hensyn til det. Ungdommene var fra 16 år og oppover og voksenlederne var enten fra frivillige organisasjoner eller ansatte i helsesektoren. Jeg opplevde det å snakke med voksne som enkelt, de responderte bra og med utfyllende svar. De forstod spørsmålene og var konsentrert under intervjuet. Å intervju ungdommene var litt mer utfordrende. Noen av ungdommene var trøtte og uopplagte etter lite søvn, som jo hører med på en leir, og noen av ungdommene svarte også kort eller ”vet ikke”. Det kan eksempelvis handle om at selve intervjusituasjonen opplevdes ubehagelig, det å sitte overfor en fremmed eller at de ikke hadde reflektert så veldig mye over sin egen rolle. Dette førte til at de krevde litt mer oppvarming før intervjuet kunne starte, samt mer utenomsnakk underveis i intervjusituasjonen. Jeg fikk også inntrykk av at det kunne være krevende for enkelte av ungdommene å være konsentrert under hele intervjuet og måtte av og til si at ”nå har vi bare 5 spørsmål igjen osv.”. Samtidig så er en del av disse ungdommene vant til å stå foran publikum og fortelle sin historie, slik at de virket trygge og komfortable i intervjusituasjonen. Så totalt sett ble det nok mer utenomsnakk i intervjuene med ungdommene, men jeg syntes det var viktig å gi litt rom for det, i og med at det virket som om det trygget de og ga mer fyldig datamaterialet. Sharlene Swartz (2011, s. 52-53) beskriver i en av hennes artikler hvordan hun brukte tid til å bli kjent med respondentene sine og var med dem hjem og hilste på familien for at de skulle bli trygge på henne. Hun intervjuet Sør-Afrikanske ungdommer fra slumområdet, og på samme måte som mine respondenter kan disse ses på som sårbare ungdommer som da trenger mer tid på å bli trygge. Dette kan også ses i sammenheng med mine intervjuer med ungdommene på bakgrunn av at de trengte litt mer tid til oppvarming og utenomsnakk. I tillegg tror jeg det var en fordel av jeg var tilstede på leiren, slik at de dermed ble vant med å ha meg i omgivelsene.

2.2 Intervjuguide

Det å ha med seg en intervjuguide med temaer og spørsmål var en nødvendighet for meg under intervjusituasjonene som en huskeliste, for å få med meg temaer og spørsmål jeg skulle spørre om på bakgrunn av problemstillingen i studien (Repstad, 2007, s. 78). I dette avsnittet vil jeg beskrive prosessen med å velge hvordan jeg skulle strukturere intervjuet for å få hentet ut datamaterialet med henblikk på problemstillingen i studien min.

Et av valgene en står overfor som forsker er hvilke spørsmål en skal stille i intervjuene og på hvilken måte, for å få datamateriell som kan gi svar på problemstillingen i studiet. Ryen (2012, s. 97) sier følgende om dette:

”Graden av forhåndstrukturering avhenger av fokus, forskningsspørsmål og utvalgskriterier” (Ryen, 2012, s. 97).

Med andre ord er det ingen fasitsvar på valg av intervjuguide i ulike studier, men en overveielse i det enkelte studiet. Valget stod mellom å ha en intervjuguide som var strukturert, semistrukturert eller ikke strukturert i det hele tatt (Ryen, 2012, s. 97). En ulempe med for mye struktur kan være at intervjusituasjonen blir for mekanisk, at man blir for låst til selve intervjuguiden og ikke åpner opp for temaer eller områder som kan være relevante. Det kan også føre til en passivitet hos informantene, spesielt hvis det er en informant som svarer kort fra før og spørsmålene kommer ramsende opp og ikke inngår som en mer naturlig dialog (Repstad, 2007, s. 78-79). Tatt dette i betraktning fant jeg ut at en helt strukturert intervjuguide ikke passet godt inn i min studie. Jeg ønsker å åpne opp for informantenes egne perspektiver og opplevelser, og få tak i datamaterialet uten å påvirke informantene (Ryen, 2012, s. 100). Samtidig så tilsier min noe begrensede kjennskap til feltet jeg studerer at jeg lett kunne ha utarbeidet en intervjuguide som ikke ville fanget opp viktige temaer og nyanser rundt fenomenet.

Den andre ytterligheten er å ikke forhåndsstrukturere intervjuet i det hele tatt. Da bruker man gjerne ikke intervjuguide eller båndopptaker, og intervjuet eller samtalen er ute i ”feltet” på informantens arena. Da kan det vekke for mye oppsikt å komme med notatblokk eller lydopptaker, og man må heller trekke seg tilbake og skrive ned stikkord. Denne intervjuformen er mest vanlig i etnografiske intervjuer (Repstad, 2007, s. 61-62). I og med at jeg kun var tilstede i kortere tid på leiren fant jeg ut at dette ble vanskelig å få til. For å få til naturlige kontekster og komme ”innpå” informantene tilstrekkelig til å kunne intervju dem måtte jeg ha hatt lenger tid i feltet. I tillegg er det større mulighet for at en kan komme til å glemme å spørre om vesentlige fenomener rundt temaet, samt at det ville vært utfordrende å klare seg uten båndopptaker og dermed notere og huske samtalen i ettertid. I tillegg hadde jeg en problemstilling som jeg ønsket å få svar på og temaer på bakgrunn av denne som jeg ville undersøke. Sett i lys av disse vurderingene konkluderte jeg med at en semistrukturert

intervjuguide var det mest hensiktsmessige i min studie. Det semistrukturerte intervjuet kjennetegnets av i følge Ryen (2012, s. 99):

”...at man på forhånd har satt opp hovedspørsmål og saker eller tema, men uten å fastlegge i detalj spørsmålsformuleringer og rekkefølgen av spørsmålene” (Ryen, 2012, s. 99).

Jeg utformet dermed en intervjuguide med temaer og åpne spørsmål på bakgrunn av problemstillingen i studien ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”, men var fleksibel under intervjusituasjonen i forhold til rekkefølgen på spørsmålene og i forhold til å kunne stille oppfølgingsspørsmål.

Åpningsspørsmålene var enkel biografisk data og generelle spørsmål om leiren. Dette for å ”varme opp” informanten og trygge vedkommende i situasjonen. I hovedfasen hadde jeg temaer og åpne spørsmål som la til rette for at informanten kunne fortelle sin egen opplevelse og synspunkter. Jeg hadde utformet to forskjellige intervjuguides. En til de voksne jeg skulle intervjuer og en til junior- og ungdomslederne. Temaene var mye det samme, men spørsmålene litt forskjellige på bakgrunn av at de voksne hovedsakelig skulle svare på forhold vedrørende bruk av junior- og ungdomsledere på leiren, mens junior- og ungdomslederne skulle intervjues rundt sin egen situasjon. I tillegg prøvde jeg å gjøre spørsmålene litt enklere og bruke lettere begreper på intervjuguiden til ungdommene, slik at de lettere skulle forstå spørsmålene. Repstad (2007, s. 54) beskriver også viktigheten av at man har samme vokabular og kjennskap til den kulturen man studerer og kjenner til ulike betydninger av forskjellige slang uttrykk. Det var også en grunn til å omgjøre litt på intervjuguiden til ungdommene, samtidig som jeg muntlig også prøvde å formulere spørsmålene på en tilpasset måte til dem. Når det gjelder kjennskap til kulturen og konteksten, så trodde jeg at jeg hadde relativ god kjennskap til den på bakgrunn av tidligere evalueringsprosjekt som jeg har deltatt i, samt at jeg jobber i systemet som er medarrangør av leirene. Samtidig, fikk jeg etter å ha vært tilstede på leiren stadfestet at jeg kunne nok ha utformet bedre intervjuguides dersom jeg hadde deltatt på en tidligere leir, eksempelvis året i forveien. På den andre siden så er det ifølge Kvale og Brinkmann (2009, s. 50) viktig å være bevisst naiv i intervjusituasjonen, slik at man opptrår nysgjerrig og fordomsfri ovenfor informantene og deres utsagt. Det kan bety at det kan være lurt å ikke ha for nært kjennskap til feltet man utfører studien på, slik at man i større grad er lyttende og åpen for nye fenomener som kommer til uttrykk. I lys av dette

konkluderte jeg med at det var en fordel at jeg ikke hadde for nært kjennskap til feltet. Jeg hadde også i forkant av intervjuene forberedt meg og lest litteratur på hvordan jeg skulle opptrå i en intervjusituasjon for å få tak i naturlig og relevant empiri på bakgrunn av problemstillingen i studien.

2.3 Forskerens posisjon

Når en som forsker skal intervju mennesker ansikt til ansikt, så vil en alltid ha med seg sin historie og erfaring og aldri være helt objektiv. I dette avsnittet vil jeg beskrive nærmere min posisjon som forsker og hvilke implikasjoner det kan medføre på studien.

Jeg hadde møtt noen av ungdommene en gang før jeg ankom leiren. Jeg hadde aldri vært på leiren før og kjente verken kulturen eller strukturen der i noen særlig grad. Jeg opplevde på tross av dette at samtlige av informantene hadde tillit til meg og studiet jeg presenterte på bakgrunn av at de virket både åpne og imøtekommende. Tillit er essensielt i en slik situasjon for at informantene skal åpne seg og komme med sine opplevelser og perspektiver. Dersom de ikke stoler på forskeren kan en oppleve at de skjuler eller forvrenger viktig data (Silverman, 2011, s. 134) .

Det å være nær et felt byr på både muligheter og utfordringer for en forsker. Alle informantene visste at jeg var ansatt ved Avdeling for barn- og unges psykiske helse (ABUP) og jeg tror det var en fordel i intervjusituasjonen. Det at jeg tilhørte en av organisasjonene som samarbeidet om leiren, og også at jeg hadde kjennskap til feltet psykisk helse. Som Repstad (2009) skriver i kapittelet ”Mellom nærhet og distanse – enda en gang” kan forskerens lokalkunnskap om feltet føre til mer tillit til forskeren og dermed mer åpenhet (Johnsen, Halvorsen og Repstad, 2009, s. 310). Samtidig kan min posisjon som ansatt i ABUP medføre skjevhet i datamaterialet. Informantene kan oppleve det vanskelig å være kritisk til en leir som forskerens arbeidsplass har etablert og er drivkraften bak, eller informantene kan tenke at endelig kan vi komme med alt vi er misfornøyd med. Leer- Salvesen (2009, s. 201) skriver i et kapittel i boken ”Å forske blant sine egne” om viktigheten av å reflektere over sin egen forskerrolle (Johnsen m.fl., 2009, s. 201). Samtidig så finnes det ingen verdiløs forskning. En har som forsker med seg sin bakgrunn og erfaring som uansett vil farge oss og våre holdninger. Becker (1967, s. 239-240) bruker begrepet ”bias” eller på norsk ”partiskhet” om dette og hevder det kan føre til skjevhet i forskningen fordi en har forutinntatte holdninger

og har på en måte tatt parti. På bakgrunn av dette blir det viktig at jeg reflekterer over min rolle som ansatt i ABUP og er bevisst mine holdninger.

Som forsker i intervjusituasjonen vil jeg være en del av interaksjonen som finner sted. Miller & Glassner (2011, s 136) vektlegger betydningen av å være en god lytter i denne konteksten. Et kvalitativt forskningsintervju er en samtale med hensikt, og hensikten i denne studien var å få svar på problemstillingen. I lys av dette var det viktig å være en god lytter for å innhente fyldig datamateriell (Silverman, 2011, s. 136). Jeg opplevde at det gikk veldig fint, spesielt når jeg intervjuet de voksne som pratet vel og lenge, mens jeg i intervjuene med ungdommene oftere måtte hjelpe de i gang eller be dem utdype svarene sine.

Ryen (2012, s. 117) beskriver også at klær og utseende kan ha betydning for å oppnå tillit i datainnsamlingsintervjuene. Med dette i bakhodet prøvde jeg å kle meg ganske alminnelig og valgte et uformelt antrekk. Jeg fikk bekreftet ved ankomst at jeg var ”innforbi” og var glad jeg ikke hadde antrukket meg i skjørt eller mer formelt enn det jeg hadde gjort. En del av ungdommene på leiren kom i treningstøy, ”kosebukser” og ulike tøfler/sokker.

Et annet moment som finner sted i intervjusituasjoner er det asymmetriske maktforholdet. Som forsker har en utformet spørsmålene etter sitt behov og stiller spørsmålene med en forventning om at informanten skal svare. På den måten blir dialogen enveis. Intervjuet er i tillegg instrumentelt, med bakgrunn i at selve intervjusamtalen er et middel for at forskeren skal kunne rapportere ulike funn i sin forskningsrapport. Det å tolke dataen og rapportere funn har også kun forskeren enerett til (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 52-53). Dette til sammen fører til at forskeren har mer makt enn informantene. Denne asymmetrien vil være tilstede uansett, men det er viktig å reflektere over sin egen situasjon som forsker. Jeg var også bevisst på rollen min når det gjaldt språkbruken, at jeg ikke brukte for formelt språk eller fremmedord til ungdommene og ikke minst at jeg prøvde å innta en spørrende, uvitende posisjon. I og med at jeg var ”ny” på leiren og i ukjente omgivelser, samt at jeg i min forskerrolle også var litt usikker, tror jeg bidrog til å utjevne asymmetrien.

2.4 Utvalg og forskningsprosess

Det å velge ut informanter til studien ble gjort på bakgrunn av problemstillingen i studien, parallelt med utvelgelsen var det en del formelle godkjenninger som måtte søkes om. Disse prosessene vil jeg gjøre mer rede for i dette avsnittet.

Jeg valgte ut informantene på bakgrunn av temaet for studien. Studien min innhenter data fra ti informanter i alderen 16 – 70 år. 6 av disse er junior- og ungdomsledere, mens fire er voksenledere fra frivillige organisasjoner, helseforetak eller helse- og kommunalsektoren. Jeg ba avd. leder om godkjenning av studien, slik at alt det formelle var i orden. I tillegg ba jeg leder av Kick-off leirene om tillatelse til å utføre studien og om deltakelse på deler av leiren. Jeg informerte også Forskning- og Utviklings avdelingen (FoU) på sykehuset om studien jeg skulle foreta og sendte dem kopi av samtykke fra Norsk Samfunnsvitenskapelig Datatjeneste (NSD), søknadsprosessen til NSD kommer jeg tilbake til under avsnittet 2.6. Disse enhetene og personene kan ses på som portvoktere som man må gå igjennom for å få tilgang til å utføre studiet (Ryen, 2012, s. 82). Til selve informantene hadde jeg utformet et samtykkebrev som ble gjort rede for og underskrevet direkte i intervjusituasjonen. Alle informantene var over 16 år slik at informert samtykke til ungdommenes foreldre ikke var nødvendig.

Når alt det formelle var i orden deltok jeg på et møte junior- og ungdomslederne hadde på arbeidsplassen min for å planlegge leiren. Her møtte jeg og informerte kort om studien. Møteleder (kollega av meg) spurte da alle direkte om dette var noe de kunne tenke seg å delta i. Samtlige var positive til å bli intervjuet. Imidlertid lagte jeg ingen avtaler med informantene der og da. Jeg ønsket heller å gjøre avtalene direkte på leiren slik at de skulle få litt tid til å tenke og snakke om dette studiet, samt at det skulle oppleves frivillig å bli intervjuet. I tillegg tenkte jeg å intervju noen av voksenlederne på leiren. Det fikk jeg ikke presentert for de i forkant, men gjorde det direkte på leiren.

Repstad (2007, s. 81) beskriver viktigheten av å få variasjon i utvalget en skal intervju slik at det i større grad kan gjenspeile heterogeniteten som en kan finne i populasjonen, samt få et mest mulig helhetlig inntrykk. Variasjonen jeg hadde i mitt utvalg var at noen var relativt nye juniorledere, mens andre var mer erfarne ungdomsledere, fellesnevneren var allikevel at de var sårbare ungdommer som hadde rollen som hadde påtatt seg en lederrolle. Selve utvalget av junior- og ungdomsledere ble valgt ut litt tilfeldig, men med et ønske om å intervju noen juniorledere og noen ungdomsledere og gjerne litt begge kjønn for å få ulikhet i utvalget, og slik ble det. Det var viktig å ha litt variasjonsbredde i utvalget og som Malterud (2013, s. 64) beskriver foregår utvelgelsen gjerne med blanding av ulike former, eksempelvis etter enkelte stratifiseringsprinsipper, men også på bakgrunn av praktiske forhold. Når det gjaldt voksenlederne var ønsket mitt å intervjuet noen frivillige og noen profesjonelle. Grunnen til at jeg ønsket å intervju både voksenledere og junior- og ungdomsledere var for å få litt ulike perspektiver, samt for å se om ulike oppfatninger av rollen samsvarte eller ikke mellom junior- og ungdomslederne og voksenlederne. Dette

benevner Malterud (2013, s. 190-191) som triangulering ved at man får inn flere synspunkter og tolkninger om samme fenomen, men fra ulike ståsted. Denne trianguleringen er brukt for å se hvordan junior- og ungdomslederne opplever sin egen rolle, og hvilken betydningen den har for deres identitet og selvforståelse, og hvordan voksenlederne ser på rollen til junior- og ungdomslederne. Jeg utførte i tillegg deltakende observasjon under deler av leiren som triangulering, og vil komme nærmere inn på dette under punkt 2.5.

Konkret ble utvalget valgt ut når jeg ankom leiren. Jeg deltok da på et junior- og ungdomsledermøte der det kun var meg som var voksen. Jeg noterte meg navn på frivillige som ønsket å bli intervjuet og tok deretter direkte kontakt med dem for å avtale tidspunkt. Avtalene med de voksne ble gjort mer tilfeldig på uformelle møteplasser og avtalt litt dem imellom også. I og med at avtalene fant sted på leiren og at intervjuene ble gjennomført på selve leiren, ble det å være informant ikke spesielt anonymt. Det var synlig for de andre hvem som takket ja til å bli intervjuet, og rommet som ble brukt til intervjuene var også synlig for resten av leirdeltakerne. Imidlertid mottok jeg ingen tilbakemeldinger på at dette opplevdes ubekvemt, selv om det kan ha gjort det allikevel.

Når det gjelder utvalgets størrelse ble det totalt på ti personer. Tre juniorledere, tre ungdomsledere og fire voksne. Av voksenlederne var halvparten kvinner og halvparten menn. Av juniorlederne var det kun en av tre som var gutter/menn og det samme av ungdomslederne. Med andre ord en litt skjev fordeling i kjønn på junior- og ungdomsledernivå, men det viktigste var å ha representanter i fra begge kjønn. Utvalget fremsto både som heterogent og med variasjonsbredde på bakgrunn av fordelingen som jeg har beskrevet. Antall voksenledere var veldig passelig, da jeg opplevde at hver enkelt bidro med ny og utfyllende informasjon. Derimot opplevde jeg at de to siste intervjuene med junior- og ungdomslederne ikke bidro med noe særlig nytt. Dette var en bekreftelse på at jeg hadde nok informanter som Ryen (2012, s. 93) beskriver når man opplever at deltakerne ikke bidrar med noe nytt.

2.5 Deltakende observatør

I tillegg til å intervju informant i studien min, deltok jeg som observatør på deler av leiren. I dette avsnittet vil jeg gjøre nærmere rede for min deltakelse på leiren og hvordan jeg gikk fram for å få tilgang til feltet.

Det var kun i et kort tidsrom jeg var tilstede som deltakende observatør, men det hjalp meg til å få et innblikk i kulturen, strukturen og samspillet på leiren. Repstad (2007, s. 36) formidler at det å observere passer best i et avgrenset område og at observasjonene man gjør også kan gjøre seg gjeldende på tilsvarende lignende områder. Kick-off leiren fremsto for meg som et slikt sted. Den varer i fem dager og er geografisk begrenset til leirområdet. Observasjonene er kun ment som et supplement til intervjuene og kan bidra med å gi alternativ tilleggsinformasjon eller underbygge datamaterialet som har kommet fram i intervjuene, det vil si at dette også kan framstå som triangulering ved at en får flere observasjoner av de samme fenomenene (Malterud, 2013, s. 190-191). Den deltakende observasjonen vil da sammen med intervjuene av junior- og ungdomslederne, samt voksenlederne (som beskrevet i 2.4) utgjøre empirien i studien og bidra til å belyse ulike perspektiver på junior- og ungdomsledernes rolle, samt identiteten og selvforståelsen knyttet til den.

For å få innpass i feltet og tillatelse til å observere fikk jeg først godkjenning av avdelingsledelsen ved Abup. Deretter kontaktet jeg hovedlederen av Kick-off leiren. Han inviterte meg inn på et ledermøte for å fortelle litt om studien. På møtet møtte jeg styret av leiren og de var veldig positive til studien. Jeg fikk dermed stiftet bekjentskap med personer som jeg kunne bruke som mellommenn og som lettere ville gi meg innpass i feltet. Mellommenn er stort sett en fordel for å kunne gli inn i feltet, men man bør også være observant på at man ikke knytter seg for nært mellommennene for da kan det være vanskelig å få tillit fra de andre (Repstad, 2007, s. 49). I mitt tilfelle kunne det oppleves som en utfordring da disse mellommennene var blant de profesjonelle voksenlederne og noen var til og med kolleger av meg, om enn ikke av de nærmeste kollegene. Jeg måtte da være nøye med å ikke kun holde sammen med mellommennene, som kan være lett, da disse ga meg den tryggheten jeg trengte. Jeg tror jeg klarte dette i ganske stor grad, men jeg tror allikevel av junior- og ungdomslederne så på meg som mer tilhørende de voksne og profesjonelle på leiren, dette kanskje på bakgrunn av min ansettelse i ABUP, men sikkert også på bakgrunn av at jeg er voksen. Jeg valgte å gå litt stille i dørene og prøvde å gli inn i massen på leiren i takt med Repstad (2007, s. 50) sine anbefalinger om å opptre ydmyk og ikke som bedreviter når man inntar feltet og skal etablere tillit.

Som deltakende observatør deltok jeg på fellessamlinger om morgenen. Disse samlingene belyste leirens tema og et par av junior- og ungdomslederne stod foran og fortalte historier fra sitt liv som var relevant for temaet. Etterpå tok de imot spørsmål og kommentarer til historien sin. Hele disse samlingene ble ledet av ungdomslederne. På ettermiddagen hadde de gruppesamlinger der voksenlederne sammen med 1-2 junior- og ungdomsledere ledet

gruppen. Stort sett var dette samtalegrupper, men en stasjon foregikk i en gymsal ledet av en musikkterapeut, og med mer praktiske øvelser for å bedre selvtilliten. Denne stasjonen rullerte alle gruppene på. I tillegg til dette var det ulike ballspill aktiviteter, trykking av T-skjorte og også interne møter kun for lederne. Jeg ble invitert inn på slike møter og var også deltaker i gymsalstasjonen. Ellers oppholdt jeg meg litt i bakgrunnen i oppholdsrommet og gjorde litt notater. Møter som kun var for lederne kan ses på som en ”backstage” arena (Goffman, 1992, s. 107-109). Her kunne junior- og ungdomsledere, samt voksenlederne planlegge dagen og snakke om eventuelle utfordringer med deltakere uten at de var tilstede. Dette vil jeg redegjøre nærmere om i teorikapittelet. Under måltidene spiste jeg sammen både med lederne og deltakerne på leiren og hjalp også etter hvert til med rydding, og diverse andre gjøremål.

Jeg hadde ikke utformet noen spesiell observasjonsguide, men hadde med meg notatblokken og gjorde observasjoner på bakgrunn av problemstillingen min. Jeg kunne gjerne sitte uforstyrret i oppholdsrommet og notere det jeg observerte der og da, og noen ganger gjorde jeg notatene senere, da jeg ikke synes det var naturlig å ha med blokk og papir hele tiden. Min observasjon varte i for kort tidsrom til at junior- og ungdomslederne ble så trygge på meg at de henvende seg til meg, så observasjonene ble hovedsakelig fenomener jeg selv så på leiren og møter/samlinger jeg deltok på. I tillegg ble nesten alle av de avtalte intervjuene gjennomført på leiren. Jeg opplevde på tross av det korte tidsrommet som jeg var tilstede, at jeg gled mer og mer inn i miljøet og ble til og med bedt av et par om å skrive hilsen på T-skjortene deres, samt at jeg ble stående og servere middag til dem under festmiddagen. Som forsker er det viktig både å holde litt distanse til det en forsker på for å få et ”utenfrablikk”, samtidig som man ønsker å komme inn under huden i feltet for å innhente godt datamateriell (Repstad, 2007, s. 52). Jeg mener selv at jeg klarte denne balansen, men tror at dersom jeg skulle ha vært på leiren over lengre tid, fort kunne ha kommet for nær. Dette med bakgrunn i at jeg opplevde både deltakerne, junior- og ungdomslederne og voksenlederne som åpne og imøtekommende.

2.6 Etikk og forskning

I dette avsnittet vil jeg gjøre rede for formelle søknadsprosesser, konfidensialitet i studien og etiske utfordringer ved å intervju sårbare ungdommer.

I forkant av studien min henvendte jeg meg pr. epost til Regional etisk komiteè (REK). Der beskrev jeg kort studien min og tankene jeg hadde om utvalget. REK ba meg sende inn en

framleggsvurdering. Det vil si et framlegg som REK vurderer i forhold til om det er nødvendig å søke REK eller ikke. Bakgrunnen for usikkerheten knyttet til en eventuell REK søknad var at ungdommene jeg tenkte å intervjuet kunne være pasienter eller tidligere pasienter i Barne- og ungdomspsykiatrien. Imidlertid framgikk det av min studie at det ikke var pasientforhold eller sykdomsbilde som var aktuelt for min problemstilling, så REK sin vurdering tilsa at jeg kun måtte søke NSD. Jeg søkte deretter NSD og fikk godkjent studien min. Intervjuene mine ble tatt opp på bånd og transkribert i etterkant, oppbevaring og lagring er utført etter NSD sine retningslinjer for dette. I tillegg fikk informantene informasjon om prosjektet, samt konfidensialiteten knyttet til studiet og ble bedt om å signere et informert samtykke. Ryen (2012, s. 208) sier følgende om informert samtykke:

”... de som deltar i forskningen, har rett til å vite at de blir forsket på, og at de har rett til å få informasjon om selve forskningen eller prosjektet” (Ryen, 2012, s. 208).

Som nevnt tidligere intervjuet og observerte jeg i all hovedsak ungdommer. Ryen (2012, s. 210-214) skriver om ulike etiske dilemmaer som kan oppstå i studier av ungdommer. Spesielt dersom man studerer avvikende ungdom. Hun beskriver hvordan dilemmaer kan oppstå for å vinne innpass og tillit i eksempelvis ungdomsgjenger (Ryen, 2012, s. 210). Miller og Glassner (2011) beskriver i et eksempel at ungdommer mener at forskeren bør være medlem i selve ungdomsgjengen som han skal forske på for å kunne forstå fenomenene (Silverman, 2011, s. 141). Min studie kan også sammenlignes med at informantene er avvikende ungdom, men avvikende ved å være sårbare. Ungdommene er nære pårørende til noen som sliter med psykisk lidelse og/eller med rusavhengighet eller som selv har opplevd å ha det vanskelig. Goffman (1972, s. 12-14) bruker begrepet *stigma* om mennesker som avviker fra det normale, dette vil jeg utdype mer i teorikapittelet.

Det å vinne tillit og aksept opplevde jeg ikke så vanskelig hos disse ungdommene, men samtidig så tenker jeg at å snakke med sårbare ungdommer innebærer større ansvar for meg som intervjuer. Jeg var tydelig på at jeg var interessert i deres rolle som junior- og ungdomsleder på leiren og ikke skulle stille spørsmål om deres bakgrunn og historie.

Videre i rapporten blir det viktig at anonymiteten blir ivaretatt, samtidig som en får fram virkelighetsbilde til informantene. Det kan være utfordringer ved å ivareta informantenes anonymitet, samtidig som man skal få frem meningsytringene de kommer med, og dette forutsetter god kjennskap til det man studerer (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 275-276). Kvale og Brinkmann (2009, s. 276) beskriver også viktigheten av at resultatene av studien

rapporteres på en etisk forsvarlig måte. Det å være bevisst på dette i møte med informantene er essensielt for forskeren selv, samt at en er tydelig på formålet med studien. Formålet med denne studien er å få svar på problemstillingen, ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”, og funnene kan bidra til å si noe om det å bruke ungdommer til ledere på slike leirer, og i andre sammenhenger som erfaringskonsulenter, samt eventuelle utvidelser av leirene. Becker (1967, s. 245) sier også i sin artikkel at det er viktig at forskeren er åpen om sine utgangspunkt slik at man i større grad oppnår troverdighet med studien.

2.7 Analysemetode

I dette avsnittet beskriver jeg hvordan jeg har brukt tematisk analyse for å analysere datamaterialet i studien, og redegjør også for den praktiske gjennomføringen.

Datamaterialet mitt inneholder ca. 100 sider med intervju som er transkribert i tillegg til notater fra den deltakende observasjonen. For å systematisere og analysere dette valgte jeg å bruke tematisk analyse. Det betyr at man finner temaer på bakgrunn av datamaterialet, intervjuguiden eller på bakgrunn av det teoretiske grunnlaget (Ryan & Bernard, 2003, s. 88). Deretter analyserer en datamaterialet på bakgrunn av temaene og sorterer tekst under temaer som passer best (Tuckett, 2005, s. 75-76). Tematisk analyse er en analyseform som har til hensikt å identifisere og finne mønstre i datamaterialet (Braun & Clarke, 2006, s. 78). Disse mønstrene kan blant annet være likheter og ulikheter når man sammenligner teksten fra ulike informanter, i tillegg kan temaene belyse overordnet samfunnsvitenskapelige spørsmål (Ryan & Bernard, 2003, s. 91-93). Den praktiske gjennomføringen av tematisk analyse har de delt opp i følgende seks steg (Braun & Clarke, 2006, s. 87) og jeg vil nå beskrive hvordan jeg valgte å fortolke dem i denne studien:

1. Forskeren må gjøre seg kjent med datamaterialet ved å lese det igjen og igjen.
I min studie ble jeg kjent med materialet gjennom transkribering, notering og ved gjentatte gjennomlesninger for dermed å få en oversikt over datamaterialet.
2. Kode tekst som er interessant og relevant på bakgrunn av problemstillingen, og også utsagn som står i kontrast til hverandre.
I denne delen gjorde jeg notater i marginen på det transkriberte materialet om mulige temaer og så etter likheter og ulikheter.

3. Utforme potensielle temaer som kodene passer inn i og begynne å sortere.
Her utformet jeg en tabell med potensielle temaer, og begynte systematisk å sortere de ulike utsagnene under passende tema.
4. Sjekke ut at temaene er relevante med tanke på kodingen av teksten. Gå igjennom kodingen for å kontrollere om de er plassert under riktig tema, evt. om det må utvikles flere temaer.
I denne delen utførte jeg en nøye gjennomgang og kontroll av tabellen jeg hadde utformet og flyttet på enkelte utsagn, samtidig som jeg endret litt på undertemaer.
5. Gi temaene endelige navn på bakgrunn av den transkriberte teksten eller temaer som utvikles underveis og som danner grunnlaget for analysen.
Her klargjorde jeg en endelig utforming av temaene og kontrollerte at de var relevante og samtidig fanget opp problemstillingen, for deretter å beskrive de ulike temaene i studien.

I tillegg gjennomgikk jeg notatene fra den deltakende observasjonen for å se hvilke temaer de ulike observasjonene passet inn under. I og med at jeg har hadde gjort en del notater og renskrevet dem rett etter hjemkomst, så var det oversiktlig å se hvilke temaer de ulike notatene kunne passe inn under. Samtidig hadde jeg ikke utviklet de ulike temaene når jeg utførte observasjonen, men jeg gjorde observasjonene på bakgrunn av spørsmålene og temaene på intervjuguidene som igjen var utformet i lys av problemstillingen. På denne måten hadde den deltakende observasjonen samme fokus som intervjuene og passet dermed inn i de ulike temaene.

2.8 Reliabilitet, validitet og generaliserbarhet

Både troverdigheten, og det å kontrollere å være kritisk til egne fortolkninger og rapportering er vurderinger som beskrives nærmere i dette avsnittet. Samtidig redegjør jeg for mulighetene for generalisering av funnene i studien.

”Reliabilitet har med forskningsresultatenes konsistens og troverdighet å gjøre” (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 250). Det vil si konsistens og troverdighet både under intervjuene, transkriberingen og analysen av dataene. I intervjuene kan for eksempel ledende spørsmål svekke troverdigheten til datamaterialet. Dersom man legger svaret i munnen på informanten eller stiller spørsmål som de bare kan bekrefte eller avkrefte. Å lede informantene kan man

også gjøre nonverbalt, ved at man nikker oppmuntrende, smiler eller andre kroppslige tegn på respons på det informantene sier (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 182-183). Dette er viktig å tenke på når man utformer intervjuguiden, slik at spørsmålene er åpne og ikke ledende. I tillegg til at en som intervjuer opptrer så åpen som mulig i intervjusituasjonen og i responsene på svarene. Kvaliteten på intervjuene er også avhengig av relasjonen som oppstår mellom informantene og intervjueren, og at man finner den riktige balansen for å få fyldig datamateriell, samtidig som man skal ivareta informantene og ikke krenke vedkommende.

I mine intervjuer var det utfordrende å ikke "lede" ungdommene som jeg intervjuet da jeg opplevde at de lettere sporet av mot andre temaer, og det var viktig for meg å få svar på det jeg spurte om på bakgrunn av problemstillingen i studien. I denne sammenhengen ble det nødvendig å "lede" litt, og det ble da viktig å finne den riktige balansen. De voksne pratet lettere og var mer fokusert på å besvare spørsmålene. Jeg opplevde også i større grad at ungdommene ønsket bekreftelse på at det de sa var ok. Det var da viktig å bekrefte og oppmuntre uten å lede verken med språk eller det nonverbale. Jeg forholdt meg da mest mulig åpen og bekreftet med ord som "ok" og "fint". I tillegg brukte jeg teknikker som sufflørord eller stikkord og ba om eksempler på hendelser. I følge Ryen (2012, s. 106) er dette virkemidler for å få informantene til å få flyt og mer utfyllende svar i intervjusituasjonen, og jeg opplevde at ungdommene spesielt responderte på det å skulle fortelle eksempler.

Å transkribere intervjuene, det vil si å skrive inn lydopptakene på PC, kan også by på utfordringer når det gjelder datamaterialets reliabilitet. Det kan for eksempel være utydelige ord og setninger som er vanskelige å høre og dermed å skrive ned. Skal man da la være å skrive de eller skal man tolke så godt det lar seg gjøre, og dermed kanskje mistolke? Tegnsetting i transkriberingen kan også by på problemer. Setter man punktum og komma på riktige plasser. Det kan være med å påvirke ordlyden i setningene. I tillegg fanger transkripsjonsdata ikke opp toneleie i samtalen, eksempelvis kan utsagn bli sagt ironisk, humoristisk, veldig alvorlig osv. Når man skriver ned lydopptakene får man heller ikke med seg det nonverbale fra informantene. Informantene kan være rørt, le, sliten, irritert, og slike emosjonelle uttrykk blir heller ikke tydeliggjort i en tekst (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 192-193).

Mine transkripsjoner har også disse svakhetene. Det fremkom uklare ord og setninger som jeg valgte å ikke fortolke, men noterte i parentes at de var utydelige. Ellers tror jeg at det er til min fordel at jeg har en del erfaring når det gjelder å transkribere med bakgrunn av min stilling som forskningskonsulent, og at jeg dermed var kjent med de vanligste retningslinjene for transkribering. En svakhet er likevel at en kunne kvalitetssikret transkripsjonene

betraktelig derom en annen student eller kollega hadde transkribert de samme intervjuene. Dessverre lot dette seg ikke gjennomføre på grunn av kapasitetsmessige hensyn. Jeg valgte som beskrevet over å anvende tematisk analyse for å analysere datamaterialet. Det å utforme temaer har ikke bare en løsning, men kan gjøres på ulike måter som. Jeg har mitt perspektiv, mens andre har sine. Dette er viktig at man er bevisst på som forsker. Ryan og Bernard (2003, s. 103) sier følgende om dette:

”there is no single set of categories (themes) waiting to be discovered. There are as many ways of “seeing” the data as one can invent” (Ryan & Bernards, 2003, s. 103).

Temaene i denne studien har jeg utformet på bakgrunn av problemstillingen og empirien. I tillegg har jeg også gjort rede for analyseprosessen jeg har fulgt i avsnitt 2.7. Dette for å øke troverdigheten og reliabiliteten ved studien og dermed gjøre forskningsresultatene mer solide.

Om studien er valid eller ikke handler om å kvalitetssikre. Kvale og Brinkmann (2009) definerer validitet som *”hvorvidt en metode er egnet til å måle det den skal måle”* (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 250). Videre formidler Kvale og Brinkmann (2009, s. 253-254) at valideringen ikke er noe som er enkeltstående i studien, men en prosess som man utfører hele tiden mens studiet pågår, helt fra tematiseringen og frem til funnene og rapporten foreligger. Det å validere eller kontrollere sin egen studie kan for eksempel gjøres ved å sjekke ut feilkildene, for eksempel må en være kritisk til sine egne fortolkninger av datamaterialet og passe på at man ikke bare tolker fenomener slik at de passer inn i gitte sammenhenger. For å validere funn og resultater så kan man eksempelvis få tilbakemeldinger på resultatene fra informantene eller følge opp overraskende funn (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 254-255).

I denne studien har tidsperspektivet ikke tillat å validere datamaterialet ved å gå tilbake til informantene for å få tilbakemeldinger. Jeg har derimot intervjuet både junior- og ungdomsledere, samt voksenledere for å få ulike perspektiver, og gjennomført observasjoner av fenomenet som jeg forsker på. Det vil si at jeg har utført triangulering for å validere datamaterialet. Med triangulering menes at man utfører en forskningsmetode, eksempelvis observere og sjekke ut det man ser ved å intervju informanter i feltet. Dette vil da bidra til å utjevne skjevhet i datamaterialet og i større grad kunne bekrefte funnene en finner (Bryman, 2012, s. 392). Som Ryen (2012) skriver i sin bok betyr ikke dette nødvendigvis at man finner fram til sannheten om et fenomen, men at man sannsynligvis er nærmere sannheten ved å bruke to metoder, samt at man får enda dypere innsikt i fenomenet og fra ulike perspektiver

(Ryen, 2012, s. 195). Dette har jeg også redegjort for under 2.4 og 2.5. I min studie foregikk intervjuene og observasjonene side om side. Jeg gjorde intervjuene innimellom den tiden jeg var tilstede og observerte på leiren. Dette opplevde jeg positivt da jeg hele tiden hadde intervjudataen ferskt i minne mens jeg var ute i feltet og vice versa. På den måten var det enkelt å både bekrefte og avkrefte likheter og ulikheter, og jeg opplevde at det å triangulere mellom disse to metodene bidrog til å validere datamaterialet.

Kvalitativ metode innhenter mye datamateriell fra få personer og går mer i dybden sammenlignet med kvantitativ forskning. Dette medfører at det er vanskeligere å generalisere funnene til en større populasjon. Det er heller ikke hensikten med kvalitativ metode. En slik studie ønsker mer å kunne forstå virkeligheten ut fra den enkeltes opplevelse (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 264-265). Repstad (2007, s. 25) på sin side sier følgende om generalisering:

”Uansett valg kan man ikke generalisere ukritisk ut fra en studie om enkeltmiljø til liknende miljøer, men ofte kan man foreta en røff, skjønnsmessig vurdering av hvor representative funn er” (Repstad, 2007, s. 25).

I tillegg er det sentralt i hvilken grad funnene i studien bringer fram ny teori. Bryman (2012, s. 406) bruker begrepet analytisk generalisering om dette og definerer det på følgende måte:

”...it is the quality of the theoretical inferences that are made out of qualitative data that is crucial to the assessment of generalization” (Bryman, 2012, s. 406).

Datamaterialet vil også danne et nyansert og detaljert virkelighetsbilde av det forskningen ønsker å finne svar på, men man må samtidig ta i betraktning at informantenes virkelighetsoppfatning ikke nødvendigvis gjenspeiler de andre, og at den ikke er en objektiv ”sannhet”. Miller og Glassner (2011, s. 133) sier følgende om dette i et kapittel i boken ”Qualitative research” (Silverman, 2011):

”Research cannot provide the mirror reflection of the social world that positivists strive for, but it may provide access to the meanings people attribute to their experiences and social worlds” (Silverman, 2011, s. 133).

I denne studien som ønsker å se nærmere på bruk av ungdom som erfaringskonsulenter og hvordan det oppleves for dem selv, så kan funnene sannsynligvis si noe om i hvilken grad en burde benytte ungdom på denne måten ved slike type leirer. Det kan være viktig med tanke på utvidelse av slike leirer innenfor helseforetakene eller i ulike organisasjoner. I tillegg kan det tenkes at studien også kan ha en relevans når det gjelder ansettelse eller engasjement av ungdom som brukerrepresentanter/erfaringskonsulenter innenfor psykisk helse eller ved representasjon på ulike kurs og konferanser som omhandler erfaring- og brukerkompetanse. Studien kan muligens også fortelle oss noe om hvilken betydning rollen som erfaringskonsulenter har for ungdommene selv på bakgrunn av empirien og analysen, og dermed bidra til ytterligere teoridannelse innenfor dette området.

2.9 Avslutning

Jeg har i dette kapittelet beskrevet forskningsprosessen som har vært bakgrunnen for studien min. Jeg har gjort rede for ulike godkjenninger som har måttet ligge til grunn før prosessen kunne starte og rekruttering av informanter kunne igangsettes. I tillegg har jeg beskrevet både konteksten under intervjuene, og utvikling av intervjuguide og de betraktningene jeg gjorde meg i denne fasen, spesielt med tanke på ulikheten ved å intervju ungdom versus voksne. Her har en utfordring vært å få fylldige svar, spesielt fra ungdommene.

Jeg har også redegjort for min posisjon som forsker, og problematisert utfordringer knyttet til å forske på sine egne, i og med at jeg er ansatt i en av organisasjonene som arrangerer Kick-off leirene. Videre har jeg beskrevet min rolle som deltakende observatør og hvordan jeg opptrådte for å få innpass i feltet. Mine etiske betraktninger og hensyn som jeg har tatt gjennom studien har jeg også redegjort for, og da spesielt med tanke på at informantene mine i all hovedsak er sårbare ungdommer. Tilslutt har jeg i siste avsnitt reflektert rundt studiens reliabilitet, validitet og generaliserbarhet for å begrunne metodens vitenskapelige relevans og troverdighet.

Det er allikevel essensielt å få fram at metoden gjenspeiler mitt ståsted som vektlegger en sosiologisk vinkling. Utvikling av temaer er basert på problemstillingen og empirien i studien, for andre ville det kanskje være naturlig å utvikle andre temaer. Selve kodingen og analysen er også utført på bakgrunn av mine skjønnsmessige vurderinger, og presentasjonen av resultater og drøftingsdelen i studien må tolkes fleksibelt med dette tatt i betraktning.

3.0 Tidligere forskning og teori

I dette kapittelet vil jeg først presentere tidligere forskning som er relatert til problemstillingen min ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”. Jeg vil se nærmere på internasjonal forskning og studier utført i Norge. Videre vil jeg presentere ulike teoretiske perspektiver som analysen og fortolkningene av empirien min bygger på. Jeg vil se om Goffmans (2004) teorier vedrørende mikrointeraksjon og roller kan forklare ungdommens rolle på leirene. Goffmans (1992) paralleller mellom hverdagslivet og skuespill for å forklare roller vil også bli sentralt, samt hans perspektiver på avvikere (1972) og totale institusjoner (1991). Samtidig vil jeg kritisk diskutere begrensningene ved Goffmans perspektiver og manglende blick for makt/struktur, og se dette i forhold til Løgstrups (2008) etiske perspektiver som i større grad vektlegger asymmetri i møte med den andre, samt Giddens (1984) teorier om systemer og strukturer som grunnlag for handling.

3.1 Tidligere forskning

For å finne tidligere forskning relatert til problemstillingen min, så måtte jeg lete etter forskning som omhandlet erfaringskonsulenten eller den brukeransattes rolle og hvilken betydning denne rollen har for dem selv. Jeg måtte dermed avgrense søket deretter og en del forskning som omhandlet brukervedvirkning på systemnivå eller erfaringskonsulentenes betydning for pasientene måtte dermed forkastes. Brukervedvirkning på systemnivå handler om hvordan brukere eller erfaringskonsulenter bidrar inn på ledelse og organisasjonsnivå og hvordan de kan være med på å påvirke beslutninger og organisering av virksomheten. Det var derfor ikke relevant med henblikk på problemstillingen min. Jeg fant ikke tidligere studier som direkte omtalte ungdom som erfaringskonsulenter, og søkte derfor først og fremst etter tematikken og deretter også etter studier med lignende teoretisk ståsted.

En studie fra Australia studerer erfaringskonsulenters perspektiv ved en arbeidsplass hvor de jobber med opptrening og rekreasjon for psykisk syke brukere. Her kommer det fram at erfaringskonsulentene ser på sin egen rolle som verdifull for å kunne hjelpe andre. Rollen kunne også ha betydning for å bygge seg et sosialt nettverk. Samtidig viser studien også til at rollen som erfaringskonsulent kunne fremstå som utvetydig og også møte manglende støtte og support fra de profesjonelle yrkesutøverne (Yuen & Fossey, 2003, s. 54-63). Teorigrunnlaget i

denne artikkelen bygger blant annet på pasientenes myndighetsgjøring (empowerment) og hvordan den ivaretas og endres på institusjoner, samt ulike utfordringer for erfaringskonsulentene. Denne artikkelen har paralleller til min studie ved at den har fokus på erfaringskonsulentens rolle og hvilken betydning en slik rolle også har for dem selv.

En annen studie fra USA ser på fordeler både for brukerne som deltar og erfaringskonsulentene som jobber i et ”*peer-support program for persons with recurring mental health and substance use disorder...*” (Salzer & Shear, 2002, s. 285-286).

I denne studien understrekes det også betydningen av å hjelpe andre og kanskje gjøre en forskjell. Dette mener erfaringskonsulentene også kan ha betydning for deres egen bedringsprosess og at de lærer mer om seg selv og sin egen lidelse ved å jobbe på denne måten versus en annen ”vanlig” jobb. Noen av respondentene i undersøkelsen ga også uttrykk for at det ga dem bedre selvtillit det å kunne hjelpe andre. I tillegg opplevde de selv å få hjelp av brukerne (Salzer & Shear, 2002, s. 285). Erfaringskonsulentene tilbakemelder også at de opplever å kunne være seg selv i en slik rolle, og at de samtidig ikke behøver å skjule problemene de selv også har til tider. I tillegg vektlegger studien teori om ”recovery” prosesser (Salzer & Shear, 2002, s. 285-286).

Min studie vektlegger hvordan rollen oppleves for junior- og ungdomslederne i forhold til identitet og selvforståelse. Denne studien er derfor relevant med bakgrunn i funnet om at erfaringskonsulentene opplever å være seg selv i rollen. Dette funnet kan igjen ha betydning for identitet og selvforståelse, og er relevant på bakgrunn av problemstillingen i min studie.

Enda en studie, også denne fra USA, undersøker om et opplæringsprogram for erfaringskonsulenter virker. Her mottok erfaringskonsulentene informasjon og kunnskap som skulle gjøre dem i stand til å jobbe som erfaringskonsulenter. Undersøkelsen viste her at opplæringsprogrammet som ble gjennomført økte selvtilliten til deltakerne og sannsynligvis gjorde dem til bedre erfaringskonsulenter (Hutchinson, Anthony, Ashdraft, Johnson, Dunn, Lyass & Rogers, 2006, s. 205-206). Studien vektlegger i hovedsak ”helper therapy principle” og viser både til nyere og eldre teorier om dette. Dette er relevant for min studie da jeg vil se nærmere på hvordan junior- og ungdomslederne opplever selv sin rolle som leder eller ”hjelper” på ungdomsleirene.

Carlson, Rapp og McDiarmid (2001, s. 206-209) vektla i sin studie tre utfordringer knyttet til det å ansette erfaringskonsulenter, samt mulige løsningsforslag. De så på utfordringer knyttet til rollekonflikter, taushetsplikten, og at det kunne oppstå vennskapelige relasjoner mellom erfaringskonsulenten og brukeren. Studien viser til at det kan være vanskelig for erfaringskonsulentene og balansere det å ha en brukeridentitet samtidig som en har fått en ny profesjonell identitet og kan dermed oppleves som en rollekonflikt. Erfaringskonsulenten kan også oppleve å få mye taushetsbelagt informasjon som deltaker i eksempelvis behandlingsmøter og lignende eller direkte i samtaler med brukerne. I tillegg kan det by på utfordringer dersom erfaringskonsulenten har et "dual relationship" til brukeren (Carlson m.fl, 2001, s. 208). Denne studien kan muligens trekke noen paralleller til min studie for å se på junior- og ungdomsledernes tilgang til taushetsbelagt informasjon og ivaretagelse av den.

En norsk undersøkelse med tittel "Hvilken plass har erfaringskonsulenter i tjenestene innenfor psykisk helse" viser til viktigheten av erfaringskonsulentens rolle med å formidle håp. At de kan formidle sin historie på en måte som gir håp til brukerne. I tillegg tilbakemelder erfaringskonsulentene at det er viktig at de ikke blir presset for hardt i en sånn rolle, men at de samtidig må få ansvar og at det må stilles krav til dem (Rydheim & Svendsen, 2014, s. 368-375). Det å være en kilde til håp eller et forbilde er også noe jeg har fokus på i min studie.

"Representanter for håpet" er tittelen på en masteroppgave som omhandler erfaringskonsulentens rolle og funksjon i det psykiske helsefeltet. Oppgaven vektlegger hovedsakelig betydningen med henblikk på brukerne, men et av funnene er likevel at rollen fører til økt selvfølelse på bakgrunn av at egne erfaringer blir en ressurs som kan brukes til å hjelpe andre (Andersen, 2013, s. 60-61 og 70-73). Forfatteren av studien ser også nærmere på erfaringskonsulentens rolle og bruker Goffmans teorier om rollebegrepet og opptredener knyttet til ulike roller. Jeg kommer også i stor grad til å belyse junior- og ungdomsledernes roller i lys av Goffmans rolleteorier for å se hvordan deres rolle påvirker selvtilliten og selvfølelsen deres.

Det er også utført en kvantitativ evalueringsundersøkelse på Kick-off leirene i 2014. Dette var en undersøkelse som både deltakerne og junior- og ungdomslederne svarte på. Junior- og ungdomslederne utgjorde nesten 1/3 del av respondentene. Det sentrale i denne undersøkelsen var å se på tilfredshet med leiren og mulige utfordringer. Hovedfunnet her er at det er stor grad av tilfredshet og hele 62% har svart at leiren har hjulpet de når de har kommet tilbake til

hverdagen. Dette viser at også junior- og ungdomslederne opplever en bedring i hverdagen i etterkant av leiroppholdet. I tillegg opplever de det positivt å treffe andre i samme situasjon og føler seg av den grunn mindre alene (Hasund, Gabrielsen & Kerlefsen, 2014, s. 5 og 11).

Enkelte av disse studiene har brukt et teoretisk rammeverk som jeg vil anvende videre i min empiriske studie. Spesielt studier med rolleteorier som bakteppe og da blant annet Erving Goffman som teoretiker. Imidlertid har en del av disse studiene en hovedvekt på myndighetsgjørelse (empowerment) og behandlingprosesser (recovery). Dette er begreper jeg i mindre grad vil komme inn på, da disse begrepene i større grad omhandler helsefeltet og psykiatri, mens jeg vektlegger et sosiologisk perspektiv. Samtidig vil det kunne dras noen paralleller til det jeg vil omtale som selvtillit og selvforståelse, samt hvordan rollen som erfaringskonsulent påvirker deres liv og kan bidra til ”recovery” prosesser.

3.2 Teoretiske perspektiver og drøfting

Hoveddelen av det teoretiske rammeverket er hentet fra et Symbolsk interaksjonistisk ståsted. På bakgrunn av problemstillingen i studien ”Junior- og ungdomsledernes rolle – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?” ble det naturlig å se på interaksjon på mikronivå. Det vil si hvordan junior- og ungdomslederne opptrer i rollene de har og hvilken betydning denne rollen har for dem selv som enkeltmenneske.

Symbolsk interaksjonisme er en retning innenfor mikrointeraksjonismen.

Mikrointeraksjonismen har røtter tilbake til 1960 årene og kjennetegnes av å sette aktøren i fokus, samt betydningen av ansikt til ansikt samhandling. Ved å sette aktøren i fokus ønsket en å se på enkeltmenneske som fritt og handlende på mikronivå og ikke bare styrt av strukturer ovenfra. Ansikt til ansikt samhandling betyr at en blant annet studerer aktøren sine metoder, strategier og teknikker som den enkelte gjør for å kunne samhandle med andre mennesker og dermed skape mening i det sosiale livet (Aakvaag, 2012, s. 64-65)

Opphavsmannen bak retningen Symbolsk interaksjonisme er litt uklar. Herbert Blumer, amerikansk sosiolog som levde fra 1900-1987 sies å være opphavsmannen, men han var også elev av Georg Herbert Mead og brakte med seg synspunkter og teorier fra ham. Mead er kjent for å ha lagt grunnlaget for Symbolsk interaksjonisme og har på bakgrunn av dette også blitt sett på som den Symbolske interaksjonismens opphavsmann (Blumer, 1984, s. 1, Vaage, 1998, s. 17-18). Blumer sitt teorigrunnlag innenfor den Symbolske interaksjonismen ble i stor grad utprøvd empirisk av den Canadiske sosiologen Erving Goffman (1922-1982). Goffman

skriver blant annet om interaksjon og roller som vil være sentrale begreper i min empiriske studie av junior- og ungdomsleder rollen på Kick-off leirene. Goffman ses på som en symbolsk interaksjonist og har gjennomført flere studier om mikromekanismer.

Mikromekanismer vil si hvordan mennesker handler og reflekterer over handling. Goffman har hatt stor interesse av ansikt- til ansikt interaksjon og samhandlingen som foregår i møte med den andre (Aakvaag, 2012, s. 71-72). Goffman ser også på samhandlingsmønstre som et teater og bruker blant annet begreper som roller, scene, opptredener for å analysere dagliglivets samhandlinger (Goffman, 1992, s. 24-29).

Jeg vil videre i dette kapittelet belyse junior- og ungdomsledernes roller i forhold til oppgaver og forventninger. Dette knytter jeg så opp mot Goffmans (2004, s. 64-71 & 197-199) teorier om sosial samhandling. Hans teorier her handler om samspill på mikronivå, og derfor vil jeg også bruke Giddens (1984, s.16-17) mer makroperspektiv for å se om rollen til junior- og ungdomslederne også blir påvirket av strukturer og rammer. Her trekker jeg også veksler på Meads (2005, s. 165 & 173) teori om selvet, og utvikling av identitet på bakgrunn av problemstillingens fokus på junior- og ungdomsledernes selvforståelse og identitet. Videre anvender jeg Goffmans (1992, s. 24-29, 103 & 107-109) teatermetaforer for å beskrive junior- og ungdomsledernes virkeområdet og ulike ”opptredener” på leiren. Dette perspektivet kan være viktig med tanke på rollens betydning på ulike arenaer, som igjen kan påvirke junior- og ungdomsledernes opplevelse av rollen og dens betydning i deres liv. Gjenkjennelseeffekten eller ”i samme båt” følelsene ser jeg i lys av Goffmans (1972, s. 12-14) teorier om stigma. En kan tenke at junior- og ungdomslederne og deltakerne som er samlet på leiren avviker fra ”normalen” og dermed søker støtte hos hverandre. Dette kan bidra til at de føler seg mindre alene og samtidig påvirke selvforståelsen deres som igjen kan ses i sammenheng med problemstillingen i studien. For å belyse i hvilken grad junior- og ungdomslederne kan hjelpe deltakerne og samspillet som foregår på leiren, så har jeg også her sett på Goffmans (2004, s. 64-71) teori på samhandling og da spesielt med tanke på ritualer og normer. I tillegg vil jeg her trekke inn Løgstrup (2008, s. 32-33 & 66) for å se dette i sammenheng med mer etiske perspektiver som ansvar, makt og den etiske fordring. I denne sammenhengen løfter jeg også fram begrepet tillit som kan utspille seg mellom junior- og ungdomslederne på leiren og deltakerne. Hva vil tillit og eventuell mistillit fra deltakerne bety for junior- og ungdomsledernes selvtilit og hvordan påvirker det rollen de har? Tilslutt har jeg brukt Goffmans (1991, s. 13-17) teorier om ”Anstalt og menneske” eller ”Totale institusjoner”. Dette er en teori som i større grad belyser makronivå og jeg har brukt denne for å se likheter mellom leiren og en total institusjon og dermed fått et mer helhetlig bilde av junior- og

ungdomsledernes rolle. Jeg har for øvrig også sett dette perspektivet i sammenheng med Giddens (1984, s. 281-284) og hans syn på handlingsrommet og hvordan det kan påvirke aktørene. Dette perspektivet kan være nyttig med tanke på problemstillingens fokus på selve rollen og da for å se rollen fra individnivå, men også fra strukturnivå.

3.2.1 Roller og rolleforventninger

Rollen som junior- og ungdomslederne har på Kick-off leiren er et sentralt fokus på bakgrunn av problemstillingen i studien. Ulike roller er avhengig av ulike personlige egenskaper for å inneha rollen og disse egenskapene vil sammen med rollens tittel utgjøre hvordan andre ser på den som har rollen (Goffman, 2004, s. 197). Her mener Goffman (2004, s. 197) at rollene er fastlagt med ulike rolleforventninger og rammer for hvordan rollen skal være. Ledelsen på leiren må videre finne mennesker som kan passe inn i nettopp denne rollen. Her vil personlige egenskaper være sentrale og det blir viktig at de samsvarer med rammene og forventningene til rollen. Dette blir essensielt på Kick-off leiren med tanke på junior- og ungdomslederrollen og hvordan utvelgelsen til disse rollene utføres. Ungdomslederne blir håndplukket til å være ledere og da på bakgrunn av personlige egenskaper og for å passe inn i rollens tittel. Det er viktig at de ungdommene som får disse rollene representerer gode rollemodeller for ungdommene.

På tross av dette kan en stille spørsmål med hvordan denne utvelgelsen av ungdomsledere skjer, og hva skjer med dem som ikke får en slik rolle, men som likevel kanskje ønsket den? En annen utfordring kan også være dersom en som innehar en slik rolle får en "knekk" og ikke klarer å være noen god rollemodell. Hvilket avtrykk gir det hos deltakerne?

I tillegg kan en undre seg over hvem som fastsetter rammene og forventningene til rollene som junior- og ungdomslederne innehar og hvem som har mulighet til å påvirke eventuelle endringer av rollemønsteret? Goffman (2004, s. 198) legger gjennom sitt rollebegrep ansvaret hovedsakelig på individnivå og ser bort fra strukturene rundt. Giddens (1984, s. 16 -17) på sin side er opptatt av systemet og strukturene rundt aktøren og rollene. Han mener i større grad at ulike roller har ulike handlingsrom som er fastlagt av strukturer, men som menneskene opprettholder gjennom tradisjoner og ved å reflektere over handlingene (Giddens, 1984, s. 281-284). Her kan det være interessant og se nærmere på systemet og strukturene rundt junior- og ungdomsleder rollen. Hvordan ble rollen utformet og er mønsteret rimelig fastlagt, eller har det stort handlingsrom? Dette kan ha betydning for problemstillingen i studien: "Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken

betydning for identitet og selvforståelsen har den i deres liv?” for å se hvordan rollen blir formet både på individnivå og av rammer og strukturer.

Goffman (2004, s. 198 -199) beskriver videre at roller bidrar til dannelse av selvbylde, hvordan man ser på seg selv. I min studie kan junior- og ungdomsleder rollen bidra til et selvbylde der ungdommene ser på seg selv som hjelpere, det å ha en jobb og kunne utgjøre en forskjell for andre. Samtidig kan rollen medføre at en opprettholder rollen en har hatt som ”syk” eller avviker, fordi en har fått rollen på bakgrunn av sin egen erfaring. Mead (2005, s. 173) på sin side mener at selvbyldet utvikler seg gjennom å interagere med hverandre. Dette skjer ved at en samspiller med hverandre og dermed utvikler et felles syn på virkeligheten gjennom utvikling og korrigerende fra andre. Gjennom samspillet med den andre får en bevissthet om hvordan en selv er som person og identiteten blir tydeliggjort. Mead sin forståelse av identitet og utvikling av selvet er at det stadig utvikles og endres gjennom handlinger, erfaringer og kommunikasjon med andre (Mead, 2005, s. 165). Junior- og ungdomslederne på leiren vil motta tilbakemeldinger og bekreftelser på rollen de har, og det kan være med på utforme og påvirke identiteten deres. Dette kan være både positive og negative tilbakemeldinger.

Til de ulike rollene er det også knyttet forpliktelser. Det vil si ulike handlinger og aktiviteter knyttet til den enkelte rolle. Rollen gjør krav på den som innehar den og forventer at vedkommende tilpasser seg og utfører forventninger og forpliktelser som er knyttet til rollen. Det er derfor viktig at det er en rolle man ønsker å være i og som Goffman (2004, s. 198) sier:

”Det selvbylde der er til rådighet for enhver der træder ind i en bestemt position, er et som han kan blive følelsesmæssigt og intellektuelt begejstret for, således at han ønsker og forventer at se sig selv udføre rollen, og selvidentifikationene utspringer af denne udførelse” (Goffman, 2004, s. 198).

Samtidig sier Goffman (2004, s. 199) også noe om at en kan bli for knyttet til rollen sin, eventuelt for fremmed for den. Det å bli for knyttet til rollen sin kan oppstå for junior- og ungdomslederne på leiren. Rollen de har er igjen knyttet til ”egenskapen” de har med erfaringsbakgrunn fra å være pårørende til noen som har det vanskelig eller at de selv har utfordringer i livet. Samtidig kan rollen føre til at ungdommen blir et godt selvbylde og unngår et eventuelt tilbakeslag fordi de liker rollen og forventer av seg selv at de skal håndtere den.

3.2.2 Frontstage/backstage

På bakgrunn av problemstillingen i studien ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”, vil jeg se på selve rollen og dens virkeområdet i lys av Goffmans (1992, s. 24-29, 103 & 107-109) teatermetaforer. Jeg ønsker å belyse de ulike opptredenene rollen til junior- og ungdomslederne innebærer, det vil si hvordan rollen er i ulike kontekster. Dette for å kunne danne seg et større bilde av selve rollen og ikke minst ansvaret og oppgavene som er knyttet til den. Eksempelvis hvordan det er å være på leir versus å være hjemme, hvordan det er å være med ”likesinnende” på leir, og hvordan de på leiren er med på å lede den, stå i front, direkte på scenen av og til, men også hvordan de opplever muligheten til å trekke seg tilbake til sitt eget rom. I tillegg får både junior- og ungdomslederne i større eller mindre grad mulighet til å være med bak kulissene. Det vil si være med å påvirke innhold og struktur på leiren, samt å være deltaker på møter underveis på leiren hvor de tar opp ulike hendelser som kan omhandle innhold på leiren eller enkelte deltakere.

Det er nærliggende og trekke fram Goffman når det gjelder roller og ulike opptredener, og spesielt hans bok ”Vårt rollespill til daglig” som ble utgitt i 1959, men oversatt til Norsk første gang i 1974 (senere i 1992). Erving Goffman bruker begrepet ”opptreden” når man vet at man har publikum eller blir fulgt med på av en gruppe mennesker. Han bruker videre begrepet ”fasade” når man bevisst eller ubevisst framstår på en måte som definerer situasjonen for de som følger med på opptreden (Goffman, 1992, s. 24-27). Fasade kan blant annet være holdning, kroppsbevegelser, måten å snakke på etc. Goffman navngir slike kjennetegn for personlig fasade (Goffman, 1992, s. 27). Kulisser er et tredje begrep som Goffman benytter seg av. Her sammenligner han scenekulisser med konteksten eller sammenhengen opptreden finner sted i. Eksempelvis vil kulissene på Kick-off leiren være selve leirstedet og de ulike rommene leirdeltakerne samles i (Goffman, 1992, s. 29). Det er også mulig å trekke seg tilbake ”back stage”. Det sammenligner Goffman med en skuespiller som trekker seg tilbake fra scenen og inn i garderoben. Her kan skuespilleren være helt seg selv, ta av seg scenesminken, utkleddingsklærne og slappe av (Goffman, 1992, s. 107-109). På samme måte mener Goffman at alle mennesker har behov for å trekke seg bak kulissene fra tid til annen. En plass der man ikke blir iaktatt eller er til beskuelse for andre, man kan på en måte legge fra seg en del av den personlige fasaden. Han trekker fram et eksempel fra kelnerne på en restaurant der man er bak kulissene på kjøkkenet, men i det man går inn døra til restauranten, så opptrer man som en kelner, både med ansiktsuttrykket, måten

å snakke på og i handlinger (Goffman, 1992, s. 103). Det å trekke seg bak kulissene kan på Kick-off leiren ses i sammenheng med både de voksne, junior- og ungdomsledernes behov for av og til trekke seg tilbake på rommet sitt og slappe av, eller når de kommer hjem etter fem dager på leir til. Da er ”opptredenene” på scenen (front stage) ferdig på en måte. En kan også tenke at møtene lederne avholder på leiren om hendelser og gjøremål, kan bli betegnet som ”bak kulissene”. Her har lederne muligheter til å snakke om deltakerne når de ikke er tilstede, diskutere og drøfte ulike utfordringer knyttet til dem.

Disse ulike begrepene som Goffman bruker kan framstå som litt kyniske og manipulerende. Eksempelvis kan begrepene opptredener og fasade framstå som om man ikke er seg selv, men opptrer etter hva menneskene rundt seg forventer av deg eller etter hva man som aktør ønsker å oppnå. Dette kan fort bli avslørt som en falskhet, spesielt dersom opptredenene er i stor kontrast til hvordan junior- og ungdomslederne er ”back stage”. I tillegg kan presset og forventningene til å opprettholde en fasade som ikke ungdommene er komfortable med føre til at de blir slitne og ukomfortable i rollen. Samtidig er Kick-off ungdomsleir en leir hvor alle ungdommene, både ledere og deltakerne, har en fortid og erfaring med vanskeligheter i livet, og årsaken til at en samler disse ungdommene er at de skal kunne være seg selv på leiren og slippe å opprettholde en fasade som de kanskje opplever at de må i dagliglivet. Kanskje en burde se på hele leiren som en ”back stage” arena, eller at det er flere mellomnivåer mellom det å være front stage og back stage? Det blir sentralt å se hvordan junior- og ungdomslederne håndterer de ulike opptredenene og om de opplever å være seg selv på leiren eller om de har en ”fasade” i rollen sin. Disse faktorene kan ha betydning for hvordan de håndterer rollen som junior- og ungdomsledere og om rollen oppleves positivt for dem.

3.2.3 Stigma

Gjenkjennelse effekten eller i ”samme båt” effekten er også veldig sentral på Kick-off leirene ved at junior- og ungdomslederne og deltakerne har en historie som nærme pårørende til mennesker med utfordringer eller at de har utfordringer selv. En kan på en måte tenke på alle som avvikere i forhold til ”normalitetsbegrepet”. Goffman (1972, s. 12-14) kaller mennesker som avviker fra det ”normale” som avvikere og bruker også begrepet *Stigma*. En kan bli stigmatisert blant annet på grunn av utseende, holdninger, sykdommer og funksjonshemninger. Goffman (1972, s. 12-14) sier videre dersom mennesker med samme stigma møtes så sympatiserer de med hverandre. De kan også tydeliggjøre for hverandre

hvordan de kan leve som avvikere og være støttende slik at avvikerne får et sosialt nettverk med likesinnende, og hvor de kan trekke seg tilbake og ”være seg selv”. Her kan gruppetilhørigheten og lojaliteten til gruppen komme til syne og føre til at de assosierer seg med gruppen og ønsker å være mest mulig lik gruppemedlemmene (Goffman, 1972, s. 118-119), som igjen kan føre til en smitteeffekt. Her kan avvikerne oppleve at de kan fortelle historien sin, grunnen til at de blir sett på som avvikere, og møte støtte slik at de kan mestre livet videre (Goffman, 1972, s. 29). På den andre siden har junior- og ungdomslederne på leiren veldig ulike historier og avviker dermed fra ”normaliteten” på ulike måter. Noen kan ha en fortid fra et oppløst hjem med psykisk syke eller rusavhengige foreldre, andre kan ha hatt alle forutsetninger for å klare seg, men har fått en depresjon eller lignende. Spørsmålet er om de ulike historiene og bakgrunnene kan ha ulik status, slik at det kan oppstå avvikere fra avvikerne. Hvordan finner i så fall de ungdommene seg til rette? Og hva med om det oppstår konkurranse om å ha hatt det ”verst” eller å ha klart seg ”best”? I tillegg er nødvendigvis ikke gjenkjennelseeffekten så stor dersom historiene og erfaringene viser seg å være forskjellige?

3.2.4 Samhandling

På en ungdomsleir som Kick-off møtes mange sårbare ungdommer. Ungdommer som har eller har hatt det vanskelig i livet. Her vil junior- og ungdomslederne på leiren bære et ansvar i møte med ungdommene. Denne samhandlingen som skjer på leirene og betydningen av å kunne hjelpe deltakerne vil kunne påvirke junior- og ungdomsledernes selvtilit og dermed påvirke deres identitet og selvforståelse som problemstillingen i studien har fokus på.

Goffman og den danske filosofen Knud Løgstrup ser på dette møte på litt ulike måter.

I følge Løgstrup kan et møte mellom mennesker aldri være nøytralt. I følge hans ontologiske posisjon vil et møte mellom mennesker alltid være ladet og være preget av et ansvar overfor ”den andre”, Løgstrup benevner dette for den Etske fordring (Løgstrup, 2008, s. 32-33)

Videre formidler Løgstrup at ethvert møte mellom mennesker vil ha en maktdimensjon.

Løgstrup (2008, s. 66) sier følgende:

”Hver dag har vi de andres stemninger og en skønne dag har vi et andet menneskes hele skæbne i vor magt” (Løgstrup, 2008, s. 66).

Med dette så mener Løgstrup at det er umulig å endre det at vi ikke har makt over mennesker, for hver dag vil vi motta ytringer fra andre som vi som mennesker må forholde oss til og

respondere på. En utleverer noe av seg selv gjerne gjennom samtalen og har forventninger til hvordan det blir tatt imot. En forventning om at mottakeren tar imot på samme måte som det blir sagt. I tillegg til å ta imot i samme stemning, så kan mottakeren både ta imot det som blir sagt positivt eller negativt.

”Fordi det er magt i et hvilket som helst forhold mellom mennesker, er vi alltid på forhånd spærret inde – i den afgørelse, om vi vil bruke magten over den anden til hans eller til vort eget bedste” (Løgstrup, 2008, s. 66).

Løgstrup mener med dette sitatet at man risikerer noe når en henvender seg til andre mennesker og begynner å snakke med dem. Hvordan vil den andre respondere? Vil den være ivaretagende eller vil du møte motstand og ødeleggelse. Mens Løgstrup (2008, s. 66) vektlegger makt og ansvar i møtet mellom mennesker bruker Goffman derimot begrepet samhandlingsordenen om møtet som finner sted mellom to eller flere mennesker (Aakvaag, 2012, s. 71-72). Han beskriver slike møter som et møte der ritualer, normer og gester styrer samtalen. Disse ritualene vil veilede oss i hvordan vi deler og tar imot, og selv om han ikke bruker begrepet makt, formidler han at menneskene er opptatt av at den andre ikke skal ”miste ansikt” eller bli krenket (Goffman, 2004, s. 64-71, Aakvaag, 2012, s. 71-72). Dette igjen handler om at den som formidler noe tar en sjanse for hvordan budskapet blir tatt imot eller om det blir hørt i det hele tatt, samtidig som den som tar imot kan ta imot med krenkelse. Om dette så formidler Goffman (2004, s. 67-68) at menneskene er opptatt av å følge de rituelle normene, så alle i møte vil tilstrebe at slikt ikke forekommer. På samme måte vil deltakerne på leiren risikere noe når de henvender seg til junior- og ungdomslederne på leiren og ønsker å snakke, eller når de tar ordet i en gruppesamling. Samtidig risikerer også junior- og ungdomslederne noe når de for eksempel står foran på morgensamlingene og introduserer dagens tema, eller leder gruppesamlingene med å introdusere gruppedeltakerne for sine følelser og opplevelser omkring et tema. På den måten vil makten være kontekst avhengig ettersom hvem som ”gir” og hvem som ”tar imot” i en samtale.

Junior- og ungdomslederne kan på sin side også møte utfordringer til hvordan de skal ”ta imot” henvendelser fra deltakerne og ønske om råd og veiledning. Selv om lederne ønsker å ta imot med både omsorg og ivaretagelse, kan det være vanskelig å vite hvordan dette best lar seg gjøre. Løgstrup sier følgende om dette: *”...er den en fordring om at tage vare på det. Men hvordan det skal skje siger den intet om” (Løgstrup, 2008, s. 32).*

Likevel så formidler Løgstrup videre at vi som mennesker har en evne til å sette oss inn i den andres situasjon på bakgrunn av at vi kjenner oss selv og våre ønsker. Vi må bruke vår livsvisdom, og på den måten har vi gode forutsetninger for å kunne vite den andres beste (Løgstrup, 2008, s. 33). Derimot kan en utfordring her være i følge Emmanuel Levinas at man kan tro at den andre er for lik seg selv og ikke være åpen eller se annerledesheten hos den andre (Eide, Grelland, Kristiansen, Sævareid & Aasland, 2003, s. 52).

Forutsetningene for junior- og ungdomslederne på Kick-off leiren vil i så måte ha gode forutsetninger for å komme på sporet av den andres beste i møte med de ulike deltakerne. Disse lederne har tidligere vært deltakere og har erfaringer i livet som gjør at de lettere kan sette seg inn i deltakernes situasjon. Samtidig så er det ingen selvfølge at junior- og ungdomsledernes livsvisdom er tilstrekkelig eller riktig for å kunne ivareta andre. Det essensielle ved dette perspektivet er om junior- og ungdomslederne opplever at de kan hjelpe og veilede deltakerne på bakgrunn av at de selv har en historie og erfaringer fra å ha det vanskelig. Det å kunne hjelpe er en sentral del av rollen som junior- og ungdomsleder, som også kan bidra til å styrke selvtilliten deres. Dette kan igjen ha stor betydning for deres identitet og selvforståelse ved at de opplever seg nyttig, og at bakgrunnen deres kan være en ressurs for å hjelpe andre. Dette kan ses i sammenheng med problemstillingen i studien.

3.2.5 Tillit

Tillit er et annet begrep som er viktig i møtet mellom mennesker og derfor sentralt på Kick-off leirene. Begrepet kan også ha betydning for problemstillingen i studien ”Junior- og ungdomslederens rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?” på bakgrunn av at tillit og dertil mistillit kan påvirke identiteten og selvforståelsen som er knyttet til rollen. Deltakerne på leirene er sårbare ungdommer og er på leir blant annet for å kunne snakke og dele erfaringer de har i livet med andre. Junior- og ungdomslederne har fått rollen som leder på bakgrunn av at voksenlederne har tillit til at de vil gjøre en god jobb og håndtere rollen de har fått. I tillegg er tanken bak det å ha junior- og ungdomsledere med for at de skal lettere kunne opparbeide tillit til deltakerne. Dette på bakgrunn av at de selv har vært deltakere, har lignende erfaring og også er nærmere deltakerne i alder. Det å opparbeide tillit til andre mennesker bygger på at man må erfare at den andre er til å stole på og tar det ansvaret den er gitt. I det man viser tillit til andre, så risikerer en å bli skuffet dersom den andre ikke viser seg tilliten verdig, men misbruker den. En kan oppleve at en utleverer noe av seg selv til den andre, men at den andre ikke ivaretar

den tilliten han har blitt vist (Løgstrup, 2008, s. 24). Løgstrup (2008, s. 24) sier følgende om tillit:

”Tillid i elementær forstand hører enhver samtale til. I den blotte samtale udleverer man sig, hvilket viser sig i, at der i og med selve tiltalen stilles en bestemt fordring til den anden” (Løgstrup, 2008, s. 24).

Dette kan skje på leiren når en deltaker i fortrolighet snakker med en junior- eller ungdomsleder, men også når junior- og ungdomsledere i større plenum deler sin historie. Junior- og ungdomslederne vil på leiren høre mange historier og erfaringer fra hverandre og fra deltakerne. Dette kan påvirke de på ulike måter, og de kan oppleve at de får et for stort ansvar i å veilede og ivareta deltakerne, samt får et slags ansvar for ”den andres liv”. Hvordan vil det påvirke junior- og ungdomslederne å ha for mye ansvar, og hva hvis de mislykkes i sin ivaretagelse? Vil de da oppleve at deltakerne får mistillit til dem? På denne måten kan også rollen som junior- og ungdomsleder svekke selvtiliten de har og de vil da ikke oppleve mestring i rollen sin. Dersom dette kommer til uttrykk kan det ha negativ betydning for identiteten og selvforståelsen de har knyttet til rollen og dermed være ødeleggende for dem. På den måten kan det være en risiko å utsette sårbare ungdom i rollen som erfaringskonsulent, dersom de får slike opplevelser.

3.2.6 Asylums

Kick-off leirene foregår også over flere dager og selve leirstedet er plassert langt fra bostedene til deltakerne. Leirene har muligens trekk fra det Goffmans (1991, s. 13-17) bok som bærer tittelens ”Asylums” eller ”Anstalt og menneske” som er den norske tittelen. Her kommer det fram at totale institusjoner kjennetegnes blant annet av at en gruppe mennesker er samlet sammen og atskilt fra de øvrige, det kan være låste dører og ikke mulighet til å gå og komme som man vil. Goffman (1991, s. 13-17 & 130) viser også til kjennetegn som avviker fra samfunnet forøvrig, det at all aktivitet finner sted på samme plass og under samme ledelse, hver aktivitet eller gjøremål foregår i fellesskap, eksempelvis måltider. I tillegg så kjennetegnes en slik institusjon av at det foreligger et skjematisk program og ulike tidspunkt for aktivitetene (Goffman, 1991, s. 13-17). Videre er det også vanligvis personalet som utgjør den minste gruppa sammenlignet med klientellet. Personalet har også mer kontakt med omverdenen, mens klientellet bor på institusjonen og er avstengt fra omverdenen (Goffman,

1991, s. 14). Disse rammene og strukturene belyser også Giddens (1984, s. 281-284) ved hans teori om handlingsrommet. Han hevder at det kan ligge begrensninger i strukturene og systemet som medfører at aktørene ikke har oversikt over ulike valgmuligheter og eventuelle konsekvenser av handlingene. Disse perspektivene kan påvirke hvordan junior- og ungdomslederne opplever rollen sin, da med bakgrunn i at handlingsrommet ikke oppleves fritt og fleksibelt.

Et annet kjennetegn ved en total institusjon er at klienter som kommer hjem fra en slik institusjon ofte ikke vil få noen velkomst, eller ha noen framtidsutsikter og vil bli stigmatisert på bakgrunn av oppholdet der.

”Når individet har antaget en lav, proaktiv status ved at blive institusjonsklient, oplever han en kølig modtakelse i den store verden – og han oplever sandsynligvis dette i et øjeblik, som kan være slemt nok for mennesker uden hans stigma, nemlig når han skal søke arbejde og et sted at bo” (Goffman, 1991, s. 59).

Hjemkomsten finner også ofte sted når klienten har blitt vant med institusjonens rammer og struktur og funnet seg til rette på institusjonen (Goffman, 1991, s. 60). Eksempler på dette kan komme til uttrykk når junior- og ungdomslederne kommer hjem fra leiren og hvordan tilværelsen da ser ut for dem videre. Her beveger Goffman seg litt over på strukturnivå og vektlegger i større grad systemet rundt. Det kan også bli spennende å se om det er noe struktur som ivaretar ungdommene når de kommer hjem fra leiren eller om de da er overlatt til seg selv, og hvordan det i så fall påvirker dem. På bakgrunn av problemstillingen i studien ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?” kan dette være et viktig perspektiv som sier noe om hvordan ungdommene identifiserer seg med rollen også etter leiren og hvilken betydning den har i livet deres.

3.3 Avslutning

I dette kapittelet har jeg sett på tidligere studier (3.1), samt ulike teoretiske perspektiver som kan være nyttige på bakgrunn av problemstillingen i studien ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”.

Som det framkommer i problemstillingen omhandler studien junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leiren og jeg har derfor sett dette i sammenheng med perspektiver fra Goffman (2004, s. 64-71 & 197-199) på sosial samhandling og forventninger til rollen for da å lettere få et helhetlig inntrykk av rollen junior og ungdomslederne har. Goffman (1992, s. 24-29) har i tillegg perspektiver hvor han bruker teatermetaforer for å analysere roller, og bruker blant annet begreper front/backstage, fasade og kulisser. Disse begrepene har jeg belyst for å se om de kan være nyttige for å beskrive virkeområdet til junior- og ungdomslederne. I tillegg har jeg også brukt Goffmans (1972, s. 12-14) begrep stigma for å se om dette kan gjøre seg gjeldende på leiren fordi junior- og ungdomslederne, og deltakerne er sårbare ungdommer som er samlet på en leir og kan dermed ses på som avvikere. Mennesker som er avvikere eller har samme stigma vil ofte sympatisere med hverandre og bli venner. På bakgrunn av problemstillingen kan dette være interessant, da nye vennskap og relasjoner kan ha betydning for selvforståelsen til junior- og ungdomslederne ved at de får bedre selvtillit og et annet syn på seg selv. Selve konteksten, altså leiren har jeg prøvd å se i lys av Goffmans (1991, s. 13-17) teori om ”totale institusjoner” som er en mer makroteori og da i større grad kan si noe om rammer og systemer som også kan innvirke på selve rollen og dens handlingsrom.

I tillegg til å ha hovedfokus på Goffmans teorier har jeg belyst rollebegrepet og dens rammer i lys av Giddens (1984, s. 16-19 & 281-284) strukturteori for å se om disse to perspektivene kan utfylle hverandre og gi et mer helhetlig bilde av rollen. I og med at problemstillingen har fokus på identitet og selvforståelse så har jeg også belyst disse begrepene i lys av Mead (2005, s. 165 & 173) og hans forståelse av ”selvet”. Mead beskriver hvordan selvet dannes og utvikles og kan være relevant med bakgrunn i problemstillingen. I tillegg har Løgstrups (2008, s. 23-24, 32-33 & 66) etiske perspektiver på ansvar, makt og tillit vært nyttige for å beskrive den sosiale interaksjonen som finner sted på leiren med tanke på betydningen den kan ha for junior- og ungdomslederne.

4.0 Resultat og drøfting

Jeg vil i dette kapitlet redegjøre for resultatene av analysen og drøfte dem opp mot relevant teori samt triangulere dem med den deltakende observasjonen jeg utførte. Resultatene og drøftingsdelen i en studie deles ofte opp i to kapitler, men jeg har valgt å føre disse delene sammen da jeg syntes det blir en mer tydelig og oversiktlig diskusjon.

Jeg har gjennomført en tematisk analyse som kjennetegnes av at man identifiserer og finner mønstre i datamaterialet og utformer temaer på bakgrunn av empirien, intervjuguiden eller de teoretiske perspektivene (Braun & Clarke, 2006, s. 78, Ryan & Bernard, 2003, s. 88). Jeg har analysert datamaterialet i forhold til seks ulike temaer. Disse temaene utformet seg på bakgrunn av problemstillingen i studien ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?” og intervjuguidene, samt på bakgrunn av empirien som jeg har innhentet. Temaene er følgende; ”Junior- og ungdomsledernes rolle”, ”Backstage/frontstage”, ”Strukturene på Kick-off leiren”, ”I samme båt”, ”Venner for livet” og tilslutt ”Junior- og ungdomsledernes identitet”.

Jeg vil videre presentere de ulike temaene med sitater fra informantene som jeg synes underbygger temaet. Imidlertid vil det være enkelte sitater som kunne ha passet inn under flere av temaene, så her har jeg valgt å plassere sitatene der jeg mener budskapet passer best og er mest relevant. Sitatene vil anonymiseres der det er nødvendig, og jeg vil kun skille mellom det å være juniorleder/ungdomsleder eller voksenleder. Jeg ser bort fra kjønn og alder slik at sitatene skal være tilstrekkelig anonymisert. Resultatene er basert på empirien og mønstrene som jeg har funnet i de transkriberte intervjuene og notater fra den deltakende observasjonen. Samtidig vil det i alle temaene framkomme noen avvik fra mønstrene som jeg trekker fram og disse vil jeg drøfte nærmere. Empirien fra den deltakende observasjonen har supplert intervjumaterialet og vil bli beskrevet der det er hensiktsmessig.

Som teoretisk bakteppe har jeg i all hovedsak anvendt Goffmans ulike perspektiver på roller (1992), samhandling (2004), stigma (1972) og institusjoner (1991), men har også trukket inn Giddens (1984) sitt strukturperspektiv som i større grad omhandler makronivå. I tillegg har jeg anvendt Løgstrup (2008) og hans etiske perspektiver på samspill og Mead (2005) sin forståelse av selvet, da med henblikk på identitet og selvforståelse. Jeg har også drøftet resultatene opp mot tidligere studier innenfor samme tema. Både de teoretiske perspektivene og tidligere studier ble presentert i kapittel tre.

Presentasjonen av resultatene av drøftingen viser at junior- og ungdomslederrollen oppleves positivt for ungdommene. De opplever å kunne hjelpe deltakerne som bidrar til at bakgrunnen til junior- og ungdomslederne blir en ressurs for andre. I tillegg får de ansvar, tillit og oppgaver knyttet til rollen deres som igjen styrker selvtilliten. Junior- og ungdomslederne danner seg også et større nettverk og får flere venner på leiren som har positiv påvirkning på deres identitet og selvforståelse.

4.1 Junior- og ungdomsledernes rolle

På bakgrunn av problemstillingen som omhandler junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leiren ble det essensielt å se nærmere på hvordan junior- og ungdomsledernes rolle er og hvilke forventninger og oppgaver som er knyttet til rollen. Opplevs rollen tydelig og avgrenset for dem, og hvordan er overgangen fra å være juniorleder til ungdomsleder? Det ble også sentralt å se om junior- og ungdomsledernes oppfatning av rollen og dens oppgaver samsvarer med de voksne ledernes oppfatninger og forventninger av rollen. I hvilken grad rollen oppleves som tydelig og avgrenset og hvilke ansvarsområder den har kan ha betydning for junior- og ungdomsledernes opplevelse av rollen og dertil deres selvforståelse og identitet.

Jeg vil belyse dette ved å bruke Goffman (2004, s. 197-198) sin beskrivelse av roller som hovedsakelig handler om personlige egenskaper og forventninger til rollen som skapes av andre. Her opererer Goffman (2004, s. 197-198) på individnivå versus Giddens (1984, s. 16-17) som mer ser på strukturene og rammene rundt rollen. Han mener at også strukturen og systemet kan legge føringer og begrensninger for utforming av rollen og handlingsrommet til rollen (Giddens, 1984, s. 197-198). Begge disse perspektivene kan bidra til å si noe om hvordan junior- og ungdomsleder rollene dannes og utformes.

Hovedoppgavene til juniorlederne fra deres eget ståsted virker ganske avklart. Det å ha ”et blick for andre” og ”litt mer ansvar” trår fram som oppgaver, samt å være en ”rollemodell” for deltakerne. ”Et blick for andre” definerer de som å passe på at alle føler seg integrert og at ingen sitter alene. Å ha litt mer ansvar er muligens litt vanskeligere for juniorlederne å sette ord på, men det handler om å ta litt mer ansvar for deltakernes trivsel. Den deltakende observasjonen bekrefter mange av disse oppgavene som juniorlederne beskriver her, det å inkludere deltakerne i ulike aktiviteter og ha et blick for deltakernes ve og vel. Et eksempel som jeg observerte var junior- og ungdomsledernes initiativ overfor deltakerne til å være med på brettspill, i tillegg til deres oppmuntring om å være med på volleyballspilling dersom noen av deltakerne kom bort til banen. En juniorleder beskriver oppgavene og det å ha ”et blick for andre” med følgende sitat:

”Vi får mer ansvar for deltakerne, du må legge merke til mer og spør om de har det bra. Hvis det er noen som sitter alene, hvis vi skal spise for eksempel, så kan vi godt gå og sette oss med de og spør hvordan de har det og spise med de. Det er sånne oppgaver vi har”.

(juniorleder)

Det å være en god rollemodell er også en viktig for juniorlederne og det betyr at de skal være et forbilde for deltakerne og gi håp om at det kan gå fint, selv om livet kan oppleves vanskelig akkurat nå. Om dette sier en juniorleder:

”Også pleier vi også ha en sånn overbyggende rolle for deltakerne sånn at de har noen å se opp til...”

(juniorleder)

Samtidig er juniorlederne bevisst på at de kun har blitt juniorleder fordi de ønsket å delta et år til, men er for ”gamle” til å være vanlige deltakere. I så måte oppfatter flere seg selv som deltakere. Et utsagn sier følgende:

”Altså, min følelse av å være juniorleder, er på en måte en ekstra sjanse til å være med mens du er mellom liksom 16-18 år”

(juniorleder)

Voksenlederne ser også tydelige forskjeller på hva som er juniorledernes rolle og hva som er ungdomsledernes rolle og har ulike forventninger til dem. De ser på juniorlederne til dels som deltakere, men som er åpne for å begynne å snakke om ulike temaer eller sine egne opplevelser. En voksenleder beskriver det på følgende måte:

”Det er to juniorledere i vår gruppe, det er liksom de som kan ta ordet først, sørge for at, slik at ungdommene kommer i gang og prater, så forventer vi at i hvert fall de sier noe, og det gjør de”

(voksenleder)

Som sitatene over viser, fremstår oppgavene og forventningene til juniorlederne rimelig avklart. Imidlertid er ikke rollen til juniorlederne avhengig av personlige egenskaper i og med at det er tidligere deltakere som har behov og ønsker å delta etter at de har gått ut av 10. klasse som gis denne muligheten. På denne bakgrunn vil Goffman (2004, s. 197) sin forklaring av at ulike roller er avhengig av ulike personlige egenskaper ikke ha helt den forutsetningen i denne konteksten. Samtidig har alle juniorlederne hatt det vanskelig eller

vært pårørende til noen som har hatt det vanskelig, og det kan kanskje klassifiseres som ”personlig egenskap” fordi de har lignende erfaringer og dermed en bakgrunn som gjør dem kvalifisert for rollen. En rolle har også klare forventninger og rammer til hvordan man skal opptre (Goffman, 2004, s. 197). Dette samsvarer med tilbakemeldinger både fra voksenlederne, ungdomslederne og juniorlederne som selv er bevisst på disse forventningene. Juniorlederne skal ”ha et blikk for andre”, være en ”døråpner” i gruppene og kunne fortelle litt av sin historie, være inkluderende og et forbilde for andre. I følge Goffman (2004, s. 197) kan det framstå som rolleforventninger og rammer for rollen er noe som foregår mellom mennesker, og i denne konteksten blir det da voksenlederne og ungdomslederne som lager disse forventningene til juniorlederne. Derimot er Giddens (1984, s. 16-17) opptatt av at også systemet og strukturene rundt er med på å skape rammer og handlingsrom for rollen. På denne leiren kan det bety at selv om voksenlederne og ungdomslederne har forventninger til hvilke oppgaver som juniorlederne skal gjøre, så er disse tilknyttet overbærende strukturer som setter rammer hva angår forventningene til rollen. Menneskene er imidlertid med å opprettholde disse overordnet strukturene gjennom tradisjoner og refleksjoner over handlingene (Giddens, 1984, s. 16-17). Hvem som fastlegger handlingsrommet for rollen og fordeling av myndighet kommer jeg tilbake til under temaet ”Strukturene på Kick-off leiren”.

Som beskrevet over er det ikke en utvelgelsesprosess når det gjelder rollen som juniorleder, men likevel så framkommer det at forventningene til rollen blir innfridd. Dette blir spesielt tydelig når det gjelder å inkludere deltakerne og passe på at ingen sitter alene, og også ved å ta ordet i gruppesamlingene. Samtidig ser en av empirien at det kan fremkomme utfordringer ved å være en god rollemodell for deltakerne. Det skjer at ”noen går på en smell”, det kan for eksempel være rus, men det kan også være juniorledere som det viser seg sliter mer enn mange deltakere. To voksenledere sier følgende om dette:

”Nei, det skjer ikke på leiren, men hvis det skjer på fritiden, er du en Kick-off så er du det året rundt, ja. Ja, så når vi hører om den type ting, altså for oss er det nok at andre ungdom reagerer på det. Altså da er de ikke et forbilde lenger, og da kan du ikke være i Kick-off som et forbilde”.

(voksenleder)

”Ja, og det er jo juniorledere også som sliter med seg selv og da har jeg, og hvis jeg synes dette kan være et litt tøft problem, så søker jeg videre hjelp”.

(voksenleder)

Det disse voksenlederne beskriver i disse sitatene kan handle om at det ikke skjer noe utvelgelsesprosess i forhold til å være juniorleder og at grensen mellom å være deltaker og juniorleder er litt utydelig. Dette kan dette føre til at rollen som et godt forbilde for deltakerne ikke innfrir og det som da framstår som en viktig ”håp” faktor på leiren uteblir. På den andre siden er det likevel mulig å være gode forbilder dersom de utsatte juniorlederne klarer å komme seg opp av bølgedalen og da viser deltakerne at det er mulig å gå på en ”smell”, men at man ikke må gi opp, men reise seg igjen. En norsk undersøkelse av Rydheim og Svendsen (2014, s. 372) viser også til viktigheten av at erfaringskonsulentene er gode rollemodeller og på den måten gir håp til brukerne om at det er mulig å bli ”frisk” igjen.

Ungdomsledernes rolle framstår på bakgrunn av datamaterialet også som en relativt avklart rolle, men med mye større ansvar enn juniorlederrollen. Ungdomslederne har alle vært tidligere juniorledere og har blitt ”håndplukket” til å være ungdomsledere. De tilbakemelder blant annet at de har en framtrædende rolle både i gruppene, og på morgensamlingene i forhold til å lede og ta ordet. En ungdomsleder sier følgende om ansvaret som er forbundet med rollen;

”Ja, for en juniorleder er på en måte bare en deltaker, bare de gjør det lille ekstra, men en ungdomsleder har mye mer ansvar for det meste. Så du må ha kommet deg videre i livet”.

(ungdomsleder)

Ungdomslederne har også stort ansvar i forhold til å snakke fortrolig med deltakerne dersom de har behov for det, og i forhold til å lede gruppe- og morgensamlinger. I den gruppen jeg deltok i som observatør var det ikke en ungdomsleder som ledet, men derimot på morgensamlingene var det ulike ungdomsledere som byttet på å ha hele regien. Jeg oppfattet ungdomslederrollen som en tydelig rolle som innebar mye ansvar. En annen ungdomsleder beskriver rollen sin på følgende måte:

”Altså det er vi som har ansvaret for den prosessen som skjer i gruppene sammen med den voksne, men det er vi som på en måte gjør det meste av det”.

(ungdomsleder)

Voksenlederne forventninger til ungdomslederrollen fremstår mer omfattende enn hva angår juniorlederrollen, både til at ungdomslederne skal lede ulike prosesser og være tydelige rollemodeller for deltakerne. Voksenledernes synspunkter samsvarer i stor grad med junior- og ungdomsledernes oppfatning av rollen og dens funksjoner. En voksenleder skiller på junior- og ungdomslederrollen på følgende måte:

”Juniorlederne, hvis det er helt stille i gruppa og de ikke kommer i gang, så skal de begynne med å fortelle sin historie, de skal være en sånn døråpner, mens ungdomslederen, han faktisk leder gruppen”.

(voksenleder)

En annen voksenleder beskriver hvordan rollen og ansvaret de får gjennom den gjør dem til rollemodeller for juniorlederne og deltakerne:

”Så blir de utfordret litt disse ungdommene, og i og med at de får ansvar, så tar de også mer ansvar, også blir de rollemodeller for disse yngre og nye som kommer”.

(voksenleder)

Som vi ser av sitatet over er det også forventet at ungdomslederne skal være rollemodeller, men når det gjelder ungdomslederrollen så skjer det en utvelgelsesprosess, som i større grad muliggjør at rollen blir fylt av personer som har personlige egenskaper som passer til rollen. Her kan Goffmans (2004, s. 197) perspektiv på rollebegrepet som sier at roller er avhengige av rollens tittel og personlige egenskaper gjøre seg gjeldende. Dette vil sannsynligvis føre til at det er lettere å velge ungdommer som har kommet seg videre i livet på bakgrunn av at de lettere kan være gode rollemodeller. Ellers fremstår forventningene til rollen avklart og innfridd av ungdomslederne. De har mye ansvar, spesielt i forhold til trivselen til deltakerne, i gruppesamlingene og i plenum i forhold til å dele sin historie, noe vi kommer enda nærmere inn på i temaet ”Frontstage/backstage”.

Det at det foregår en utvelgelsesprosess i forhold til å bli ungdomsledere medfører sannsynligvis at dette er ungdommer som i større grad innfrir rollen de har fått. Hvilke egenskaper som ses etter for å få en slik rolle er litt uklart, men en voksenleder trekker fram at det må handle om å ha gode holdninger og være et ”ja- menneske”:

”Jeg regner med at de som styrer her bestemmer hvem som skal være junior- og ungdomsledere, klarer å skille ut hvem som er ja- mennesker og hvem som er nei og ikke gidder. Altså jeg synes ikke en skal ha sånne hvis de er nei- mennesker for da skaper du en dårlig holdning”.

(voksenleder)

En annen voksenleder reflekterer litt rundt selve utvelgelsesprosessen og stiller spørsmål ved de ungdommene som ønsker rollen, men ikke får den:

”Juniorlederne det blir en jo i kraft av alder, men ungdomsleder det er ikke hvem som helst som kan bli det da. Da stilles det noen krav, og jeg tenker, at akkurat den der biten der. Jeg forstår veldig at de må være sånn, samtidig kan kanskje det være vanskelig for noen da som gjerne vil bli ungdomsledere, som kanskje ikke blir det”.

(voksenleder)

Å ikke bli valgt til ungdomsleder som sitatene over sier noe om kan oppleves som et tilbakeslag for ungdommer som tror selv at de passer til rollen. Samtidig så kan en jo forstå at det må være en slik prosess for at ungdommene skal klare å håndtere det ansvaret som en ungdomsleder vil få, og for de som blir håndplukket så kan dette oppleves som en tillitserklæring og noe ungdommene vokser på. Jeg har imidlertid ikke intervjuet ungdommer som har opplevd å bli avvist på tross av deres ønske om å bli ungdomsledere, og får dermed ikke en innblikk i deres opplevelse rundt denne utvelgelsen.

En annen utfordring som blir synlig i empirien er at både junior- og ungdomslederne kan oppleve at de blir slitne og ikke alltid orker å snakke med deltakere som henvender seg. De føler behov for å legge seg nedpå og har ikke overskudd til å gjøre det som forventes av de. En juniorleder beskriver en situasjon slik:

”Når jeg kan snakke, så sier jeg selvfølgelig ja, men hvis jeg er veldig sliten, så sier jeg bare: beklager, jeg kan ikke, jeg orker ikke mer, nå er jeg egentlig veldig sliten, og hadde tenkt å legge meg ned litt”.

(juniorleder)

En slik situasjon som juniorlederen referer til her kan føre til at deltakerne blir avvist dersom de tar kontakt for å snakke, eller opplever ledere som ikke har overskudd til dem. Hvordan

oppleves det for deltakerne å bli avvist når de kanskje har strammet seg opp for å ta kontakt eller tørre spørre? Og hva med voksenlederne, er ikke de alltid åpne for å snakke dersom de får en henvendelse? Må voksenlederne være tilgjengelig på en annen måte enn junior- og ungdomslederne og hvordan oppleves det for deltakerne? I min deltakende observatørrolle observerte jeg ingen slike avvísninger, men så tilfeller av junior- og ungdomslederne som ”slang” seg litt på sofaen eller så slitne ut, og det kan kanskje oppleves som en avvísning i seg selv overfor deltakerne? Samtidig kan en jo stille spørsmål med om forventningene til junior- og ungdomslederne er for store, selv om de ikke tilbakemelder at de opplever å få for mye ansvar så kan det jo handle om at de gjerne vil gjøre en best mulig jobb i rollen sin. De kan trives med disse forventningene, men allikevel bli veldig slitne. Studien utført av Rydheim og Svendsen (2014, s. 373-374) viser også til at det er viktig at det er en balanse med forventninger og krav til rollen slik at de ikke opplever å bli presset for hardt.

Vi ser gjennom dette avsnittet at junior- og ungdomslederne rolle stort sett lever opp til forventningene omgivelsene har til rollen deres, og at rammene og forventningene dannes gjennom mellommenneskelige relasjoner (Goffman, 2004, s. 197). Samtidig som det fremkommer noen fastlagte strukturer vedrørende utvelgelse av ungdomslederne, som kan ses i sammenheng med Giddens (1984, s. 16 -17) sine perspektiver på strukturer og systemer. Imidlertid viser også empirien at grenseovergangen fra deltaker til juniorleder er litt utflytende og det kan forekomme juniorledere som sliter mer enn deltakerne og dermed ikke framstår som noen god rollemodell. De som er ungdomsledere blir håndplukket. De har stort ansvar i rollen sin, og mestrer både oppgavene og det å være rollemodell. Samtidig kan både junior- og ungdomsledere oppleve at de blir slitne og har behov for å slappe av. Innenfor dette temaet har det vært nyttig å belyse junior- og ungdomsledernes rolle både i lys av Goffman (2004, s. 197-198) sitt perspektiv og i lys av Giddens (1984, s. 16-17) sitt perspektiv. Dette med bakgrunn i å få et mer helhetlig bilde av rollebegrepet både fra mikro- og makronivå.

4.2 Frontstage/backstage

Mitt valg av dette perspektivet ble utformet for å i større grad få oversikt over junior og ungdomsledernes virkeområdet på de ulike arenaene, for da i større grad se betydningene rollen har for dem. Jeg vil belyse dette temaet på bakgrunn av Goffman (1992, s. 24-29, 103 & 107-109) og hans teatermetaforer. Jeg vil se disse metaforene i sammenheng med de ulike kontekstene junior- og ungdomslederne virker i. Både junior- og ungdomslederne har som vi

så i forrige avsnitt forventinger om å bidra i større eller mindre grad på morgensamlingene og i gruppene med sin historie og sine erfaringer. Innenfor dette temaet har jeg sett på hvordan dette oppleves for junior- og ungdomslederne og hvordan det påvirker dem å skulle stå i front eller på scenen og gjøre en slik opptreden, eller å snakke/veilede deltakerne ansikt til ansikt. I kontrast til å stå i front har junior- og ungdomslederne også en lederrolle på backstagearenaer som medfører at de får mye informasjon både fra deltakerne, og om deltakerne på bakgrunn av at de blant annet deltar på ulike møter.

Jeg har også sett på i hvilken grad junior- og ungdomslederne identifiserer seg med lederrollen sin, som en kan si er en frontstage rolle, og om de opplever å være seg selv i rollen. Disse perspektivene har jeg valgt ut på bakgrunn av problemstillingen i studien som da kan fortelle oss noe om betydningen rollen har for junior- og ungdomslederne og deres identitet og selvforståelse. Den sosiale interaksjonen mellom junior- og ungdomslederne og deltakerne utspiller seg også i disse kontekstene og for å drøfte dette anvender jeg teoretiske perspektiver fra Løgstrup (2008, s. 23-24, 32-33 & 66).

Goffman (1992, s. 24-27) bruker metaforen opptredenene når man står i front eller på scenen (frontstage) og har et publikum som hører på. Ungdomslederne og til dels juniorlederne gjør dette i flere kontekster. Ungdomslederne både leder gruppesamlingene og også morgenmøtene i plenum. Juniorlederne tar gjerne ordet først i gruppesamlingene og bidrar også inn på morgenmøtene ved å dele sin historie. I begge disse frontstage opptredenene er junior- og ungdomslederne kurset i hvordan de skal opptrå og hvor mye eller lite de skal fortelle fra historien sin. Dette kan på en måte fremstå som en "fasade" som Goffman (1992, s. 27) benevner det med måten å snakke på, hvordan man forteller ting og lignende. En voksenleders beskrivelse om frontstageopptredener lyder som følgende:

"Det er klart det at de ser at noen av disse andre tør å stå fram og fortelle sånne dramatiske historier som noen av de gjør, det gir de jo større mot, det gjør det. Så er det det å hjelpe de til å på en måte fortelle sånn passe, de skal ikke fortelle alt".
(voksenleder)

I dette sitatet så ser en at det blir tydeliggjort at voksenlederne veileder junior- og ungdomslederne i hva de skal fortelle og hva de ikke skal fortelle fra historien sin. Så selv om ungdommene trår opp på scenen og avkler seg med sin historie er den på en måte ikke helt avkledd, litt "fasade" er der igjen. På den andre siden kan det være viktig og riktig både i

forhold til dem selv og deltakerne, slik at historiene ikke inneholder unødvendige detaljer som kan virke skremmende og støtende på deltakerne (dette utdyper jeg mer under temaet ”I samme båt”). En annen informant tilbakemelding at slike frontstageopptredener på leiren har ført til at vedkommende nesten ikke har angst for å stå foran folk lenger, noe som informanten i veldig sterk grad hadde tidligere. Dette viser at ikke bare det å dele sin historie, men også det å stå i front og ”presentere” fører til at de får trent seg på det, og dermed får mer tro på seg selv.

Når junior- og ungdomslederne forteller historien sin i plenum så opplever de kun å få positive tilbakemeldinger fra publikum eller deltakerne. En juniorleder beskriver tilbakemeldingene han fikk på historien sin på følgende måte:

”Alle var veldig, jeg fikk bare smil ikke sant, jeg fikk klemmer etterpå og det liksom viser bare hvor mye folk bryr seg som en de nesten ikke kjenner engang”.
(juniorleder)

Hvordan publikum her tar imot ytringene beskriver Goffman som samhandlingsordenen (Aagvaag, 2012, s. 71-72). Han mener at mennesker følger rituelle normer i møte med andre mennesker, og mener at mennesker er opptatt av at den som gir eller deler ikke skal miste ansikt (Goffman, 2004, s. 64-71, Aagvaag, 2012, s. 71-72). Det vil si at det ligger naturlig i oss mennesker hvordan vi samhandler med andre og at vi er opptatt av den andre ikke skal bli flau, skamfull, ydmyket eller lignende. Da Goffman (2004, s. 64-71) fremholder at dette er normstyrt, vektlegger Løgstrup (2008, s. 66) på sin side ansvar og makt i slike kontekster. Han mener at det er noen som ”gir” og andre som ”tar imot” og at den som ”tar imot” har makten. I denne sammenhengen er det deltakerne eller publikum som tar imot, og de som gjør det vil ha et ansvar for hvordan mottakelsen skjer. Vil de ta imot med omsorg eller med motstand og ødeleggelse? Empirien viser at deltakerne her tar imot med omsorg. Allikevel tar de som ”gir”, i dette tilfellet junior- og ungdomslederne en risiko i å dele budskapet. Et par av deltakerne tilbakemelding at de var nervøse i forkant av denne hendelsen for hvordan historien ville bli tatt imot, om de kom til å bli mobbet på grunn av historien eller om den ville bli misbrukt og sladret om. En juniorleder beskriver hendelsen på følgende måte:

”Ja, jeg følte meg jo redd for at de skulle liksom, si liksom, du har liksom hatt det vondt, det følte jeg jo på begynnelsen at de skulle liksom for eksempel mobbe meg for at jeg har hatt, hvordan jeg har hatt det, også underveis følte jeg egentlig ingenting.

Jeg hadde bare tårer i øynene og på slutten så ble jeg jo veldig lettet når de sa mange positive ting til meg da”.

(juniorleder)

Sitatet over er et eksempel på at juniorlederen også viser tillit til de andre ved å dele sin historie. Løgstrup (2008, s. 23-24) sier at man risikerer noe når man viser tillit til andre og den eller de som tar imot misbruker tilliten og ikke tar imot på en god måte. På denne måten trekker Løgstrup (2008, s. 23-24) også inn begrepet tillit som en faktor, i tillegg til makt i slike samhandlingssituasjoner. Som deltakende observatør var jeg også vitne til noen av disse frontstageopptredenene og kan bekrefte at all responsen var positiv. Dersom denne positive responsen handlet om samhandlingsordenen (Goffman, 2004, s. 66-67, Aakvaag, 2012, s. 71-72) så er det jo naturlig at responsen var positiv, men etter Løgstrups sitt perspektiv (2008, s. 66) lå makten hos deltakerne som kunne valgt å tatt imot på en annen måte. Imidlertid viser tilhørerne seg tilliten verdig og tar imot med omsorg som fører til at junior- og ungdomslederne får positiv respons og dermed økt selvtillit i disse situasjonene.

I tillegg til frontstage arenaer bruker Goffman (1992, s. 107-109) begrepet backstage, også det knyttet til teatermetaforer. Backstage arenaer kan sammenlignes med det å trekke seg tilbake for seg selv bak ”kulissene” eller å få rede på ulik informasjon som ikke deles med alle. Junior- og ungdomslederne på leiren deltar på flere slike backstage arenaer. De er med på ulike ledermøter og har også direkte samtaler med deltakerne der de får ta del i deltakernes betroelser. I tillegg kan de trekke seg tilbake fra ”scenen” og til sitt eget rom, eller når leiren er ferdig og de kommer hjem til seg selv (dette kommer jeg nærmere inn på i neste tema). På ledermøtene på leiren viser empirien at junior- og ungdomslederne får mye informasjon og en informant bruker scenebegrepet og sier at man får vite mye bak kulissene:

”Men, nå som jeg er ungdomsleder så får jeg vite veldig mye bak kulissene. Da finner jeg ut av ting som jeg ikke visste at for eksempel skjedde her. Jeg får lov til å lytte til det de diskuterer og ja, så det er jo egentlig ganske greit for da vet jeg...”.

(ungdomsleder)

På disse møtene som ungdomslederen referer til i sitatet kan de diskutere mulige løsninger og få et overblikk over utfordringer og eventuelle konflikter. Dette fremstår som nyttig for å kunne utføre jobben sin som leder. I sånne backstage arenaer kan man ta av seg masken (Goffman, 1992, s. 107-109) og i større grad være seg selv. Måten å snakke på kan endre seg,

og ofte kan nedlatenhet og baksnakking om ”publikum” forekomme. Imidlertid så opplevde jeg ikke det som observatør på møtene. Jeg opplevde at junior- og ungdomslederne omtalte deltakerne med respekt og interesse for å hjelpe den enkelte best mulig. Var det noen utfordringer knyttet til enkeltdeltakere, så ble det håndtert på en respektfull og seriøs måte. Dette kan handle om det Løgstrup (2008, s. 32-33) betegner som den etiske fordring, det å ha et ansvar i møte med den andre. Samtidig er ikke dette møter med ”den andre”, men om ”den andre” og på tross av dette opprettholder de ansvaret de har. Dette kan muligens ha sammenheng med gjenkjennelses effekten, det at junior- og ungdomslederne gjenkjenner de ulike utfordringene fordi de har hatt det vanskelig selv, dette kommer jeg nærmere inn på under temaet ”I samme båt”. I tillegg kan en annen faktor være at selv om slike møter er en backstage arena så er likevel junior- og ungdomslederne med på dem på bakgrunn av rollen sin og har på en måte ikke tatt av seg masken helt. På denne måten vil det forekomme flere ”backstage” nivåer, og den fullstendige er kanskje når de kommer hjem og trår ut av rollen? På tross av dette kan det vise seg at Goffmans teori vedrørende backstage er litt for svak, sett i lys av det som skjer på leiren (Goffman, 1992, s. 107-109) og dermed må suppleres med Løgstrups etiske perspektiver (2008, s. 32-33).

En annen arena som man kan kalle en backstage arena er når junior- og ungdomslederne samtaler direkte med deltakerne. Dette opplever junior- og ungdomslederne som en tillitserklæring fra deltakerne og gir dem mulighet til å veilede og hjelpe dem. En ungdomsleder beskriver en slik situasjon på følgende måte:

”Ja, jeg blir jo selvfølgelig ydmyk da, og det betyr mye at deltakerne er villige til å dele av sitt innerste og det at på en måte, det er et delmål da, at deltakerne skal kunne føle seg trygge nok til å dele, og det er klart det gjør noe med meg”.

(ungdomsleder)

Denne situasjonen kan kanskje også benevnes som en frontstage arena på bakgrunn av at junior- og ungdomslederne her opptrer i lederrollen sin. Samtidig så får de betroelser og beskrivelser fra deltakerne som kan benevnes som backstage informasjon. Uansett er disse samtalene en arena hvor ansvar og makt blir synlig (Løgstrup 2008, s. 66). Her vil deltakerne utlevere noe om seg selv og junior- eller ungdomslederne vil ta imot og dermed ha makt til å avgjøre hvordan de skal ta imot. Samtidig er det forventet av junior- og ungdomslederne at de skal hjelpe deltakerne og dermed ta imot ytringene på en god måte. I følge Løgstrup (2008, s. 24) har en da fått tillit når den andre utleverer seg. Hva skjer da dersom ansvaret blir for tungt

å bære for junior- og ungdomslederne og at de ikke klarer å ivareta deltakerne, eller at de veileder de i feil retning? Dette vil jeg også utdype mer under temaet ”i samme båt”. En juniorleder forteller imidlertid om en episode hvor vedkommende har tatt kontakt med en deltaker for å hjelpe, men har blitt avvist. I tillegg beskriver en ungdomsleder en episode der det oppstod kjefting og håndgemeng fordi deltakeren klarte å provosere. Ungdomslederen beskriver situasjonen på følgende måte:

”Så kan det være, dessverre at jeg ender opp med å slå hun eller kjeftte tilbake, og det er noe jeg ikke har lov til. Da må jeg si: du må ta hun. Så jeg kan ikke ha ansvar for hun i det hele tatt”.

(ungdomsleder)

I slike situasjoner har makten forflyttet seg til deltakerne og deltakerne tar imot ytringen på en mindre god måte. Imidlertid tilsier flere utsagn at junior- og ungdomslederne opplever at voksenlederne er tilgjengelige for å gripe inn i sånne situasjoner med veiledning og avklaringer. Dette underbygger også min deltakende observasjon ved at jeg ser et eksempel på en hendelse hvor ungdomslederen trenger støtte for å ivareta deltakeren, og voksenlederne prioriterer bort det de holder på med og bidrar inn i situasjonen. At det oppstår situasjoner der junior- og ungdomslederne opplever å ikke få tillit fra deltakerne til å hjelpe er nok ikke unaturlige siden dette er deltakere og ungdommer som har det vanskelig. Samtidig skal man være klar over at det for junior- og ungdomslederne muligens kan oppleves ødeleggende og påvirke selvtilliten deres?

På bakgrunn av disse ulike teaterbegrepene til Goffman (1992, s. 24-27, 103 & 107-109) kan man undre seg over om junior- og ungdomslederne opplever å være seg selv på leiren selv om de har en lederrolle, eller om de opplever å være på scenen gjennom hele leiren og opprettholder en fasade? En informant sier følgende om det å kunne være seg selv:

”Egentlig alt, men jeg tror det beste det er at det er hjem nr. 2, med mye større frihet og en plass der du kan snakke om alt, og der du kan være deg selv”.

(ungdomsleder)

Dette sitatet i likhet med flere lignende utsagn innen dette temaet tilsier at junior- og ungdomslederne opplever å være seg selv på leiren og at de kan være åpne og fortelle om livshendelser. Disse tilbakemeldingene viser at det ikke er noe stort og tydelig skille mellom å

være frontstage eller backstage på leiren. De opplever at de er seg selv uansett og har ingen fasade som de prøver å opprettholde. Det kan virke som hele leiren er en backstage arena for dem og dette kan handle om trygge rammer, trygghet hos dem selv og om menneskene de er sammen med. Imidlertid som jeg omtalte under forrige tema om roller og også vil komme nærmere inn på i neste tema, så opplever likevel junior- og ungdomslederne behov for å ”slenge” seg på sofaen på leiren og også slappe av når de kommer hjem. Dette kan være tegn på at de føler behov for å trekke seg tilbake ”bak scenen”, men ikke nødvendigvis fordi de er slitne av å opprettholde en fasade, men rett og slett slitne på bakgrunn av oppgavene og av å ha mange mennesker rundt seg til enhver tid, som ikke er så unaturlig.

Vi ser at junior- og ungdomslederne har flere front- og backstageopptredener på leiren knyttet til rollen sin. På sine frontstageopptredener ser vi at de mottar positiv respons på historien sin, selv om noen gruer seg litt i forkant av ”opptredenen”. Dette har jeg belyst ved å se på Goffman (2004, s. 66-67, Aakvaag, 2012, s. 71-72) sin teori om samhandlingsordenen, men funnet det nødvendig å supplere med Løgstrup (2008, s. 66) sine perspektiver på ansvar og makt som oppstår i slike situasjoner når mennesker tar imot ytringer og skal ”gi” tilbakemeldinger. Junior- og ungdomslederne deltar også på flere backstage arenaer, blant annet på ulike ledermøter der de kan omtale og drøfte utfordringer uten at deltakerne er tilstede. Her sier Goffman (1992, s. 107-109) at nedlatenhet og baksnakking om ”publikum” kan fremkomme. Imidlertid opplever ikke jeg i min deltakende observasjon dette og ser det i sammenheng med den etiske fordring og Løgstrups (2008, s. 32-33) beskrivelser av ansvar overfor den andre. Dette kan muligens forklares gjennom gjenkjennelseeffekten som oppstår mellom junior- og ungdomslederne og deltakerne. På tross av disse opptredenene og fasaden som Goffman (1992, s. 27) sier kan oppstå på frontstagearenaer så opplever imidlertid junior- og ungdomslederne å være seg selv på leiren og kunne vise sin sårbarhet. Dette viser muligens at det ikke nødvendigvis er et entydig skille mellom å være frontstage og backstage, og at det også er mulig å være seg selv i en frontstagerolle.

4.3 Strukturene på Kick-off leiren

Temaet, strukturene på Kick-off leiren ble til på bakgrunn av flere av utsagnene i intervjuene, intervjuguidene, samt problemstillingen. Det ble tydelig at leiren bar trekk fra det Goffman (1991, s. 13-17, 59-60 & 130) benevner som en total institusjon. Det betyr at det er systemer og strukturer som legger føringer for handlingsrommet på leiren. Dette ble viktig å se

nærmere på for å forstå i hvilken grad dette påvirket rollen til junior- og ungdomslederne. I tillegg til makt i strukturene ble det sentralt å se om det også fantes noen mellommenneskelige maktforskjeller mellom de ulike ledernivåene. Blir junior- og ungdomslederne hørt, og tatt med på viktige avgjørelser, blir de integrert i planleggingsprosessen og ligger det noen overordnet rammer eller strukturer som begrenser handlingsrommet? Ulikhet i makt kan ha betydning for junior- og ungdomsledernes syn på rollen og selvforståelsen knyttet til den, og er derfor også et essensielt tema på bakgrunn av problemstillingen i studien.

Det første jeg undersøkte var i hvilken grad junior- og ungdomslederne ble hørt og tatt med på avgjørelser. Flere informanter uttrykker her at ungdomslederne i større grad enn juniorlederne blir hørt når det gjelder innholdet på leiren, men juniorlederne kan også komme med forslag til innhold eller aktiviteter. Voksenlederne hadde på sin side mest ansvar for logistikken og praktiske gjøremål. Dette var også tydelig for meg når jeg var tilstede som observatør på leiren. Jeg så voksenledere som brukte mye tid på kjøkkenet og annen organisering, mens det var spesielt ungdomsledere som tok ansvar for samlinger og aktiviteter. Når det gjelder organiseringen i forkant av leiren, så er juniorlederne imidlertid ikke involvert i særlig grad verken i planleggingen eller organiseringen av leiren, mens to ungdomsledere er med på hele prosessen. En ungdomsleders utsagn om dette lyder på følgende måte:

”Sånn det fungerer så er det, juniorlederne er med til en viss grad, med å komme med forslag og evaluere leirer og alle ting sånn der, men de er ikke involvert i hele prosessen, men det er i hvert fall, det har vært to ungdomsledere som har vært involvert i hele prosessen”.

(ungdomsleder)

En annen ungdomsleder beskriver de ulike rollene og oppgavene på leiren, og forteller om et opplegg som fungerer veldig bra.

”... vi har ulike roller, men vi har roller som komplementerer hverandre veldig godt. Hvor da de voksne lederne tar seg av alt det vanskelige som har med logistikk, mat og losji og programmet og alt dette her, og så kan de lene seg litt tilbake og så kan vi ta de andre oppgavene som har med deltakerne, deltakernes trivsel og disse tingene her.

Så det er på en måte veldig godt gjennomtenkt og et veldig veldig opplegg som fungerer”.

(ungdomsleder)

For å se nærmere på denne organiseringen og strukturene rundt leiren som sitatene over henviser til så har jeg sett på likheter og forskjeller mellom leiren og det Goffman (1991, s. 13-17 & 130) navngir som en total institusjon. En total institusjon kan blant annet ha kjennetegn ved at den er ”lukket” fra omverdenen, har et skjematisk program, og ulike instruksjoner dersom man er ansatt eller pasient/innsatt på institusjonen (Goffman, 1991, s. 13-17 & 130). Tilbakemeldingen fra informantene viser her at det finnes en del likheter mellom disse to, blant annet utsagn som at de føler seg helt lukka og som i en ”boble” på leirstedet. Det foreligger også et fast program hver dag, felles måltider og felles aktiviteter, samt at det er ulike regler og større frihet for voksenlederne til å kunne trekke seg tilbake. En ungdomsleder beskriver leiren på følgende måte:

”Ja, jeg synes det at det, altså det er noe et eller annet med denne leiren som man ikke finner andre steder, det er som å komme inn i en slags boble da hvor alle kan ha det greit sammen uavhengig av bakgrunn og forutsetninger...”.

(ungdomsleder)

Samtidig er det ingen låste dører på leiren, og lederne er på en måte like avskjernet fra samfunnet og bor også på leirstedet, om enn i egne fløyer. På den måten gjør teorien om totale institusjoner (Goffman, 1991, s. 13-17 & 130) seg ikke helt gjeldende ved at lederne også er avskjernet og ikke plutselig kan gå hjem ”etter jobb”. Det kommer likevel fram fra en voksenleder at de har en del fritid og at vedkommende prissetter muligheten til å ta seg en liten tur som avkobling. Dette fremstår som at lederne har mer frihet og større mulighet for å trekke seg unna selv om de bor på leirstedet.

Sitatene over refererer også til trekk som viser at det er forskjeller i myndighet mellom de ulike ledernivåene. Juniorlederne er ikke med i planleggingsfasen, mens ungdomslederne er representert der, og har hovedsakelig ansvar for innholdet på leiren. Voksenlederne tar all logistikken både i forkant og under leiren. Denne organiseringen kan ses i sammenheng med systemet og rammene rundt leiren og det handlingsrommet som besluttes der. Dette viser også Giddens (1984, s. 16-17) til i sitt perspektiv ved at handlingsrommet til rollene er fastlagt av strukturene. Samtidig viser tilbakemeldingene fra flere av junior- og ungdomsledere at de er

fornøyd med fordelingen og synes samarbeidet og opplegget fungerer veldig bra. Dette kan også være et eksempel på at rollene er fastlagt av strukturene, men opprettholdes gjennom tradisjoner og reflekteres over av menneskene (Giddens, 1984, s. 16-17). Disse tilbakemeldingene kan fremstå som at junior- og ungdomslederne har reflektert over rollefordelingen og at de er fornøyd, og dermed blir gjerne fordelingen av ansvar opprettholdt og det fører igjen til at det blir en tradisjon.

Junior- og ungdomslederne må også delta på et lederkurs i forkant av leiren for å kunne bli leder. Her uttaler voksenlederne at det er viktig at junior- og ungdomslederne går igjennom denne prosessen og nødvendig for å lære tankegangen til Kick-off, og dermed assosiere seg med tankegangen til Kick-off. De opplever få utfordringer knyttet til junior- og ungdomsledere som har fått rollen gjennom systemet, og gått veien fra deltaker til juniorleder for så å bli ungdomsleder. En voksenleder sier følgende om denne opplæringen:

”Nei, men jeg vet at de har jo kurs de går på for de får jo ikke lov til å bli juniorledere og ungdomsledere uten å gå på kurs. De må gå igjennom en prosess”.

(voksenleder)

Dette sitatet kan igjen illustrere et likhetstrekk fra leiren til et total institusjon (Goffman, 1991, s. 130). Junior- og ungdomslederne blir på en måte institusjonalisert til å passe inn på leiren i ledernes og systemets tankegang. Dette viser at det er noen rammer og strukturer som tilstreber junior- og ungdomslederne å passe inn og som dermed begrenser handlingsrommet. Her er Goffman (1991, s. 13-17 & 130) i større grad over på makronivå og strukturperspektivet og dette kan ses i sammenheng med Giddens (1984, s. 281-284) sitt syn på handlingsbegrepet. Giddens (1984, s. 281-284) ytrer at det ligger noen muligheter og begrensninger i strukturene som påvirker enkeltindividets handlinger, og fører til at individet ikke har full kontroll eller oversikt over valgmulighetene, samt konsekvensene av handlingene. På den andre siden kan denne institusjonaliseringen, og disse overordnet rammene være et viktig bidrag for å trygge junior- og ungdomslederne i rollen sin, slik at de opplever mestring og kontroll over egen situasjon. Som Yuen og Fossey (2003, s. 56) trekker fram i sin studie bør erfaringskonsulentene motta støtte og opplæring slik at de opplever å ha de ferdighetene som trengs for å mestre jobben.

En annet trekk fra en total institusjon er i følge Goffman (1991, s. 59) at beboerne blir stigmatisert når de kommer hjem, har lite framtidsutsikter og opplever å ikke finne seg så til rette ute i verden igjen. Noen av informantene opplevde at de var slitne og syntes samtidig at

det var kjedelig å komme hjem etter leiren og en sier noe om at en savner rutinene. Utsagnet fra en juniorleder lyder som følgende:

”Det er litt slitsomt iblant eller det føles ut som om at du mangler noe, at det er helt tomt og det er jo ganske sånn kjipt”.

(juniorleder)

Imidlertid tilbakemelder ungdommene ingen store utfordringer vedrørende stigmatisering og hvordan veien ser ut videre for dem når de kommer hjem, mer at det er litt ”tomt” å komme hjem, slik som sitatet over viser. Det at det ikke fremkommer noen avvik fra tilbakemeldingene her kan imidlertid handle om selve intervjusituasjonen. At informantene eksempelvis ikke hadde nok tillit til meg som forsker som jeg beskrev under kapittel 2.3 og som Miller og Glassner (2011, s. 134) hevder kan føre til at informantene skjuler viktig data. Eller så kan det være svakheter ved intervjuguiden, eksempelvis at mitt valg av semistrukturert intervjuguide (kapittel 2.3) med åpne spørsmål innenfor ulike temaer (Ryen, 2012, s. 99) ikke fanget denne problemstillingen godt nok opp. På den andre siden kan dette også handle om at det er et system som er rundt dem. Dette kommer vi nærmere inn på i kapitlet ”Venner for livet” som omtaler gruppeaktivitet som foregår gjennom året og nettverksbyggingen som skjer under leiren. Dette er nok i stor grad med på å forebygge at overgangen ved å komme hjem ikke blir så stor.

Vi ser her at det er et skille mellom voksenlederne og junior- og ungdomslederne når det gjelder myndighet til å være med å planlegge og å ta avgjørelser vedrørende leiren. Samtidig framstår dette som en ordning de ulike partene er fornøyd med og som jeg har sett i sammenheng med Giddens (1984, s. 16-17) sitt perspektiv på at handlingsrommet til rollen fastlegges av strukturene, men opprettholdes gjennom tradisjoner og refleksjoner av menneskene. Vi ser også at Kick-off leiren har flere trekk fra det Goffman (1991, s. 130) beskriver som ”total institusjon” og spesielt med tanke på at junior- og ungdomslederne blant annet blir kurset for å passe inn i Kick-off tankegangen og må igjennom et system for å bli ledere. Under dette temaet ser vi at perspektivet på totale institusjoner (Goffman, 1991, s. 13-17, 59-60 & 130) og strukturperspektivet (Giddens, 1984, s. 16-17, 281-284) utfyller og supplerer hverandre. Dette kan handle om at Goffman i dette perspektivet mer er over på makronivå og ser på rammer og strukturer i systemet, som igjen kan være med på å utforme det som skjer på individnivå og legger føringer for handlingsrommet til rollen.

4.4 I samme båt

Både på bakgrunn av problemstillingen og empirien i studien har gjenkjennelseeffekten eller i ”i samme båt” følelsen blitt et sentralt tema og se nærmere på. Leiren er jo for deltakere som har det vanskelig eller som er pårørende til andre som har det vanskelig. Dette gjelder for junior- og ungdomslederne også som har vært deltakere tidligere. Dette betyr at de alle er avvikere i forhold til ”normalitetsbegrepet” og Goffman (1972, s. 12-14) bruker begrepet stigma om dette. Jeg vil se nærmere på resultatene fra empirien på dette temaet og drøfte denne ”i samme båt følelsen” med tanke på påvirkningen den har på junior- og ungdomslederne. I tillegg vil jeg se på hvordan det gjør dem i stand til å hjelpe deltakerne og eventuelle utfordringene som kan være tilstede ved å dele historien sin.

Det at mange ungdommer med samme stigma er samlet på samme sted resulterer i en følelse av å ikke være alene. Goffman (1972, s. 29) sier at når mennesker møter likesinnende så sympatiserer de med hverandre, og det samsvarer absolutt med flere tilbakemeldinger fra denne studien. En ungdomsleder sine betraktninger rundt det å være sammen med likesinnende lyder som følgende:

”Det er egentlig viktig for alle, for hvis du tror at det er ingen andre enn meg som har denne smerten, så er du ganske ulykkelig”.

(ungdomsleder)

I sitatet over fremkommer det også viktigheten av å vite at en ikke er alene som har problemer og at en dermed ikke føler seg ”unormal” i forhold til alle andre. Som en informant sier så kan det kanskje høres dumt og frekt ut at det er godt å vite at det er flere som har det på samme måte, men likevel så føles det godt.

Som vi så i avsnittet ”Backstage/Frontstage”, så opplever junior- og ungdomslederne at de på leiren kan være som de er og fortelle om sine livshendelser uten at det er noen fordommer mot de. Under det temaet var jeg også inne på backstagearenaen som omhandlet å veilede og snakke med deltakerne og her er gjenkjennelseeffekten sentral. Samtidig så er det lett å forstå at selv om disse ungdommene sympatiserer med hverandre, så har de allikevel ulike historier og erfaringer. Hvordan kan de dermed hjelpe deltakerne? Her sier Løgstrup (2008, s. 33) at man må bruke sin egen livsvisdom, og junior- og ungdomslederne har derfor gode forutsetninger for å vite den andres beste på bakgrunn av at de har samme stigma. Derimot

kan det være en utfordring dersom man tror den andre er for lik seg selv (Eide m. fl., 2003, s. 52), og da veileder kun ut i fra seg selv og egne erfaringer. Informantene tilbakemelder at de ofte forteller deltakerne i en veiledningskontekst hvordan de kom seg ut av ulike utfordringer. Dette kan jo være til hjelp, men samtidig er nok mange erfaringer og historier veldig ulike slik at det er lett å tro at denne hjelpen ikke alltid vil være tilstrekkelig. På den andre siden så tilbakemelder både junior- og ungdomslederne at det er ikke nødvendig at historien, erfaringene eller utfordringene må være gjenkjennelige, men følelsene, de vil en alltid kjenne seg igjen i. Eksempelvis følelsen av ensomhet; ensomhet vil en kunne oppleve i mange kontekster, blant annet dersom man blir utestengt av venner, dersom foreldrene skiller seg eller dersom man er deprimert. En juniorleder beskriver det med erfaringer og følelser på følgende måte:

”... og kan reise opp hit og ha en mulighet til å faktisk kan møte andre som faktisk kanskje har samme følelser som deg. Fordi at ingen historier er like, men vi sitter igjen med samme følelser”.

(juniorleder)

Sitatet over illustrerer et eksempel på at gjenkjennelseeffekten er sentral på Kick-off leiren, og viser at junior- og ungdomsledernes rolle kan ha en positiv effekt på deres egen utvikling fordi de møter andre med samme følelser, men også at de selv opplever det positivt at de kan hjelpe andre.

Det å kjenne til hverandres historier både blant junior- og ungdomslederne, men også blant deltakerne kan også by på utfordringer. Selv om Goffman (1972, s. 12-14) fremholder at mennesker med samme stigma vil sympatisere med hverandre, så kan det også innenfor samme stigma være konkurranse. I denne konteksten kan det konkurreres om å ha hatt den vanskeligste bakgrunnen eller historien. En voksenleder beskriver denne ”konkurransen” slik:

”Så den påvirkningen som er negativ, for den er der jo og, de som for eksempel sier ”å min historie er jo ingenting i forhold til de andre, så hva har jeg her å gjøre?”, ja, den er der”.

(voksenleder)

Slike forekomster som informantene refererer til over kan føre til at noen opplever at sin historie ikke er ”god nok” til å være deltaker eller leder på leiren. En kan tenke at dette også

kan handle om selve fortellerevnen og erfaring med å fortelle sin egen historie, at ungdommene blir mer trygge i situasjonen og at historien utvikler seg litt ettersom den blir fortalt mange ganger. Samtidig så vil det nok være stort sprik i historiene til de enkelte, men da er det historiene som blir sammenlignet og ikke følelsene som er tilknyttet de, og følelser er jo personavhengige. Derimot observerte jeg frontstageopptredener som vektla i stor grad at det å ha utfordringer ikke trengte å ha sammenheng med å ha hatt det vanskelig i barndommen, man kan ha verdens beste familie og allikevel få problemer med sin psykiske helse.

En annen utfordring når så mange ”i samme båt” ungdommer er samlet er at når historiene deles kan det i noen sammenhenger bli heftige erfaringer og detaljer som kommer til uttrykk som jeg også var inne på under temaet ”Frontstage/backstage”. Selv om voksenlederne veileder ungdommene i hva som kan sies og hva som ikke trengs å nevnes, så kan det fra enkelte bare plutselig komme voldsomme detaljer og beskrivelser. Et voksenleder beskriver denne utfordringen på følgende måte:

”Også har du de som rett og sett bare synes det blir for voldsomt, altså de har kanskje en bakgrunn der familien egentlig fungerer greit og kanskje det er noe om mobbing og at de har blitt utestengt fra miljøet, og så kommer de her og så kan de plutselig, vi prøver at ikke det skal komme, men noen ganger så kommer det allikevel, veldige, incest, voldtekter, altså, den type ting, som for noen blir bare, ja”.

(voksenleder)

Slike betroelser som i sitatet over kan være uheldig med tanke på de yngste deltakerne, ungdommer som har vært beskyttet fra denne type erfaringer og historier, og det kan også være uheldig for ungdommene selv å dele for mye, de vil kanskje angre etterpå. Samtidig kan dette være et uttrykk for at de opplever å ”endelig” kunne være seg selv, kunne ventilere erfaringene sine og dermed møte støtte. Goffmans (1972, s. 29) perspektiv om stigma hevder at dette kan skje når avvikerne kommer sammen, at de da kan søke støtte for å mestre livet videre.

En ser at det er visse utfordringer med å samle alle disse ungdommene med samme ”avvik”. Det kan fremkomme en intern konkurranse om å ha det ”verst” og også at deltakerne blir utsatt for litt for voldsomme historier. Samtidig så er de positive tilbakemeldingene på å være sammen med likemenn og kunne dele følelser og erfaringer med hverandre så store, samt det

å vite at en ikke er alene om å ha utfordringer i livet. Dette framstår som veldig betydningsfullt både for junior- og ungdomslederne og dette kan ses i sammenheng med Goffmans (1972, s. 29) forklaring på at når en samler mennesker med samme type stigma, så vil de sympatisere og støtte hverandre. I tillegg opplever junior- og ungdomslederne at de kan hjelpe og veilede deltakerne som igjen vil ha positiv innvirkning på deres selvforståelse og selvtillit. Dette kan forstås på bakgrunn av Løgstrups (2008, s. 33) sitt perspektiv på at man kan bruke sin egen livsvisdom og erfaring i møte med andre, samtidig som de må være bevisst på å ikke tro at den andre er for lik seg selv (Eide m. fl., 2003, s. 52). Her fremkommer det at uansett om erfaringene er forskjellige, så er følelsene gjenkjennbare og kan bidra til at junior- og ungdomslederne kan hjelpe deltakerne. Løgstrups (2008, s. 32-33) sine perspektiver vedrørende møte mellom mennesker under dette temaet er nyttige og et godt supplement til å forklare hvorfor mennesker med samme stigma lett sympatiserer med hverandre som Goffman (1972, s. 29) hevder.

4.5 Venner for livet

På bakgrunn av ”i samme båt” effekten som jeg redegjorde for og drøftet i forrige kapittel, kan vennskap på leiren også blomstre. Dette temaet ble tydeliggjort på bakgrunn av intervjuene og med tanke på problemstillingen ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”, da venner og nettverk kan ha stor betydning for ungdommens identitet og selvforståelse. Junior- og ungdomslederne blir venner både med andre junior- og ungdomsledere og deltakere på leiren, som også forplanter seg til det private liv etter leiren. I tillegg foregår det en del gruppeaktivitet gjennom året hvor både deltakerne og junior- og ungdomslederne møtes igjen. Jeg har valgt å også belyse disse temaene på bakgrunn av Goffmans (1972, s. 12-14) begrep ”Stigma” som omhandler å være en avviker fra det ”normale”, samt Giddens (1984, s. 16-17) perspektiv på systemer og rammer som refererer til overordnede strukturer som kan legge føringer for handlingsrommet til rollen.

Flere av utsagnene fra junior- og ungdomslederne tilsier at det etableres varige vennskap og en utvidelse av sitt sosiale nettverk for mange på leiren. Det kommer også fram i en studie fra Australia der de ser på erfaringskonsulentenes perspektiv ved en arbeidsplass for opptrening og rekreasjon for psykisk syke brukere. Her opplever erfaringskonsulentene å få venner og et større sosialt nettverk av å jobbe på en slik måte (Yuen & Fossey, 2003, s. 59). Dette er også

noe Goffman (1972, s. 29) beskriver som en faktor som kan være en konsekvens av å samle sammen mennesker med samme stigma. De vil da søke støtte i hverandre om hvordan de skal mestre livet videre. Informantene foreller om etablering av miljøer som går på tvers av deltakere, juniorledere og ungdomsledere, mens andre hevder at båndet mellom junior- og ungdomslederne er spesielt sterkt. En informant beskriver disse nettverkene på følgende måte:

”Nei, altså, det miljøet går på tvers hele tiden. Det går fra deltaker, juniorleder og ungdomsleder. Det infiltrerer hele tiden hverandre”.

(voksenleder)

Denne informanten viser til at det etableres mange sosiale miljøer på leiren, som da igjen kan bidra til at de sosiale nettverkene til den enkelte utvider seg. En juniorleder hevder også å ha fått større vennekrets ved å være deltaker og etter hvert juniorleder på leiren.

I tillegg er det stor gruppeaktivitet i regi av de ulike samarbeidspartnerne i Kick-off, det kan være Røde kors, kommunen eller ABUP. Dette er gruppetilbud som er tilrettelagt for at Kick-off ungdommene kan delta, noen grupper er kun for junior- og ungdomslederne, mens andre er for alle. Igjen blir det synlig noen rammer og strukturer (Giddens, 1984 s. 16-17) som i denne konteksten er med på å opprettholde relasjonene som har blitt etablert på leiren. På denne måten treffes ungdommene igjen utenom leiren og kan lettere opprettholde kontakten med hverandre. I tillegg så utvides dette gjerne til privat kontakt utenom det organiserte. Både junior- og ungdomslederne og voksenlederne ser absolutt viktigheten av å ha denne gruppeaktiviteten både med tanke på miljøet, men også for muligheten til å følge opp deltakerne utover selve leiren. Dette kommer klart frem hos en ungdomsleder:

”Det er viktig, for det tillater oss å kunne følge opp deltakere utover også, og samtidig på en måte skape tette relasjoner mellom deltakere og ledere gjennom året rundt”.

(ungdomsleder)

I tillegg har en voksenleder en sterk uttalelse om at Kick-off leiren ikke hadde vært noe verd uten gruppene som går året rundt:

”Jeg synes det er veldig bra at de har sånne, hvis de bare hadde hatt Kick-off, så hadde ikke Kick-off vært noe verd”.

(voksenleder)

Det å få venner og utvide sitt sosiale nettverk som sitatene over henspiller til kan jo ses på som en positiv bivirkning av å være på denne type leir, ikke minst da disse ungdommene gjerne ikke har så stort nettverk fra før. Derimot trekker Carlson, Rapp og McDiarmid (2001, s. 202) fram i sin artikkel at det kan være en utfordring for erfaringskonsulentene å være i et ”dual relationship” til brukerne. Det vil si at erfaringskonsulentene både kan regnes som kollega som omgår de andre ansatte, men som også har vært tidligere bruker og dermed lett bygger tette relasjoner til brukerne og blir venner med dem. Dette skjer for så vidt også for junior- og ungdomslederne som er med som ledere på leiren. De blir integrert i ledergruppa av leiren samtidig som de blir venner med deltakerne. Imidlertid viser utsagnene fra mine informanter ingen utfordringer knyttet til dette, selv om akkurat det kan skyldes svakheter med selve intervjusituasjonen som er redegjort for i kapittel 2. Det kan på den andre siden faktisk være fordeler med et slikt ”dual relationship” ved at junior- og ungdomslederne utgjør en brobyggerrolle mellom voksenlederne og deltakerne slik at skillet ikke blir så stort. Voksenlederne har på sin side også et par bekymringer vedrørende etablering av slike sosiale nettverk som Goffman (1972, s. 12) benevner som avvikende i forhold til ”normaliteten”, selv om de hevder at for enkelte kan det være veldig viktig å få noen venner og trappe opp sitt sosiale liv. Samtidig så fremmer de viktigheten av å ha et større sosialt nettverk enn kun et Kick-off nettverk. Dette for at ungdommene ikke kun skal omgå likemenn og se verden ut fra det perspektivet, eller at det fører til at de blir værende i rollen som erfaringskonsulent uten å komme videre. En voksenleder tilbakemelder følgende om denne utfordringen:

”Sånn at de går i andre ting også, men jeg tror det kan være at hvis du sitter ensom hjemme, du er en ensom, trist, lei tenåring, så kan det være en god plass å begynne et nettverk, men selvfølgelig må du ha et større nettverk. Du kan ikke bare ha et nettverk som handler om psykisk helse og problemer og vanskeligheter og se andre som kommer bak deg og sliter”.

(voksenleder)

Dette sitatet kan dras parallellt til Goffmans (2004, s. 198-199) perspektiv på at roller medvirker til dannelse av selvbylde. Dette vil jeg komme nærmere inn på under neste tema, men som i denne konteksten kan bety at junior- og ungdomslederne som kun har et nettverk fra Kick-off leiren der de har en bestemt rolle kan ende opp med å forbli i en ”hjelperolle” eller en ”sykerolle”.

En annen utfordring voksenlederne trekker fram med å samle så mange ungdommer på samme plass som har det vanskelig, eller er pårørende til noen som har det vanskelig er smitteeffekten. Slik smitteeffekt kan skje på bakgrunn av det Goffman (1972, s. 118-119) beskriver som gruppetilhørighet. Denne tilhørigheten kan fremkomme når man er medlem i en gruppe som man ønsker å være lojal mot for dermed å ikke bli utstøtt, og i tillegg assosierer en seg med gruppe medlemmene (Goffman, 1972, s. 118-119). En informant henviser til begrepet ”negative uttrykk” som de kan smitte hverandre med, og det kan være alt fra å røyke eller ulike utageringsuttrykk. Informanten uttrykker denne bekymringen på følgende måte:

”Det må en være klar over, og det er jo alltid det som er litt sånn risiko med det å samle veldig mange ungdommer som strever på en eller annen måte. Enten at de er pårørende eller at de strever en del selv med en lidelse. Så er jo alltid faren der for at de på en måte kan lære av hverandre, hvis en kan si det sånn, en del sånne negative uttrykk”.

(voksenleder)

Denne smitteeffekten som voksenlederen over henspiller til er en effekt som ikke er så lett å avdekke, og som kanskje skjer over tid, og sannsynligvis vil kanskje ikke ungdommene vedkjenne seg denne effekten heller. I hvert fall er det ikke noe som kommer til uttrykk i intervjuene jeg har foretatt og heller ikke noe jeg direkte observerer, annet en at jeg synes det er mange som røyker dersom man ser deltakerne, junior- og ungdomslederne under ett.

Dette temaet viser at leiren er et sted hvor vennskap etableres og større sosialt nettverk skapes. Dette har sannsynligvis sammenheng med gjenkjennelseeffekten og følelsen av å kunne være seg selv sammen med disse ungdommene som alle har et felles stigma. Det kommer også tydelig fram at gruppene som går året igjennom har en viktig funksjon for å vedlikeholde slike nettverk. Disse gruppene har jeg sett på bakgrunn av Giddens (1984, s. 16-17) sitt perspektiv på struktur, ved at det er systemet og ledelsen rundt ungdommene som legger til rette for gruppevirksomheten. Disse sosiale nettverkene kan være veldig bra og bidra til en opptrapping av det sosiale livet for mange av junior- og ungdomslederne som da igjen vil påvirke selvtilliten og følelsen av tilhørighet. Samtidig vektlegges det også fra voksenledernes side viktigheten av å ha andre sosiale nettverk som ikke har denne type stigma, blant annet på bakgrunn av smitteeffekten som kan oppstå dersom man assosierer seg

i for stor grad til de andre gruppemedlemmene. Dette belyser jeg ved å se på Goffmans (1972, s. 118-119) sitt perspektiv på relasjoner til egen gruppe og hva det kan medføre. Under dette temaet er Goffman sitt stigma begrep (1972, s. 29) igjen på mikronivå og ser på enkeltindividets handlinger, samtidig kan en kanskje si at han beveger seg litt over på mesonivå når han omtaler grupper og grupperelasjoner. Jeg finner begge disse nivåene relevante for å analysere vennskapene som kan oppstå på leiren og eventuelle utfordringer ved dette. I tillegg blir det sentralt og se hvilke føringer som kommer fra makronivå når det gjelder gruppevirksomheten som foregår året igjennom og dette blir belyst ved å bruke Giddens perspektiver på struktur (Giddens, 1984, s. 16-17).

4.6 Junior- og ungdomsledernes identitet

Det siste temaet har sin bakgrunn hovedsakelig fra problemstillingen som har fokus på identiteten og selvforståelsen til junior- og ungdomslederne. Jeg ønsker gjennom dette temaet og se hvordan rollen som junior- og ungdomsleder påvirker ungdommens identitet, og på hvilken måte. Får de tilbakemeldinger på lederrollen deres som påvirker selvtilliten deres og hva fører det til? I tillegg vil jeg se på hvilken betydning det har dersom identiteten er sterkt forankret i det å være erfaringskonsulent. Hvordan virker det inn på livet til junior- og ungdomslederne? I dette temaet vil jeg ta utgangspunkt i både Goffman (2004, s. 198-199) og Mead (2005, s. 165) sitt syn på dannelse av selvbylde. Samtidig vil jeg henvise til et par tidligere studier som sier noe om dette temaet.

Goffman (2004, s. 198) beskriver identiteten som noe som blir dannet av en rolle man trår inn i og blir følelsesmessig og intellektuelt begeistret for, og som man da både ønsker og forventer av seg selv at man skal fylle denne rollen. Her viser tilbakemeldingene fra junior- og ungdomslederne at de er stolte av rollen de har og at den gir dem selvtillit. En ungdomsleder beskriver rollen slik:

”Ja, det er definitivt noe jeg nevner hvis jeg skal snakke om, altså arbeidet jeg gjør, eller ting jeg er stolt av, så kommer dette selvfølgelig opp. Fordi jeg er veldig selvsikker i det jeg gjør her, og har stor tro på den jobben jeg gjør og da er det selvfølgelig noe som jeg er stolt av da”.

(ungdomsleder)

Voksenlederne samtykker til dette og viser til mestringsfølelsen hos den enkelte junior- og ungdomsleder, og positive endringer når det gjelder selvsikkerhet. En voksenleder uttrykker dette på følgende måte:

”Mmm, ja, så se at de mestrer dette, så tør de å mestre nye ting, og nye ting, og nye ting, en plass må jo mestringsstigen begynne”.

(voksenleder)

Begge disse sitatene kan knyttes til identitetsdannelsen hos ungdommene. Goffman (2004, s.198) knytter i hovedsak identiteten til selve rollen som vi så over, mens Mead (2005, s. 165) på sin side henviser til at identitet og selvbylde blir dannet i interaksjon med andre og kan endres og utvikles i samspill med andre. Et eksempel på at samspill med andre kan ha betydning for identiteten er når junior- og ungdomslederne sammenligner seg selv med andre og mer erfarne junior- og ungdomsledere og lett stiller for strenge krav til seg selv. Dette kan medføre at selve mestringsfølelsen uteblir. En voksenleder tilbakemelder at det finns slike utfordringer:

”Men, som ung så setter du kanskje, de har sett andre som har vært ungdoms- og juniorledere før seg og så begynner de å sammenligne seg selv med andre mennesker, så blir de endende opp med å sammenligne sitt eget indre med andres ytre, det er det de ender opp med”.

(voksenleder)

Dette utsagnet viser at når identiteten blir dannet i interaksjon med andre, så kan det også påvirke selvtilliten negativt. På den andre siden viser en studie fra USA til funn for erfaringskonsulenten som handler om økt selvtillit på bakgrunn av å kunne hjelpe andre, og også at de lærer mer om seg selv og sin egen lidelse (Salzer og Shear, 2002, s. 285). Dette viser at de i rollen som junior- og ungdomsleder får mer selvtillit på bakgrunn av å kunne hjelpe andre. Dette tilsier at rollen i seg selv kan bidra til å gi ungdommene mer selvtillit, og er med på å utvikle identiteten som Goffman (2004, s. 198) beskriver, men også at de i en slik kontekst lærer mer om seg selv, altså identitetsutvikling i samspill med andre (Mead, 2005, s. 165). En norsk masteroppgave beskriver også resultater hvor rollen som erfaringskonsulent fører til økt selvfølelse på bakgrunn av at egne erfaringer kan bli en ressurs som kan hjelpe

andre (Andersen, 2013, s. 70-73). Her ser vi enda et eksempel på at selvfølelsen og dermed identiteten er knyttet både til rollen i seg selv og utvikles i samspill med andre.

Goffman (2004, s. 199) sier samtidig at en utfordring kan være at man blir for knyttet til rollen sin, og som følge av dette vil muligens identiteten forbli sterkt knyttet til å være erfaringskonsulent uten at man kommer seg videre i livet. Gruppeaktiviteten som foregår året igjennom og som jeg omtalte tidligere vil også være en faktor som medfører at ungdommene blir knyttet til rollen sin. Her viser et utsagt fra en voksenleder at vedkommende er opptatt av at junior- og ungdomslederne ikke forblir i rollen, men kommer seg videre:

”Så vil de alltid ha med seg på en måte sin historie og sin bagasje, som en ressurs for mange, absolutt. Som de kanskje kan komme til å bruke og dra nytte av i jobber som de vil stå i seinere og sånn noe, men altså at det som, det som er på en måte det de, skal jeg si, at det er liksom identiteten deres, det tror jeg er sundt at de kan komme bort fra”.

(voksenleder)

Samtidig så tilbakemeldes det ikke utfordringer på dette området annet at det kan være trist og sårt når en junior- eller ungdomsleder trår ut av rollen sin. En informant viser til at det skjer naturlig når ungdommene er klare for det, men at de kan være i Kick-off systemet til de er trygge nok, samtidig som han sier at det kan være sårt når tiden er inne for den enkelte til å gå videre. Andre har synspunkt på at rollen blir identiteten deres og ser viktigheten av at de finner identiteten sin i andre ting også enn akkurat det å være junior- og ungdomsleder. Et voksenleder uttrykker dette på følgende måte:

”Jeg tror jo at det er litt viktig at de på et eller annet tidspunkt trår ut av den rollen. Det er noe med på en måte at de finner identiteten sin også i litt andre ting enn det å være pårørende”.

(voksenleder)

Disse utsagnene viser at voksenlederne ser at rollen til junior- og ungdomslederne kan bli en del av identiteten deres. Samtidig ser de viktigheten av å ikke stå fast i rollen, men komme seg videre som Goffman (2004, s. 199) også vektlegger i sitt perspektiv om å ikke bli for knyttet til rollen. På den måten vil de ikke alltid bare vil forbli personer som har hatt det vanskelig, men heller ta med seg erfaringene sine og bruke de til en ressurs for å skape nye

erfaringer i livene sine. Det er viktig å huske at dette er unge mennesker som har fremtiden foran seg.

Vi ser her at identiteten til junior- og ungdomslederne kan bli påvirket gjennom rollen de har på leiren, både fordi de får selvtillit og mestringsopplevelse av å kunne hjelpe andre. Dette perspektivet har jeg sett i lys av Goffman (2004, s. 198) og Mead (2005, s. 165) sine teorier om dannelse av selvbylde og identitet. Tilbakemeldingene understreker viktigheten av å komme seg videre i livet og ikke bli værende i rollen. Ungdommene har fått rollen på bakgrunn av sin erfaring/historie som pasient/bruker/pårørende og det kan medføre at man blir værende i en slags ”hjelperolle” eller ”erfaringskonsulentrolle”. Innenfor dette temaet ”Junior- og ungdomsledernes identitet” er det nyttig å anvende både perspektiver fra Goffman (2004, s. 198-199) og Mead (2005, s. 165) for å redegjøre for dannelse av selvbylde og identitet. Dette fordi disse perspektivene utfyller hverandre ved at Goffman (2004, s. 198) er opptatt av at identiteten er knyttet til selve rollen, mens Mead (2005, s. 165) mener identitetsdannelse skjer gjennom interaksjon med andre. Tilbakemeldingene fra informantene viser innslag av begge disse perspektivene.

4.7 Avslutning

I dette kapittelet har jeg beskrevet resultatene fra empirien og drøftet den opp mot relevant teori. På bakgrunn av problemstillingen i studien og intervjuene har jeg drøftet seks ulike temaer for å finne svar på problemstillingen ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”.

Jeg har blant annet sett på rolleforventninger og oppgaver som er knyttet til junior- og ungdomslederrollen. Studien viser her at junior- og ungdomslederne fyller rollene med de forventningene og rammene som foreligger. Her fremkommer det ulike forventninger til å være juniorleder og å være ungdomsleder. Ungdomslederne har mye ansvar og fyller forventningene til rollen. Juniorlederne har litt mer uklar grense fra deltaker til juniorleder og her kan det fremkomme juniorledere som sliter mer enn deltakerne. I tillegg har jeg anvendt teatermetaforene til Goffman (1992, s. 24-29, 103 & 107-109) som blant annet facade, frontstage og backstage for å belyse junior- og ungdomsledernes rolle. Kapittelet beskriver her junior- og ungdomsledere som har flere ulike frontstage - og backstageopptredener på leiren, men at de sjonglerer disse ulike opptredener bra. De opplever også å være seg selv i rollen selv om de veksler mellom ulike front- og backstagearenaer, og bruker ikke ressurser

på å opprettholde noen fasade. Når jeg så nærmere på maktfordelingen på leiren så viser det seg at juniorlederne, og spesielt ungdomsledernes meninger og innspill har stor betydning, ikke minst når det gjelder innhold på leiren. Systemet og rammene rundt har klare paralleller til Goffmans (1991, s. 13-17, 59-60 & 130) perspektiver på totale institusjoner, men disse er på sin side med på å trykke junior- og ungdomslederne ved at det er faste rammer. Samtidig tilbakesendes det viktigheten av at junior- og ungdomslederne får rollen sin gjennom Kick-off prosessen, at de går fra deltaker til juniorleder og så til ungdomsleder, samt at de deltar på kurs for blant annet å komme inn i Kick-off tankegangen. Her får en et innblikk i at systemet og strukturene rundt Kick-off er med på å lage noen rammer. Dette har jeg også analysert i lys av Goffman (1991, s. 13-17) og hans beskrivelser av totale institusjoner, i tillegg har jeg supplert med Giddens (1984, s. 16-17) og hans perspektiv på system og struktur.

”I samme båt” effekten er særdeles sentral på Kick-off leiren og veldig betydningsfull for junior- og ungdomslederne. Det å vite at man ikke er alene om å ha det vanskelig, samt å kunne dele erfaringer og følelser er viktig for dem. Denne gjenkjennelseeffekten fører også til at junior- og ungdomslederne føler seg i stand til å hjelpe deltakerne til tross for at historiene er forskjellige, så vil følelsene knyttet til dem ofte være like. På denne måten opplever junior- og ungdomslederne at de kan være til nytte og at vanskelighetene de har hatt i livet kan brukes til noe godt. Disse perspektivene har jeg blant annet sett på i lys av Løgstrup (2008, s. 23-24, 32-33 & 66) og hans begreper som tillit, ansvar og ”den etiske fordring”. Denne ”I samme båt” effekten medfører også at vennskap knyttes og større nettverk skapes, noe som påvirker selvtilliten og hvordan man ser på seg selv. Gruppeaktivitet utover leiren har en viktig funksjon i vedlikehold av disse nettverkene samtidig som voksenlederne poengterer viktigheten av at junior- og ungdomslederne også bør ha andre nettverk enn de som er preget av mennesker med utfordringer og vanskeligheter. Det henger igjen sammen med at identiteten til junior- og ungdomslederne ikke skal bli værende i rollen sin som erfaringskonsulent, men bruke erfaringene de høster i lederrollen til å komme seg videre i livet sitt. Vi ser tilslutt at rollen kan bli veldig identitets skapende, ikke minst på grunn av rollen i seg selv som Goffman (2004, s. 198-199) hevder, men også fordi som Mead (2005, s. 165), beskriver det, speiles av andre på leiren. Samtidig gir den samme rollen et godt grunnlag for å øke både selvfølelsen og selvtilliten.

De teoretiske perspektivene jeg har anvendt i denne studien har vært svært nyttige på bakgrunn av det sosiologiske perspektivet jeg har lagt til grunn i denne studien. Jeg har brukt Goffman (2004 & 1992) som hovedteoretiker og hans perspektiver på rolle, samspill og ulike

teatermetaforer. Disse perspektivene har vært anvendelige for å analysere junior- og ungdomsledernes rolle, rollens virkeområde og interaksjonen de har med deltakerne, samt utvikling av selvbilde og identitet. Jeg har også analysert temaene ”i samme båt” og ”venner for livet” i lys av Goffmans (1972, s. 12-14) stigma begrep. Dette perspektivet har bidratt til å se på hvordan junior- og ungdomslederne, men også deltakerne sympatiserer med hverandre og av den grunn holder sammen. Jeg har sett nærmere på rammer og systemer på selve leiren og hvilke føringer disse legger for rollen. Dette har jeg sett i lys av Goffman (1991, s. 13-17 & 59-60) sin teori om totale institusjoner. Imidlertid har jeg funnet det nødvendig å supplere Goffmans teorier med Giddens (1984, s. 16-17 & 281-284) og hans syn på strukturer og handlingsrommet til rollen, da Goffman i stor grad omtaler mikronivå, mens Giddens ståsted mer er på makronivå. Analysen vil da få et mer helhetlig bilde av de ulike fenomenene som fremkommer i studien. Når det gjelder det sosiale samspillet har jeg i tillegg brukt Løgstrup (2008, s. 23-24, 32-33 & 66) sine perspektiver, da han i større grad enn Goffman løfter fram noen etiske elementer i møtet med den andre som tillit, makt og ansvar. For å forstå identitet og utvikling av selvbilde har jeg supplert Goffmans (2004, s. 198) synspunkter med Meads (2005, s. 165 & 173) sine, for å lettere kunne analysere hvordan identiteten til ungdommene blir påvirket av rollen de innehar som ledere og samspillet med de andre på leiren.

5.0 Oppsummering/konklusjon

I denne studien ønsket jeg å finne svar på følgende problemstilling ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”.

Jeg har utført en kvalitativ studie med intervjuer og deltakende observasjon på leiren. Som teoretisk bakteppe har jeg i all hovedsak brukt Goffman og flere av hans verk. Jeg har sett problemstillingen i lys av sosial interaksjon på mikronivå, og sett på menneskene som handlende aktører. Jeg har derfor blant annet anvendt Goffmans (1992 & 2004) perspektiver på roller og sosial samhandling. Studien er en case studie, hvor konteksten er en Kick-off leir, og jeg har brukt tematisk analyse på bakgrunn av teorien og empirien i studien.

Kapittelet vil først reflektere rundt valg av teori og dertil svakheter med denne. Her vil jeg belyse Goffmans (1972, 1991, 1992 & 2004) perspektiver og se dem i lys av andre supplerende teorier som jeg har brukt. Deretter ser jeg studien i sammenheng med tidligere

studier med utgangspunkt i samme tematikk og som jeg har beskrevet under 3.1. Her ser jeg på resultater som samsvarer med min studie, men også ulikheter og eventuelle nye faktorer som fremkommer. Tilslutt gjør jeg betraktninger av erfaringskonsulentrollen i et mer samfunnsmessig perspektiv, oppsummerer kort funnene, og beskriver videre mulige tilpasninger man kan gjøre i en videre organisering og gjennomføring av Kick-off leirene.

5.1 Refleksjoner rundt det teoretiske bakteppe

Totalt sett har Goffman (1972, 1991, 1992 & 2004) og hans teorier vært et nyttig teoretisk grunnlag i studien, og da med bakgrunn i at mitt fokus også har vært den symbolske interaksjonen som skjer mellom mennesker, altså mikronivå. Både når det gjelder å se på selve rollen og ansvar og forventninger til den har Goffman (2004, s. 64-71) hatt nyttige perspektiver å diskutere rundt. Gjenkjennelseeffekten og etablering av nettverk har også vært belyst ved Goffmans (1972, s. 12-14) perspektiv på hvordan ”avvikere” finner sammen. Imidlertid har det vært nødvendig innenfor enkelte temaer å belyse tematikken også fra system og strukturnivå. Dette for å få ytterligere forståelse og et mer helhetlig bilde av junior- og ungdomsledernes rolle, men også for å vise at aktørenes handlingsrom kan være begrenset av strukturer og rammer sett i lys av Giddens (1984, s. 16-17 & 281-284) teorier på dette området. Giddens (1984, s. 16-17 & 281-284) teorier om strukturer og rammer kommer spesielt til syne når det gjelder utvelgelse av ungdomsledere og også gruppeaktiviteten som foregår gjennom hele året. Samtidig har Goffmans (1991, s. 13-17, 59-60 & 130) perspektiv på totale institusjoner vært mer dekkende for å analysere selve leiren og rammene rundt denne nettopp fordi at dette perspektivet i større grad er på makronivå.

Studien har også avdekket svakheter ved Goffmans (2004, s. 64-71) perspektiv vedrørende sosial samhandling fordi det etiske uteblir fra teorien hans. Den etiske fordring, ansvar og tilliten som oppstår mellom mennesker som møtes synes jeg er et viktig perspektiv å ha med for å analysere samspill. Disse etiske perspektivene belyser i større grad tematikken rundt veiledningen og delingen av historien som junior- og ungdomslederne er en del av, samt hvordan disse lederne opplever at de kan hjelpe deltakerne på bakgrunn av sin egen erfaring. Et eksempel på dette fremkommer når junior- og ungdomslederne får tilbakemeldinger på historien sin. Disse tilbakemeldingene som kun er positive mener Goffman (2004, s. 66-67, Aakvaag, 2012, s. 71-72) handler om samhandlingsordenen og at mennesker er normstyrt, mens Løgstrup (2008, s. 66) mener at makten til hvordan responsen på historien blir, ligger hos deltakerne (publikum) og at de kjente på ansvaret for å ta imot med ivaretagelse og

omsorg. Helt tilslutt har jeg også funnet det nødvendig å trekke inn Meads (2005, s. 165 & 173) syn på selvet i tillegg til Goffmans (2004, s. 198-199) sin teori om selvbilde og identitet for å i større grad se på hvilke faktorer som kan spille inn på dannelse og utvikling av selvet.

Problemstillingen har fokusert på junior- og ungdomsledernes rolle og dermed har Goffmans (1992) rolleteorier vært sentrale. Samtidig kan disse teoriene framstå som man hele tiden spiller en rolle, er en slags skuespiller og ikke er seg selv. Dette perspektivet kan på denne måten virke kynisk dersom man ser det på denne måten, men jeg velger å bruke perspektivet som en ressurs for å lettere analysere de ulike virkeområdene ungdommene har, og tenker at alle mennesker sjonglerer og tilpasser seg ulike roller, men på tross av det er ”seg selv”. Samtidig som beskrevet over beveger Goffman seg stort sett på mikronivå og selv om denne studien også handler om mennesker og deres samhandling, vil det etter min mening allikevel være elementer fra makronivå som kan ha betydninger for interaksjoner på mikronivå, og dermed er det nødvendig å også trekke dette perspektivet inn for bedre å kunne forklare det som skjer.

En nyttig øvelse for å se mine teoretiske valg i et noe annet lys er å reflektere rundt hva andre perspektiver hadde ført til. Eksempelvis kunne en belyst studien fra den franske sosiologen Bourdieus (1996) syn på sosial kapital, da i forhold til gjenkjennelseeffekten og etablering av nettverk. Bourdieu bruk av begrepet sosial kapital kan forstås som om han tenker på høyere sosiale lag og at man søker bekjenskaper og nettverk som man kan bruke for å oppnå ting. På den måten blir nettverkene sett på som en ressurs, eksempelvis for å få en jobb eller innflytelse på viktige avgjørelser etc. (Bourdieu & Wacquant, 1996, s. 105). Imidlertid kan dette perspektivet være en parallell til Kick-off leirene, der ”likesinnende” ungdommer blir samlet og nettverk etableres. For mange av disse ungdommene kan nettverkene og bekjenskapene vise seg å være ressurser som de kan ta med seg inn i hverdagslivet og videre gi dem tilgang på et mer sosialt liv og tilhørighet til jevnaldrende som igjen kan ha en veldig positiv virkning på den enkeltes liv. Dette kan også ses på som et mer kynisk perspektiv, som kan tolkes som at det ligger motiver bak handlingene på bakgrunn av ”what`s in it for me”, og det har ikke vært hensikten i min studie.

5.2 Resultatene sett i lys av tidligere studier

Denne studien har kanskje sitt mest særpreg i at den handler om ungdom som erfaringskonsulenter, mens tidligere studier som jeg har sett på ofte har voksne som informanter. Det er derfor ikke noen likhetstrekk eller forskjeller å se på når det gjelder

akkurat bruken av ungdom som erfaringskonsulenter. Derimot er det tidligere studier som har samme fokus som denne studien ved at de er opptatt av påvirkningen denne rollen har på selve erfaringskonsulenten, og fokuserer ikke på pasientene, eller i denne konteksten deltakerne og deres syn på erfaringskonsulentrollen.

Det viser seg at resultatene i denne studien samsvarer med flere tidligere studier som jeg har beskrevet under 3.1. For eksempel en studie fra Yuen & Fossey (2003, s. 54-63) som beskriver at erfaringskonsulentene opplever at de kan hjelpe andre og at de etablerer større sosiale nettverk. Dette ser vi også kommer til uttrykk i min studie. En annen studie av Salzer & Shear (2002, s. 285) viser til at erfaringskonsulentene får bedre selvtillit og opplever å være seg selv. Disse funnene har klare paralleller til resultatene i denne studien som også viser at rollen har betydning for erfaringskonsulentenes/junior- og ungdomsledernes identitet og selvforståelse. Enkelte av tidligere studier jeg har sett på har imidlertid ikke gjort seg så gjeldende i denne studien. Eksempelvis har en studie fokusert på utfordringer vedrørende rollekonflikt for erfaringskonsulentene ved at de både tilhører et kollegium, men også har vært tidligere brukere og dermed lett allierer seg med pasientene/brukerne (Calson m.fl., 2001, s. 208). Denne utfordringen har i empirien min ikke blitt tematisert.

Imidlertid har min studie ikke bare fokusert på at junior- og ungdomslederne eller erfaringskonsulentene opplever å kunne hjelpe andre, som andre studier også har hatt fokus på, men hvorfor og på hvilken måte kan de hjelpe. Her vektlegger junior- og ungdomslederne i min studie at det ikke er sentralt eller nødvendig at historiene eller erfaringene skal kunne sammenlignes med deltakernes erfaringer. Det viktige er at følelsene knyttet til opplevelsene de har vil være gjenkjennbare, og på den måten vil junior- og ungdomslederne kunne være til hjelp og en ressurs og det gir dem selvtillit og trygghet på seg selv.

5.3 Samfunnsmessig perspektiv og veien videre

På bakgrunn av fokuset på likemannsarbeid og brukermedvirkning som jeg presenterte i kapittel 1.2, så ser vi at denne studien også tematiserer disse ordningene, men i en annen kontekst. Leiren oppnår i stor grad målet sitt om å sidestille erfaringskompetanse med fagkunnskap. Dette kan ses i sammenheng med politiske føringer som omhandler at mennesker med erfaringer og bakgrunn fra eksempelvis det psykiske helsefeltet møtes for å dele opplevelser og støtte hverandre, og på den måten kan deres psykiske helse bedres (NOU 2005:3, 2005, s. 70). Slik likemannsordning og bruk av erfaringskonsulenter kan ha en

samfunnsmessig positiv påvirkning på helsen til befolkningen, noe som også underbygges gjennom denne studien av Kick-off leiren.

Rollen til junior- og ungdomslederne kan ses i sammenheng med erfaringskonsulentrollen, og det fremkommer at den har stor betydning for deres identitet og selvforståelse. De får eksempelvis økt selvtillit av å kunne hjelpe deltakerne. De opplever også å få ansvar, og at det blir stilt forventninger til de av voksenlederne og av deltakerne. I tillegg opplever de å mestre ulike utfordringer som å stå i front og det å lede ulike grupper. Junior- og ungdomslederne opplever også å få venner og etablere nettverk gjennom leiren, som de også møter igjen på ulike Kick-off grupper året igjennom. På bakgrunn av disse funnene er det god grunn til opprettholdelse og videreutvikling av disse leirene, men også gruppevirksomheten utenom leiren har en viktig funksjon og bør fortsette.

Studiens troverdighet og relevans er under forutsetning av at reliabiliteten og validiteten i studien er ivaretatt. Reliabiliteten i denne studien har jeg gjort rede for i kapittel 2.9. Her kan blant annet en svakhet være mine valg av temaer som jeg baserer analysen på. Andre ville kanskje valgt andre temaer. Jeg har gjort rede for min bevissthet rundt dette og klargjort mitt perspektiv, samt valg av temaer på bakgrunn av Ryan & Bernards (2003, s. 103) synspunkt om at det er utallige mange måter å "se" datamaterialet på. I tillegg vil studiens validitet være sentral for om resultatene kan gjøre seg gjeldende utover selve studien. Validiteten kan ivaretas ved at man eksempelvis følger opp avvikende eller overraskende funn ved å kontakte informantene igjen (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 254-255). På bakgrunn av tidsbegrensninger har ikke dette vært mulig i min studie. Imidlertid har jeg utført triangulering som kan være en måte å validere studien på, ved at man utfører en forskningsmetode og sjekker ut empirien man finner der også ved å utføre en annen forskningsmetode (Bryman, 2012, s. 392). I denne studien ble det utført ved at jeg intervjuet og deltok som deltakende observatør side om side på leiren. Som jeg beskrev tidligere fremgår det av studien at junior- og ungdomsledernes rolle oppleves positivt for dem selv og deres identitet og selvbylde, og dette kan spille positivt inn på fortsatt drift og kanskje utvidelse av slike leirer. Samtidig er dette en kvalitativ studie som har få informanter og vektlegger den enkeltes virkelighetsopplevelse av et fenomen (Kvale & Brinkmann, 2009, s. 264-265) og generalisering utover til en større populasjon er derfor vanskeligere. På tross av det kan man som Repstad hevder (2007, s. 25) foreta en røff, skjønnsmessig vurdering av om funnene kan gjøre seg gjeldende utover selve studien.

Det er samtidig viktig ved videre drift og eventuelt utvidelse av leirene at systemet og ledelsen som står bak organiseringen er bevisst på hvilken betydningen disse rollene har for

junior- og ungdomslederne. Dette på bakgrunn av at rollene ikke skal bli for identitetsskapende for ungdommene, og at de dermed vokser inn i en ”hjelperolle”. God og praktisk informasjon rundt spørsmål om varighet av en slik rolle, og ellers forventninger og rammer som er knyttet til rollen kan være nyttig. I tillegg så fremkommer det litt uklarheter i forhold til kriteriene for å bli ungdomsleder. I denne utvelgelsen brukes det sannsynligvis mye skjønn, men også her kan det oppleves klarere dersom det foreligger noen kriterier eller føringer som tydeliggjør hvorfor utvelgelsen ble som den ble. Det å ha ”gode holdninger” eller ”å ha kommet seg videre i livet” kan oppleves ganske uklart, så noen retningslinjer som allikevel åpner for skjønnbruk er kanskje en mulig løsning. Ellers framstår leiren gjennom denne studien som et velsmurt maskineri, med voksne som respekterer og anerkjenner junior- og ungdomsledernes rolle, samt er tilstede og tilgjengelige på leiren.

Denne studien har som sagt fokusert på ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”. Studien har dermed vært opptatt av betydningen den har i deres liv nå, men en interessant fremtidig studie kan være å intervju de samme ungdommene om fem år, for å høre hvordan de nå ser tilbake på rollen de hadde og hvilken betydning den har hatt gjennom disse fem årene i livet deres? I tillegg kunne det også vært interessant å intervju juniorledere som ikke ble ”håndplukket” videre til å være ungdomsledere. Hvordan opplevdes det for dem og hvilken betydning har det hatt i deres liv?

5.4 Konklusjon

Jeg har i denne studien ønsket å finne svar på følgende problemstilling: ”Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i deres liv?”. Jeg har anvendt kvalitativ metode og utført ti intervjuer av junior- og ungdomsledere, samt voksenledere. Jeg har i tillegg triangulert med deltakende observasjon på deler av leiren.

Som teoretisk perspektiv har jeg brukt Goffman og flere av hans bøker, dette har jeg redegjort for i kapittel tre. Goffman (1992, 2004, 1972 & 1991) har hatt nyttige perspektiver på roller, samhandling, identitet, avvikere og institusjoner for å beskrive og analysere mine intervjuer og observasjoner. Samtidig har det vært nødvendig å supplere perspektivene med også andre teoretikere som Giddens (1984), Løgstrup (2008) og Mead (2005). Dette for å få et mer nyansert og helhetlig bilde av ulike fenomener.

Jeg har i studien valgt å kun ha et kapittel for resultat og drøftingsdelen, dette med tanke på å få en mer oversiktlig og helhetlig diskusjon. Jeg har anvendt tematisk analyse og har på bakgrunn av problemstillingen og empirien i studien delt analysen opp i seks temaer. Jeg har drøftet intervjuene og den deltakende observasjonen opp mot de teoretiske perspektivene i studien og i korte trekk funnet ut at rollen til junior- og ungdomslederne oppleves positivt for dem selv. Rollen gir dem selvtillit i form av positive tilbakemeldinger og ved å kunne hjelpe andre, samt at de får ansvar og bygger nettverk også til fremtidig bruk. På denne måten har rollen en positiv betydning for deres identitet og selvforståelse.

Studien sine funn kan være med å si noe internt for organisasjonene som står bak leiren med tanke på bruken av junior- og ungdomsledere i denne type erfaringskonsulentrolle, samt opprettholdelse og eventuelle utvidelser av leirene. Samtidig kan funnene ha betydning for å bruke ungdom som erfaringskonsulenter også i andre sammenhenger, og for å fremme brukerperspektivet som det også foreligger politiske føringer for å gjøre.

Litteraturliste:

Andersen, N. B. L. (2013). *Representanter for håpet, en studie av erfaringskonsulentenes rolle og funksjon i det psykiske helsefeltet*. (Mastergradsavhandling, Universitetet i Agder) Kristiansand.

Becker, H. S. (1967): Whose side are we on? *Social Problems*, (14), (239-248).

Blumer, H. (1984). *Symbolic interactionism, perspective and method*. Los Angeles: University of California press.

Braun, V. and Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, (3), (77-101).

Bourdieu, P. and Wacquant, L. J. D. (1996). *Refleksiv sosiologi*. København: Hans Reitzels Forlag A/S (dansk oversettelse av: *Reponse*. (1992) Paris: Editions du Seuil).

Bryman, A. (2012). *Social research methods*, 4th edition. New York: Oxford University press.

Carlson, L. S., Rapp, C. A. & McDiarmid, D. (2001). Hiring consumer-providers: Barriers an alternative solutions. *Community mental health journal*, (37) 199-213.

Eide, S. B., Grelland, H. H., Kristiansen, A., Sævareid, H. I., Aasland, D. G. (2003). *Fordi vi er mennesker, en bok om samarbeidets etikk*. Bergen: Fagbokforlaget.

Giddens, A. (1984). *The Constitution of Society*. Cambridge: Polity press.

Goffman, E. (1991). *Anstalt og menneske*. Viborg: Special-Trykkeriet Viborg a-s (dansk oversettelse av: *Asylums*. (1961): Doubleday & Co.).

Goffman, E. (2004). *Social samhandling og mikrososiologi*. København: Hans Reitzels forlag.

Goffman, E. (1972). *Stigma. Den avvikandes roll och identitet*. Göteborg: Elanders Digitaltryck AB (svensk oversettelse av: *Stigma. Notes of the management of spoiled identity*. (1963) New Jersey: Prentice-Hall, Inc. Englewood Cliffs).

Goffman, E. (1992). *Vårt rollespill til daglig*. Oslo: Pax forlag (norsk oversettelse av: *The presentation of selv in everyday life*. (1959)).

Hasund, K., Gabrielsen, L. E. & Kerlefsen, R. (2014). *Kick off – en ny start i et ungt liv, Evaluering av Kickoffleirene 2014*. Kristiansand: Abup, Sørlandet sykehus HF.

Hutchinson, D. S., Anthony, W. A., Ashcraft, L., Johnson, E., Dunn, E. C., Lyass, A. & Rogers, E. S. (2006). The personal and vocational impact of training and employing people with psychiatric disabilities as providers. *Psychiatric rehabilitation journal*, (29) 205- 213.

Kvale, S. og Brinkmann, S. (2009): *Det kvalitative forskningsintervju*, 2. utgave. Oslo: Gyldendal Akademisk.

Leer-Salvesen, P. (2009): Moderne prester – ved èn av dem (s. 196-206). I H. C. G. Johnsen, A. Halvorlsen og P. Repstad (Red.), *Å forske blant sine egne*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Løgstrup, K. E. (2008). *Den etiske fordring*, 3. utgave. Viborg: Gyldendal.

Malterud, K. (2013): *Kvalitative metoder i medisinsk forskning*, 3. utgave. Oslo: Universitetsforlaget.

Mead, G. H. (2005). *Sindet, selvet og samfundet*. København: Akademisk forlag (dansk oversettelse av: *Mind, Self, and Society*. (1934) Chicago: Chicago press).

Miller, J. and Glassner, B. (2011): The "Inside" and the "outside": Finding Realities in Interviews (s. 131-148). I D. Silverman (Red.), *Qualitative Research*, 3rd edition. London: SAGE Publications Ltd.

NOU 2005:3. (2005). *Fra stykkvis til helt. En sammenhengende helsetjeneste*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/80b5d874b6b9488e837b369e88e21851/no/pdfs/nou200520050003000dddpdfs.pdf>

Repstad, P. (2007): *Mellom nærhet og distanse. Kvalitative metoder i samfunnsfag*, 4. utgave. Oslo: Universitetsforlaget AS.

Repstad, P. (2009): Mellom nærhet og distanse – enda en gang (s. 306-313). I H. C. G. Johnsen, A. Halvorsen og P. Repstad (Red.), *Å forske blant sine egne*. Kristiansand: Høyskoleforlaget AS.

Ryan, G. W. and R. Bernard (2003): Techniques to identify themes: *Field Methods*, (15), (85-109).

Rydheim, S. H., & Svendsen, E. (2014). Hvilken plass har erfaringskonsulenter i tjenestene innenfor psykisk helse? *Tidsskrift for psykisk helsearbeid* (4) 368-376.

Ryen, A. (2012): *Det kvalitative intervjuet, fra vitenskapsteori til feltarbeid*, Bergen: Fagbokforlaget.

Rådet for psykisk helse. (2009). *Med livet som kompetanse – brukeransettelser i psykiske helsetjenester*. Hentet fra <http://docplayer.no/22416-Med-livet-som-kompetanse.html>

Salzer, M. og Shear, S.L. (2002). Identifying consumer-provider benefits in evaluations of consumer-delivered services: *Psychiatric Rehabilitation Journal*, (25) 281-288.

St. melding 25 (1996/1997). (1997). *Åpenhet og helhet. Om psykiske lidelser og tjenestetilbudene*. Hentet fra <https://www.regjeringen.no/contentassets/b0c5168d7b574157977a877d2a68aa17/no/pdfs/stm199619970025000dddpdfs.pdf>

Swartz, S. (2011): "Going deep" and "giving back": strategies for exceeding ethical expectations when researching amongst vulnerable youth: *Qualitative Research*, (11), (47-68).

Tuckett, A. G. (2005): Applying thematic analysis theory to practice: A researcher's experience: *Contemporary Nurse*, (19: 1-2), (75-87).

Ulland, D., Thorød, A. B., Ulland, E. (Red.). (2015). *Psykisk helse. Nye arenaer, aktører og tilnærminger*. Oslo: Universitetsforlaget.

Vaage, S. (1998). *Å ta andres perspektiv, grunnlag for sosialisering og identitet George Herbert Mead i utvalg*. Oslo: Abstrakt forlag as.

Yuen, M. S. K. Og Fossey, E. M. (2003). Working in a community recreation program: A study of consumer-staff perspectives: *Australian occupational Therapy journal*, (50) 54-63).

Aakvaag, G. C. (2012). *Moderne sosiologisk teori*. Oslo: Abstrakt forlag as.

Vedlegg

Forespørsel om deltakelse i undersøkelse

1. Tittel på studien:

"Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene – hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i det videre liv?"

2. Bakgrunn og hensikt:

Tema for studien er basert på mitt fordypningsområde sosiologi som er valgt spesialisering i mastergradsstudiet med navn Velferdsmaster. Bakgrunn for valg av tema er at jeg i min stilling som forskningskonsulent i Avdeling for barn- og unges psykiske helse (ABUP) har vært involvert i evalueringsundersøkelse av Kick-off leirene. Dette har bidratt til at jeg har blitt mer nysgjerrig på disse leirene og spesielt med tanke på rollene som junior- og ungdomslederne har på leirene.

I denne studien så ønsker jeg å undersøke hvordan junior- og ungdomslederne opplever sin rolle på Kick-off leirene, hvilken betydning har denne rollen for deres identitet og selvforståelse. I tillegg ønsker jeg å undersøke hvordan voksenlederne på leiren, det kan være terapeuter, frivillige eller ansatte i Kristiansand kommune ser på rollen som junior- og ungdomslederne har.

3. Hva innebærer studien:

Studien vil være kvalitativ, og innebære semistrukturert intervju av 6-8 junior- og ungdomsledere. Informantene vil alle være fra 16 år og oppover. Intervjuguiden vil inneholde temaer og stikkord, men ikke detaljert formulerte spørsmål. Temaene spørsmålene vil omhandle er eks. det å være leder på leiren, det å ha erfaringskompetanse, synspunkter på Kick-off leiren og gruppetilbud osv. Det vil tas lydopptak under intervjuene.

4. Mulige fordeler og ulemper:

Du vil få muligheten til å belyse dine tanker og synspunkter og studien vil bidra til økt kunnskap om et tema som omhandler deg og kan bidra til mer forskning på området.

Intervjuet vil skje i fortrolighet og konfidensialiteten ivaretas.

5. Hva skjer med informasjonen om deg (deltaker):

Informasjonen om deg som deltaker er tilrådd av personvernombudet, NSD. I datamaterialet vil ditt navn erstattes med en kode som viser til en navneliste. Enkelt personer vil ikke kunne identifiseres i oppgaver/publikasjoner.

6. Utlevering av materiale og opplysninger til andre:

Min veileder for denne masteroppgaven vil ha tilgang til materialet og opplysninger om deg.

7. Oppbevaring og dato for sletting av data:

Jeg kommer til å oppbevare data adskilt fra eventuelle navnelister, på en forskningsserver på Universitetet i Agder (UIA). Der vil det bli opprettet en

mappe under mitt navn. Både veileder og undertegnede vil følge UIA sine interne rutiner for datasikkerhet. Andre dokumenter i tilknytning til studien vil oppbevares adskilt fra datamaskinen og innelåst. Datamaterialet anonymiseres og lydopptakene slettes når prosjektet er avsluttet 31.12.2016.

8. Rett til innsyn og sletting av opplysninger om deg:

Hvis du sier ja til å delta i studien, har du rett til å få innsyn i hvilke opplysninger som er registrert om deg. Du har videre rett til å få korrigert eventuelle feil i de opplysningene vi har registrert. Dersom du trekker deg fra studien, kan du kreve å få slettet innsamlede opplysninger, med mindre opplysningene allerede er inngått i analyser eller brukt i vitenskapelige publikasjoner.

9. Frivillig deltakelse:

Det er frivillig å delta i studien. Du kan når som helst og uten å oppgi noen grunn trekke ditt samtykke til å delta i studien. Dersom du ønsker å delta, undertegner du samtykkeerklæringen på siste side. Om du nå sier ja til å delta, kan du senere trekke tilbake ditt samtykke uten at det vil påvirke deg. Dersom du senere ønsker å trekke deg eller har spørsmål til studien, kan du kontakte prosjektleder/kontaktperson (se under).

10. Navn, telefonnummer og evt. epostadresse til leder for undersøkelsen, veileder evt. andre som kan gi opplysninger:

Leder for undersøkelsen:

Reidun Kerlefsen
Mob. nr 483 00 832
Reiduk06@student.uia.no

Veileder:

Tale Steen-Johnsen
Førsteamanuensis
Institutt for sosiologi og sosialt arbeid
Fakultet for samfunnsvitenskap
Universitetet i Agder
tales@uia.no

Samtykke til deltakelse i undersøkelsen:

Jeg bekrefter å ha fått og forstått informasjon om studien:

.....
Dato og sted

.....
Signert av prosjektdeltaker

Jeg er villig til å delta i undersøkelsen:

.....
Dato og sted

.....
Signert av prosjektdeltaker

Intervjuguide til Junior- og ungdomsledere

Dette skal handle om rollen som junior- eller ungdomsleder på Kick-off leiren. Jeg kommer til å intervjuer både voksenledere og junior- og ungdomsledere på leiren.

Dato:

Tid:

Sted:

Ref. nr:

Personalia:

Antall år du har deltatt på leiren:

Rolle på leiren:

Fortell litt om hva du gjør på leiren?

Leir:

1. Hva består oppgavene dine på leiren av?
 - Praktiske oppg?
 - Veiledning/lederopp?
2. Hva synes du om leiren?
 - Hva er bra på leiren?
 - Hva liker du å gjøre på leiren, og hvorfor liker du det?
 - Er det noe du ikke liker så godt, og hvorfor ikke?
 - Hva synes du kan forbedres på leiren?
3. Er det noe du kunne tenkt deg var annerledes på leiren?
 - eks. arbeidsoppgavene, vaktordningen, møteledelsen, gruppene, måltidene, aktivitetene, fritiden?
 - Knyttet til lederrollen din?

Ledere:

4. Hvordan ble du junior/ungdomsleder på leiren?
5. Hvorfor tror du at du ble spurt om å være junior/ungdomsleder?
6. Hva tenker du om at du er leder her, er det noe du forteller om til andre? Noe som gjør deg glad? Flaut?
7. Fortell om samarbeidet med voksenlederne, hva gjør dere når dere samarbeider?
 - Er det noen utfordringer knyttet til dette?
 - Hva synes du fungerer bra ved samarbeidet? Eksempler?
 - Hvordan tror du voksenlederne oppfatter deg som leder?

- Får du som junior-/ungdomsleder være med på å foreslå endringer, nye aktiviteter dere kan gjøre eller andre måter å gjøre ting på?
 - Er du eller noen fra dere junior-/ung. ledere med på å planlegge Kick-off leiren? Dersom ja, hva hjelper dere med? Dersom nei, kunne du ønske at dere var med i planleggingen?
8. Fortell om samarbeidet mellom dere junior- og ungdomsledere?
- Får du være med å bestemme eks. innhold, opplegg osv?
 - Hører deltakerne mer på noen enn på noen andre?
 - Kjenner dere junior- og ungdomsledere hverandres historie, påvirker dette deg som person eller dere som gruppe? Kan du gi et eksempel på dette?
9. Har leiren gitt deg noen positive eller negative opplevelser, kan du beskrive en slik opplevelse, enten positiv eller negativ?

Rolle:

10. Er det annerledes å være deltaker enn leder på leiren?
- I tilfelle hvordan er det annerledes/eller hvorfor er det ikke annerledes?
11. Mottar dere veiledning/opplæring til å bli leder?
- Hva er i så tilfelle bra og dårlig med denne veiledningen/opplæringen?
12. Hva er bra og hva er dårlig med lederrollen du har på leiren nå?
13. Hvordan oppleves det å lede gruppesamlinger på leiren, eksempler?
14. Fortell om da du delte din historie 1. gang, hvordan følte det i forkant, under og i etterkant?
15. Hvilken betydning har det for deg å kunne dele din historie?
16. Har du noen gang opplevd at din historie har blitt "misbrukt"/sladret om etc. under eller etter leiren? Hvordan påvirket det deg?
17. Hva tenker du at din erfaring bidrar med på leiren? Eksempler.
18. Hvordan påvirker det deg å høre deltakernes historie? Eksempler.
19. Opplever du at du kan søke støtte i voksenlederne ved behov? Kan du evt. beskrive en episode da et slikt behov oppstod?
20. Hvordan opplever du deltakerne oppfatter deg som leder?
21. Blir du brukt som erfaringskonsulent i andre sammenhenger utenom Kick-off leiren?
22. Bruker du erfaringen/historien din ofte i hverdagen din?

Endring:

23. Har rollen din som junior/ungdomsleder ført til noe endring i livet ditt, og i tilfelle på hvilken måte? Eksempler.
24. Hvordan påvirker historiene du har hørt på leiren deg når du kommer hjem?
 - Tenker du ofte på dem, hva gjør/føler du da?
 - Har du behov for å snakke om det, og hva gjør du da?
 - Har du evt. noen å snakke med om det?
25. Deltar du på annen organisert gruppeaktivitet utenom leiren?
26. Har du kontakt med andre junior/ung. Ledere på fritiden etter leiren?
 - Har dette noen betydning for deg?
27. Hvordan oppleves det når leiren er ferdig og du er tilbake i hverdagen, savner du noe, og hva savner du, hvorfor?
28. Kan du tenke deg å være med igjen på Kick off leir som erfaringskonsulent, eller i andre sammenhenger for å fortelle din historie?
 - Hvorfor/hvorfor ikke?
29. Er det andre ting du lurer på eller har lyst å tilføye før vi avslutter?

Alder:

Intervjuguide til voksenlederne på leiren

Dette skal handle om rollen som junior- eller ungdomsleder på Kick-off leiren. Jeg kommer til å intervjuer både voksenledere og junior- og ungdomsledere på leiren.

N.b Voksenlederne kan ikke nevne konkrete ung.ledere og juniorledere under intervjuet.

Dato:
Tid:
Sted:
Ref. nr.:

Personalia:

Antall år på leiren:
Rolle på leiren:

Leir:

1. Hva består oppgavene dine av på leiren?
 - Praktiske oppgaver?
 - Veiledning/lederoppg.?
2. Hva tenker du om leiren, hva er bra og hva er mindre bra?
 - Programmet
 - Aktivitetene, samlingene, fritiden, ledersammensetning etc.
 - Tanken bak/målene med leiren? (sosial deltakelse og utvikling, kjent med andre i samme livssituasjon, sidestille fag og erfaringskompetanse, delmål: lære opp nye ung.ledere).

Ledere:

3. Hvordan opplever du lederteamet og sammensetningen på leiren?
4. Hvordan fungerer samarbeidet mellom dere som voksenledere og junior -og ungdomslederne?
 - Blir noen mer hørt på enn andre, hvorfor?
 - Er dere noen gang uenige, hva gjør dere da?
 - Har junior- og ung.lederne mulighet til å påvirke innhold, program etc. ved leiren?
5. Har du erfart noen utfordringer ved å ha med junior/ungdomslederne, problemer med kommunikasjonen eller at de ikke gjorde som de ble fortalt? Hvordan håndterte dere dette?

6. Et av leirens mål er å sidestille erfaringskompetanse og fagkunnskap. Hvordan synes du det fungerer? Hvorfor/hvorfor ikke?
7. Hvordan synes du samarbeidet imellom junior/ungdomslederne fungerer?
 - Tror du deltakerne hører mer på noen enn på andre?
 - Hjelper de og veileder hverandre i oppgavene?
 - Tror du de påvirkes av hverandres historie, og på hvilken måte?
8. Blir det etablert et miljø mellom junior-/ og ungdomslederne, fortell om dette miljøet?
 - Hva er bra med det?
 - Er det noen problemer assosiert med det, hvilke?
9. Hvordan opplever du taushetsplikten ivaretas imellom ungdom- og juniorlederne, har du opplevd at historier har blitt "sladret" om på eller etter leiren? Hva gjorde dere da?

Rolle:

10. Hvilke forventinger har du til ungdom og juniorledernes lederrolle på leiren?
11. Hva tenker du om junior- og ungdomsledernes arbeidsoppgaver, hva tenker du at de bidrar med på leiren?
 - Er det andre oppgaver du kunne tenkt de kunne bidratt med?
12. Hvilken betydning tenker du lederrollen de har på leiren har for disse ungdommene og for deres selvforståelse?
13. På hvilken måte kan det å være junior- eller ungdomsleder betraktes som en ressurs eller et problem for dem selv og for dere voksenledere, hvordan?
14. Hvilke egenskaper ser dere etter for å rekruttere ungdom til disse rollene?
 - Hva med de som ikke blir rekruttert, hvem er de, og hvorfor rekrutteres ikke disse?
15. Tilbys det opplæring/veiledning til ungdommene for å gå inn i en slik rolle og dersom de har behov for det underveis?
 - Hvordan fanger dere opp et slikt behov?
 - Hva kan dere eks. tilby av oppfølging?
16. Har du opplevd at noen ikke mestrer/passet til disse rollene og veileder de ut av den?
 - Evt. når du synes at ungdommene bør "slutte" som erfaringskonsulenter?

Endring:

17. Tror du rollen som junior/ungdomsleder har betydning for ungdommene i sitt videre liv, og i tilfelle hvorfor og på hvilken måte?
18. Har du lagt merke til om junior-/ungdomslederne utvikler seg over tid, hvorfor tror du de gjør det?
 - Kan det ha noe med oppgaven som leder å gjøre? På hvilken måte?
19. Det finnes ulike gruppetilbud til junior- og ungdomslederne. Hva synes du om dem? Hva bidrar de med til ungdommene, og på hvilken måte? Hva i disse gjør at de er viktige?

Er det andre ting du lurer på eller har lyst å tilføye før vi avslutter?

Meldeskjema, NSD

MELDESKJEMA

Meldeskjema (versjon 1.4) for forsknings- og studentprosjekt som medfører meldeplikt eller konsesjonsplikt (jf. personopplysningsloven og helseregisterloven med forskrifter).

1. Intro		
Samles det inn direkte personidentifiserende opplysninger?	Ja • Nei ○	En person vil være direkte identifiserbar via navn, personnummer, eller andre personentydige kjennetegn. Les mer om hva personopplysninger .
Hvis ja, hvilke?	☒ Navn ☐ 11-sifret fødselsnummer ☐ Adresse ☐ E-post ☐ Telefonnummer ☐ Annet	NB! Selv om opplysningene skal anonymiseres i oppgave/rapport, må det krysses av dersom det skal innhentes/registreres personidentifiserende opplysninger i forbindelse med prosjektet.
Annet, spesifiser hvilke		
Skal direkte personidentifiserende opplysninger kobles til datamaterialet (koblingsnøkkel)?	Ja • Nei ○	Merk at meldeplikten utløses selv om du ikke får tilgang til koblingsnøkkel, slik fremgangsmåten ofte er når man benytter en databehandler
Samles det inn bakgrunnsopplysninger som kan identifisere enkeltpersoner (indirekte personidentifiserende opplysninger)?	Ja ○ Nei •	En person vil være indirekte identifiserbar dersom det er mulig å identifisere vedkommende gjennom bakgrunnsopplysninger som for eksempel bostedskommune eller arbeidsplass/skole kombinert med opplysninger som alder, kjønn, yrke, diagnose, etc.
Hvis ja, hvilke		NB! For at stemme skal regnes som personidentifiserende, må denne bli registrert i kombinasjon med andre opplysninger, slik at personer kan gjenkjennes.
Skal det registreres personopplysninger (direkte/indirekte/via IP-/e-post adresse, etc.) ved hjelp av nettbaserte spørreskjema?	Ja ○ Nei •	Les mer om nettbaserte spørreskjema .
Blir det registrert personopplysninger på digitale bilde- eller videoopptak?	Ja • Nei ○	Bilde/videoopptak av ansikter vil regnes som personidentifiserende.
Søkes det vurdering fra REK om hvorvidt prosjektet er omfattet av helseforskningsloven?	Ja • Nei ○	NB! Dersom REK (Regional Komité for medisinsk og helsefaglig forskningsetikk) har vurdert prosjektet som helseforskning, er det ikke nødvendig å sende inn meldeskjema til personvernombudet (NB! Gjelder ikke prosjekter som skal benytte data fra pseudonyme helseregistre). Dersom tilbakemelding fra REK ikke foreligger, anbefaler vi at du avventer videre utfylling til svar fra REK foreligger.
2. Prosjektittel		
Prosjektittel	"Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene - hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i det videre liv?"	Oppgi prosjektets tittel. NB! Dette kan ikke være «Masteroppgave» eller liknende, navnet må beskrive prosjektets innhold.
3. Behandlingsansvarlig institusjon		
Institusjon	Universitetet i Agder	Velg den institusjonen du er tilknyttet. Alle nivå må oppgis. Ved studentprosjekt er det studentens tilknytning som er avgjørende. Dersom institusjonen ikke finnes på listen, har den ikke avtale med NSD som personvernombud. Vennligst ta kontakt med institusjonen.
Afdeling/Fakultet	Fakultet for samfunnsvitenskap	
Institutt	Institutt for sosiologi og sosialt arbeid	
4. Daglig ansvarlig (forsker, veileder, stipendiat)		

Fornavn	Tale	<p>Før opp navnet på den som har det daglige ansvaret for prosjektet. Veileder er vanligvis daglig ansvarlig ved studentprosjekt.</p> <p>Veileder og student må være tilknyttet samme institusjon. Dersom studenten har ekstern veileder, kanbiveileder eller fagansvarlig ved studiestedet stå som daglig ansvarlig.</p> <p>Arbeidssted må være tilknyttet behandlingsansvarlig institusjon, f.eks. underavdeling, institutt etc.</p> <p>NB! Det er viktig at du oppgir en e-postadresse som brukes aktivt. Vennligst gi oss beskjed dersom den endres.</p>
Etternavn	Steen-Johnsen	
Stilling	Førsteamanuensis	
Telefon		
Mobil	45470721	
E-post	tales@uia.no	
Alternativ e-post	tale.steenjohnsen@gmail.com	
Arbeidssted	Universitetet i Agder	
Adresse (arb.)	Gimlemoen 25	
Postnr./sted (arb.sted)	4630 Kristiansand S	
Sted (arb.sted)	Kristiansand S	
5. Student (master, bachelor)		
Studentprosjekt	Ja • Nei ○	Dersom det er flere studenter som samarbeider om et prosjekt, skal det velges en kontaktperson som føres opp her. Øvrige studenter kan føres opp under pkt 10.
Fornavn	Reidun	
Etternavn	Kerlefsen	
Telefon		
Mobil	48300832	
E-post	reidun.kerlefsen@sshf.no	
Alternativ e-post	reiduk06@student.uia.no	
Privatadresse	Kleivtunet 10	
Postnr./sted (privatadr.)	4640 Søgne	
Sted (arb.sted)	Søgne	
Type oppgave	<ul style="list-style-type: none"> • Masteroppgave ○ Bacheloroppgave ○ Semesteroppgave ○ Annet 	
6. Formålet med prosjektet		
Formål	I studien min vil jeg fokusere på junior- og ungdomsledernes roller på Kick-off ungdomsleir. Leiren arrangeres av Vest-agder Røde kors, Kristiansand kommune og ABUP (Avdeling for barn og unges psykiske helse), Kristiansand. Leiren er for ungdom som opplever å ha det vanskelig eller som har noen i nær familie som har det vanskelig. Junior- og ungdomslederne er med på leiren som erfaringskonsulenter og er i alderen 18 år og oppover. Jeg ønsker å se nærmere disse ungdommenes rolle på leiren, både hvordan de håndterer den og hvordan rollen påvirker deres identitet og selvforståelse. Problemstillingen vil lyde: "Junior- og ungdomsledernes rolle på Kick-off leirene- hvilken betydning for identitet og selvforståelse har den i det videre liv?"	Redegjør kort for prosjektets formål, problemstilling, forsknings spørsmål e.l.
7. Hvilke personer skal det innhentes personopplysninger om (utvalg)?		
Kryss av for utvalg	☐ Bamehagebarn ☐ Skoleelever ☐ Pasienter ☐ Brukere/klienter/kunder ☐ Ansatte ☐ Bamevernsbarn ☐ Lærere ☐ Helsepersonell ☐ Asylsøkere ☒ Andre	

Beskriv utvalg/deltakere	Dette er en kvalitativ studie hvor jeg tenker å intervju 6-8 ungdommer som deltar som ledere på Kick off ungdomsleir. Disse kan være rekruttert fra Røde kors, Kr.sand kommune eller ABUP. I tillegg vil jeg intervju 2-3 voksenledere på leiren.	Med utvalg menes dem som deltar i undersøkelsen eller dem det innhentes opplysninger om.
Rekruttering/trekking	Jeg vil presentere studien for ledergruppen på leiren som inkluderer junior- og ungdomsledere, samt voksenledere og be de melde seg frivillig dersom de ønsker å delta. Juniorledere er er ungdom som har deltatt på leiren tidligere og som er ferdig med 10. klasse. Ungdomsledere har også deltatt på leirene tidligere, men er mer håndplukket til å være med videre. Disse er gjerne over 18 år. I tillegg ønsker jeg å intervju 2 voksenledere. De kan være ansatte i ABUP, i Kristiansand kommune eller som frivillige gjennom Røde kors.	Beskriv hvordan utvalget trekkes eller rekrutteres og oppgi hvem som foretar den. Et utvalg kan trekkes fra registre som f.eks. Folkeregisteret, SSB-registre, pasientregistre, eller det kan rekrutteres gjennom f.eks. en bedrift, skole, idrettsmiljø eller eget nettverk.
Førstegangskontakt	Forskeren vil selv delta på leiren som deltakende observator og opprette kontakt med utvalget der. Forskeren er selv ansatt ved ABUP som forskningskonsulent og på bakgrunn av det og i samråd med ledelsen på ABUP og ledelsen ved leiren inviterer seg med på leiren. Forskeren selv har ingen terapeutisk bakgrunn eller kjennskap til junior- eller ungdomslederne i forkant. Imidlertid kan enkelte voksenledere være kollegaer fra ABUP, og jeg må da være vår på min rolle at dette kan medføre skjevhet i datainnsamlingen.	Beskriv hvordan kontakt med utvalget blir opprettet og av hvem. Les mer om dette på temasidene .
Alder på utvalget	☐ Barn (0-15 år) ☒ Ungdom (16-17 år) ☒ Voksne (over 18 år)	Les om forskning som involverer barn på våre nettsider.
Omtrentlig antall personer som inngår i utvalget	10	
Samles det inn sensitive personopplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om sensitive opplysninger .
Hvis ja, hvilke?	☐ Rasemessig eller etnisk bakgrunn, eller politisk, filosofisk eller religiøs oppfatning ☐ At en person har vært mistenkt, siktet, tiltalt eller dømt for en straffbar handling ☐ Helseforhold ☐ Seksuelle forhold ☐ Medlemskap i fagforeninger	
Inkluderes det myndige personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse?	Ja ☐ Nei ☒	Les mer om pasienter, brukere og personer med redusert eller manglende samtykkekompetanse .
Samles det inn personopplysninger om personer som selv ikke deltar (tredjepersoner)?	Ja ☐ Nei ☒	Med opplysninger om tredjeperson menes opplysninger som kan spores tilbake til personer som ikke inngår i utvalget. Eksempler på tredjeperson er kollega, elev, klient, familielem.
8. Metode for innsamling av personopplysninger		
Kryss av for hvilke datainnsamlingsmetoder og datakilder som vil benyttes	☐ Papirbasert spørreskjema ☐ Elektronisk spørreskjema ☒ Personlig intervju ☐ Gruppeintervju ☐ Observasjon ☒ Deltakende observasjon ☐ Blogg/sosiale medier/internett ☐ Psykologiske/pedagogiske tester ☐ Medisinske undersøkelser/tester ☐ Journaldata	Personopplysninger kan innhentes direkte fra den registrerte f.eks. gjennom spørreskjema, intervju, tester, og/eller ulike journaler (f.eks. elevmapper, NAV, PPT, sykehus) og/eller registre (f.eks. Statistisk sentralbyrå, sentrale helseregistre). NB! Dersom personopplysninger innhentes fra forskjellige personer (utvalg) og med forskjellige metoder, må dette spesifiseres i kommentar-boksen. Husk også å legge ved relevante vedlegg til alle utvalgs-gruppene og metodene som skal benyttes. Les mer om registerstudier her . Dersom du skal anvende registerdata, må variabeliste lastes opp under pkt. 15
	☐ Registerdata	
	☐ Annen innsamlingsmetode	
Tilleggsopplysninger	Forskeren vil benytte et semistrukturert intervju med åpne spørsmål, samt deltakende observasjon på deler av leiren.	
9. Informasjon og samtykke		

Oppgi hvordan utvalget/deltakere informeres	<ul style="list-style-type: none"> ■ Skriftlig ■ Muntlig □ Informeres ikke 	<p>Dersom utvalget ikke skal informeres om behandlingen av personopplysninger må det begrunnes.</p> <p>Les mer her.</p> <p>Vennligst send inn mal for skriftlig eller muntlig informasjon til deltakere sammen med meldeskjema.</p> <p>Last ned en veiledende mal her.</p> <p>NB! Vedlegg lastes opp til sist i meldeskjemaet, se punkt 15 Vedlegg.</p>
Samtykker utvalget til deltakelse?	<ul style="list-style-type: none"> ● Ja ○ Nei ○ Flere utvalg, ikke samtykke fra alle 	<p>For at et samtykke til deltakelse i forskning skal være gyldig, må det være frivillig, uttrykkelig og informert.</p> <p>Samtykke kan gis skriftlig, muntlig eller gjennom en aktiv handling. For eksempel vil et besvart spørreskjema være å regne som et aktivt samtykke.</p> <p>Dersom det ikke skal innhentes samtykke, må det begrunnes.</p>
Innhentes det samtykke fra foreldre for ungdom mellom 16 og 17 år?	Ja ○ Nei ●	<p>Les mer om forskning som involverer barn og samtykke fra unge.</p>
Hvis nei, grunn	<p>Forskningen vil ikke omhandle sensitive opplysninger, men ha fokus på deres rolle som ledere på leiren og hvordan de opplever rollen. Tenker at oppgavens art og formål kan anse ungdommene selv som samtykkeansvarlig i og med at de er over 16 år.</p>	
10. Informasjonssikkerhet		
Hvordan oppbevares navnelisten/koblingsnøkkel og hvem har tilgang til den?	Navnelisten/koblingsnøkkel skal oppbevares i et låst arkivskap på kontoret på jobben min (ABUP ved Sørlandet sykehus Kristiansand). Det er kun forskeren selv som har tilgang til navnelisten.	
Oppbevares direkte personidentifiserbare opplysninger på andre måter?	Ja ○ Nei ●	
Spesifiser		<p>NB! Som hovedregel bør ikke direkte personidentifiserende opplysninger registreres sammen med det øvrige datamaterialet.</p>
Hvordan registreres og oppbevares personopplysningene?	<ul style="list-style-type: none"> □ På server i virksomhetens nettverk □ Fysisk isolert PC tilhørende virksomheten (dvs. ingen tilknytning til andre datamaskiner eller nettverk, interne eller eksterne) □ Datamaskin i nettverkssystem tilknyttet Internett tilhørende virksomheten □ Privat datamaskin □ Videoopptak/fotografi □ Lydopptak □ Notater/papir ■ Mobile lagringsenheter (bærbar datamaskin, minnepenn, minnekort, cd, eksterne harddisk, mobiltelefon) □ Annen registreringsmetode 	<p>Merk av for hvilke hjelpemidler som benyttes for registrering og analyse av opplysninger.</p> <p>Sett flere kryss dersom opplysningene registreres på flere måter.</p> <p>Med «virksomhet» menes her behandlingsansvarlig institusjon.</p> <p>NB! Som hovedregel bør data som inneholder personopplysninger lagres på behandlingsansvarlig sin forskningsserver.</p> <p>Lagring på andre medier - som privat pc, mobiltelefon, minnepenne, server på annet arbeidssted - er mindre sikkert, og må derfor begrunnes. Slik lagring må avklares med behandlingsansvarlig institusjon, og personopplysningene bør krypteres.</p>
Annen registreringsmetode beskriv		
Hvordan er datamaterialet beskyttet mot at uvedkommende får innsyn?	<p>PC er beskyttet med passord og disponeres kun til forskning. Den er ikke tilknyttet noe nettverk og tilhører forskerens jobb. Den oppbevares på forskerens kontor som er låst. Når transkriberingen er gjort vil jeg lagre på en kryptert minnepenn med kode og slette filene på den bærbare PC. Utskrift av datamaterialet vil bli oppbevart i en mappe innelåst og anonymisert i en låsbar skuff på kontoret mitt. Opptakene som gjøres vil bli lagret på en minnebrikke og denne vil bli slettet når studien avsluttes.</p>	<p>Er f.eks. datamaskintilgangen beskyttet med brukernavn og passord, står datamaskinen i et låsbar rom, og hvordan sikres bærbare enheter, utskrift og opptak?</p>
Samles opplysningene inn/behandles av en databehandler?	Ja ○ Nei ●	<p>Dersom det benyttes eksterne til helt eller delvis å behandle personopplysninger, f.eks. Questback, transkriberingsassistent eller tolk, er dette å betrakte som en databehandler. Slike oppdrag må kontraktreguleres.</p>
Hvis ja, hvilken		

Overføres personopplysninger ved hjelp av e-post/internett?	Ja ☐ Nei ☒	F.eks. ved overføring av data til samarbeidspartner, databehandler mm.
Hvis ja, beskriv?		Dersom personopplysninger skal sendes via Internett, bør de krypteres tilstrekkelig. Vi anbefaler for ikke lagring av personopplysninger på nettskytjenester. Dersom nettskytjeneste benyttes, skal det inngås skriftlig databehandleravtale med leverandøren av tjenesten.
Skal andre personer enn daglig ansvarlig/student ha tilgang til datamaterialet med personopplysninger?	Ja ☐ Nei ☒	
Hvis ja, hvem (oppgi navn og arbeidssted)?		
Utleveres/deles personopplysninger med andre institusjoner eller land?	☒ Nei ☐ Andre institusjoner ☐ Institusjoner i andre land	F.eks. ved nasjonale samarbeidsprosjekter der personopplysninger utveksles eller ved internasjonale samarbeidsprosjekter der personopplysninger utveksles.
11. Vurdering/godkjenning fra andre instanser		
Søkes det om dispensasjon fra taushetsplikten for å få tilgang til data?	Ja ☐ Nei ☒	For å få tilgang til taushetsbelagte opplysninger fra f.eks. NAV, PPT, sykehus, må det søkes om dispensasjon fra taushetsplikten. Dispensasjon søkes vanligvis fra aktuelt departement.
Hvis ja, hvilke		
Søkes det godkjenning fra andre instanser?	Ja ☒ Nei ☐	F.eks. søke registerere om tilgang til data, en ledelse om tilgang til forskning i virksomhet, skole.
Hvis ja, hvilken	Avdeling for barn- og unges psykiske helse, Sørlandet sykehus, Kristiansand.	
12. Periode for behandling av personopplysninger		
Prosjektstart	01.05.2015	Prosjektstart Vennligst oppgi tidspunktet for når kontakt med utvalget skal gjøres/datainnsamlingen starter.
Planlagt dato for prosjektslutt	01.01.2016	Prosjektslutt: Vennligst oppgi tidspunktet for når datamaterialet enten skal anonymiseres/slettes, eller arkiveres i påvente av oppfølgingsstudier eller annet.
Skal personopplysninger publiseres (direkte eller indirekte)?	☐ Ja, direkte (navn e.l.) ☐ Ja, indirekte (bakgrunnsopplysninger) ☒ Nei, publiseres anonymt	NB! Dersom personopplysninger skal publiseres, må det vanligvis innhentes eksplisitt samtykke til dette fra den enkelte, og deltakere bør gis anledning til å lese gjennom og godkjenne sitater.
Hva skal skje med datamaterialet ved prosjektslutt?	☒ Datamaterialet anonymiseres ☐ Datamaterialet oppbevares med personidentifikasjon	NB! Her menes datamaterialet, ikke publikasjon. Selv om data publiseres med personidentifikasjon skal som regel øvrig data anonymiseres. Med anonymisering menes at datamaterialet bearbejdes slik at det ikke lenger er mulig å føre opplysningene tilbake til enkeltpersoner. Les mer om anonymisering .
13. Finansiering		
Hvordan finansieres prosjektet?	Masterstudent finansierer selv prosjektet.	
14. Tilleggsopplysninger		
Tilleggsopplysninger	Prosjektet har blitt lagt fram for REK som fremleggsvurdering. REK har vurdert at prosjektet ikke trenger godkjenning fra dem.	